

R.P.M. Rhoen

Een biografische schets

van Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken
burgemeester van Zeist 1919-1934

**‘De mens
onder de ambtsketen’**

▲ Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken, geboren in Arnhem 1869, overleden in Zeist 1945.

Een biografische schets
van Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken
burgemeester van Zeist 1919-1934

‘De mens onder de ambtsketen’

R.P.M. Rhoen

Colofon

'De mens onder de ambtsketen' Een biografische schets van Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken burgemeester van Zeist 1919-1934

© Stichting De Zilver-Kamer, juni 2019

Alle rechten zijn voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, Stichting De Zilver-Kamer

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Samensteller(s) en uitgever zijn zich volledig bewust van hun taak een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen. Niettemin kunnen zij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor onjuistheden die eventueel in deze uitgave voorkomen.

Inhoud

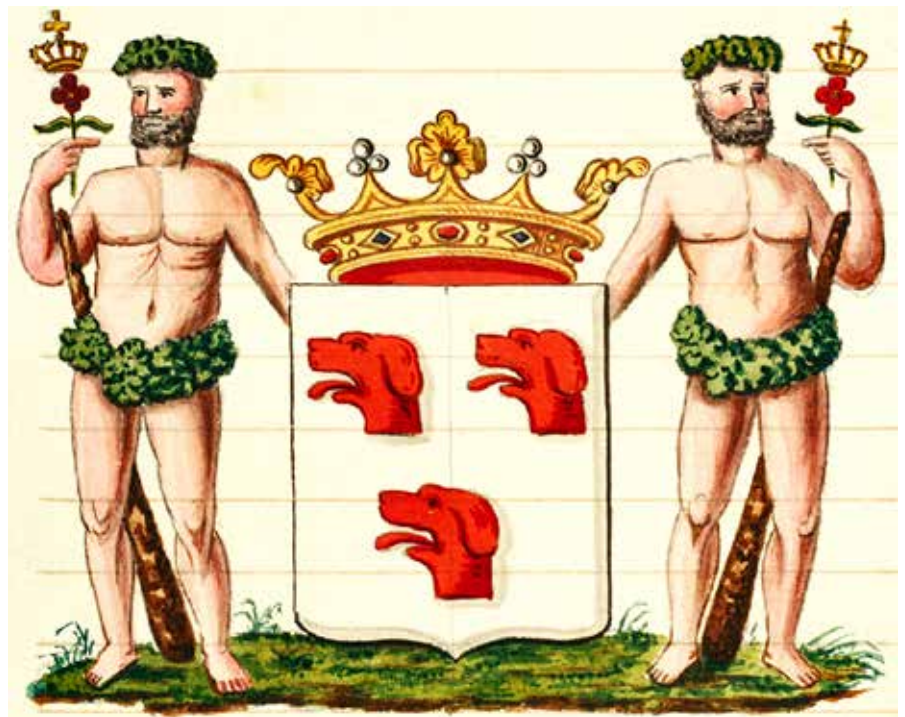
4	Inleiding
4	Nobilitatie
5	Familiewapen Van Tuyll van Serooskerken
6	Genealogie
9	De jeugdjaren in Arnhem
11	De studententijd in Leiden
18	Aan zijn stand verplicht
21	Broer Sam kasteelheer van Heeze
24	Van Tuylls carrièrejaren in Arnhem
28	De stembus heeft anders beslist
31	Inhuldiging als burgemeester van Zeist
35	Vervulling van zijn functie
36	Burgemeesterswoning Pasadena
41	Een schets van de nieuwe standplaats Zeist
41	Herinneringspenningen
42	Ereridder van de Johanniter Orde en eervolle onderscheidingen
44	'Nee, prettig is het niet meer'
45	'Vaarwel mijn Zeister land. Verwacht een anderen Heer'
51	Het opmaken van de balans
59	Landhonger gemeente Utrecht
59	Collegiaal bestuur
60	Afscheid van het ambtenarenkorps
65	Een 'gebruiksschotel' als cadeau van de Zeister verenigingen
69	Openbare afscheidshulde van de burgerij
70	Afscheid in kleine kring
72	Laster of waarheid?
74	Pater familias
77	Dichter van oorlogspoëzie
79	Pasadena 'En ik ben er uit verdreven'
84	Ziekte en overlijden
87	De herinnering blijft
88	Met dank aan
88	Bronnen
	Bijlagen
89	Bijlage 1 — Overzicht van de zetelverdeling in de gemeenteraad, 1919-1934
89	Bijlage 2 — Overzicht van de raadsleden, 1919-1934
91	Bijlage 3 — Overzicht van de burgemeesters sinds 1811
91	Bijlage 4 — Heerlijkheden die in bezit zijn of waren van het geslacht Van Tuyll van Serooskerken
92	Over de auteur en Stichting De Zilver-Kamer

Inleiding

Na een vijftienjarig burgemeesterschap van Zeist nam mr. Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken in 1934 afscheid. Als afscheidscadeau werd hem een grote zilveren schaal met inscriptie aangeboden die gemaakt was in de zilverfabriek van Gerritsen & Van Kempen aan de Karpervijver te Zeist.

Voor Stichting De Zilver-Kamer in Zeist reden om in een artikel aandacht aan deze schaal - een unicum - en zijn persoon te schenken. Een man die mogelijk zijn hele leven in de stad Arnhem had willen blijven wonen. Een beeld van de verwachting in het dorp Zeist toen hij in 1919 werd ingehuldigd en de immense populariteit bij zijn afscheid in 1934.

Over wie in 1933 werd geschreven: *'De burgemeester mag zich verheugen in de sympathie van de bevolking, die hem erkentelijk is voor de groote energie waarmede hij zich aan zijn taak heeft gegeven en waardoor hij veel heeft bijgedragen aan den vooruitgang der gemeente.'*

► De officiële registertekening, behorende bij de benoeming van leden van het adellijk geslacht Van Tuyll van Serooskerken in de ridderschappen van Brabant en Utrecht, respectievelijk erkenning als edele van Zeeland bij soeverein besluit van 28 augustus 1814, nr. 14.

Bron: *Hoge Raad van Adel*, Den Haag, Archief van de Hoge Raad van Adel, inv.nr. 507, Register van wapens van adellijke geslachten 1814-heden, band S-T, letter T, fol. 28.

Heeft hij die sympathie gewonnen omdat hij zijn leven lang vasthield aan drie principes: 'Voor vorstin en vaderland', 'Adel verplicht' en ongetwijfeld ook de liberale beginselen. Zij gaven hem en zijn omgeving rust en stabiliteit.

Nobilitatie

Over het Zeeuwse patriciërs geslacht Van Tuyll zijn van vóór circa 1500 slechts weinig concrete gegevens bekend. De stamreeks van Van Tuyll van Serooskerken begint met Pieter Hugen Reynersz (1430-1492) - ook vermeld als Pieter Hugenzone - uit Zierikzee. In deze Zeeuwse stad en in het graafschap Zeeland vervulde hij meerdere belangrijke bestuursfuncties. In 1483 kocht hij van keizer Maximiliaan I (1459-1519) de heerlijkheid Serooskerke op Schouwen. Vanaf die tijd noemde hij en zijn nakomelingen zich Van Serooskerke.

Zijn achterkleinzoon Philibert van Tuyll van Serooskerke (1537-1579), heer van Serooskerke (Walcheren), Popkensburg, Moermont en Stavenisse, werd heer van Serooskerke op Walcheren en vandaar de toevoeging van de 'n' achter de geslachtsnaam: Serooskerken.

Het geslacht speelde gedurende enkele eeuwen een belangrijke rol in Zeeland.

In het archief van het Huis Zuilen zit een akte van keizer Karel V verleend aan Jeronimus van Serooskerke (1500-1571), heer van Welland, Serooskerke, Moermont, Stavenisse en St. Annaland, waarin de door diens vader Jacob (circa 1459-1531), heer van Welland en Serooskerke, Moermont, Stavenisse en Westkerke, ingevoerde naamswijziging van Van Tuyll in Van Serooskerke wordt bevestigd.

In hetzelfde huisarchief zit een akte uit 1603 waarbij Hendrik van Tuyll van Serooskerke (1574-1627), heer van Stavenisse, Kempenshofstede, Vossemeer en Rijnhuizen, en Willem van Tuyll van Bulckestein (circa 1535-1615) verklaren van dezelfde voorvader af te stammen.

Deze Willem behoorde tot het riddermatige geslacht Van Tuyll afkomstig uit Gelderland. De naam is verbonden aan de plaats Tuil aan de Waal gelegen tussen Haaften en Waardenburg. De eerste vermelding dateert uit 1125. De tak van dit geslacht die in de vijftiende eeuw met het goed Bulckestein onder Deil (gemeente West Betuwe) werd beleend, is zich in de loop van de zestiende eeuw Van Tuyll van Bulckestein gaan noemen.

In 1904 werd al aangevoerd dat voor de afstamming van het geslacht Van Tuyll van Serooskerken uit het Gelderse geslacht Van Tuyll geen enkel bewijs was te vinden.

Het wordt vermoed dat de vermogende Hendrik Van Tuyll van Serooskerken Willem Van Tuyll van Bulckestein heeft betaald om 'het compromis van alliantie' van 1603 te ondertekenen.

Hendrik van Tuyll van Serooskerke kocht in 1620 de in het Sticht gelegen ridderhofstad Rijnhuizen. Utrecht was voor de adel een veel profijtlijker geweest dan Zeeland. En met de manipulatie van zijn familiegeschiedenis had hij op termijn succes. Zijn zoon Reinoud van Tuyll van Serooskerken (1610-1652), heer van Stavenisse, Tienhoven en Rijnhuizen, werd in 1640 toegelaten tot de ridderschap van Utrecht.

Tijdens de aanhechting bij het Franse keizerrijk (1810-1813) werd zijn achterachter- achterkleinzoon Willem René van Tuyll van Serooskerken (1743-1839), heer van Zuilen, Westbroek en Zwesereng, bij keizerlijk decreet van 12 september 1812 door Napoleon verheven tot Baron de l'Empire, en diens achter- achter- achter- achterkleinzoon Jan Diederik van Tuyll van Serooskerken (1773-1843), heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten, werd bij keizerlijk decreet van 7 januari 1813 eveneens verheven tot Baron de l'Empire. Daarmee behoorden beiden tot de empireadel of noblesse d'empire.

Een zestal personen uit de familie Van Tuyll van Serooskerken werd bij soeverein besluit van 28 augustus 1814, nr. 14, in de ridderschappen van Brabant (1x) en Utrecht (4x) benoemd, respectievelijk erkend als edele van Zeeland (1x). Zij behoorden tot de bestuurlijke elite en hadden tot 1795 al in een ridderschap zitting gehad. Deze benoemingen zijn een verlening van adelsgunst. Zij en hun nakomelingen gingen tot de Nederlandse adel van het koninkrijk behoren met het predicaat jonkheer of jonkvrouw.

In 1822 werden bij koninklijk besluit voor tien telgen uit het geslacht Van Tuyll van Serooskerken erkend de titel van baron. De adellijke rangorde in Nederland van laag naar hoog: jonkheer, (erf)ridder, baron, burggraaf, graaf, markies, hertog en prins.

Familiewapen Van Tuyll van Serooskerken

De omschrijving van het wapen behorende bij de benoeming van leden van het adellijke geslacht Van Tuyll van Serooskerken in de ridderschappen van Brabant en Utrecht, respectievelijk erkenning als edele van Zeeland bij soeverein besluit

Het vermogen van Hendrik van Tuyll van Serooskerken bedroeg in 1623 100.300 gulden. Van der Laarse deed onderzoek naar de nobilitatie van patriciërs geslachten tijdens de Republiek (1588-1795). Hij concludeert dat door aankoop van een ridderhofstad, het sluiten van een 'voortreffelijk huwelijk' en het adopteren van een adellijke levenswijze de door nobilitatie en toekenning van veredelende ambten verkregen adeldom gewoonlijk door verjaring werd bevestigd. In zijn bijdrage 'Virtus en distinctie: de ridders van de Republiek' (2007) beschrijft hij hoe het geslacht Van Tuyll van Serooskerken in de zeventiende eeuw is gelukt om in de adelstand door te dringen.

Van der Laarse (2007): 'Nadat met de Nederlandse Opstand de staatkundige klok voor eeuwen was stilgezet, hielden de afzonderlijke 'staten' nog ruim twee eeuwen vast aan historisch gegroeide instituties en praktijken. De gewestelijke ridderschappen waren daarvan zelf wel het pregnantste voorbeeld. Want een vorstelijke verheffing in de adelstand mocht voor niet-edelen onbereikbaar zijn geworden, voor gederogeerde geslachten bestond nog altijd de mogelijkheid van een erkenning van adeldom door de gewestelijke ridderschappen. Het verleden schiep daarmee onvermoede kansen voor 'welgeborenen' met voorzaten die in voorgaande eeuwen tot het patriciaat waren vervallen. Door opnieuw een adellijke levenswijze op te vatten stond voor hen een 'terugkeer' open tot de ridderstand. Dat daarbij de steun van het stadhouderlijk hof veel gewicht in de schaal legde, zagen we al in het geval van Van Aerssen. Gezien de mogelijkheid te worden geadeld door het verleden valt te begrijpen dat veel patriciërs met adellijke ambities hun toevlucht namen tot een zorgvuldige constructie van een adellijk familieverleden. Dat deze weg naar verdeling zeker niet kansloos was, blijkt uit het geval van Hendrik van Tuyll van Serooskerken, heer van Stavenisse, Kempenshofstede en

St. Annaland (1574-1627). Nadat deze Zeeuwse gedelegeerde in de Staten-Generaal te Den Haag zich in de nabijheid van de Nassaus op de Stichtse ridderhofstad Rijnhuizen vestigde, zou hem spoedig een gezantschap aan het Engelse hof toevallen. Hoewel de stadhouderlijke steun ook in zijn geval doorslaggevend was, lag aan de wieg van dit succes een fictieve incorporatie van de Betuwse ridders Van Tuyll in zijn onedel voor-geslacht. In het huisarchief van kasteel Zuylen bevindt zich nog het 'compromis van alliantie' uit 1603 'waarbij Hendrik van Tuyll van Serooskerken en Willem van Tuyll van Bulckestein verklaren van één stam te zijn, dezelfde naam te zullen blijven dragen en hetzelfde wapen te voeren'. Door deze correctie van het familieverleden wist de Zeeuwse ambachtsheer zich als Gelders baron de noodzakelijke heraldieke afstamming aan te meten voor een huwelijk in de Stichtse adelstand.'

► In de loop van de tijd en afhankelijk van de interpretatie van de heraldische kunstenaar kunnen in overgeleverde afbeeldingen van een wapen - tekeningen, zegels, wapenboeken, wapenkaarten, grafzerken, glasramen et cetera - kleine of grotere verschillen optreden.

Onderdelen van een wapen: schild, helm, dekkleden, wrong en helmteken. Een wrong is de opgerolde doek tussen de helm en het helmteken, die op het wapenschild zijn geplaatst.

Soms wordt de kop van de brak aanziend (en face) afgebeeld en soms naar rechts gewend (van opzij; en profil). Zo wordt ook de uitgestoken tong van de brak soms uithangend (omlaag) en soms omhoog gericht afgebeeld. Bij de heraldische leeuw is de uitgestoken tong juist omhoog gericht (vgl. het Rijkswapen en het Koninklijk wapen).

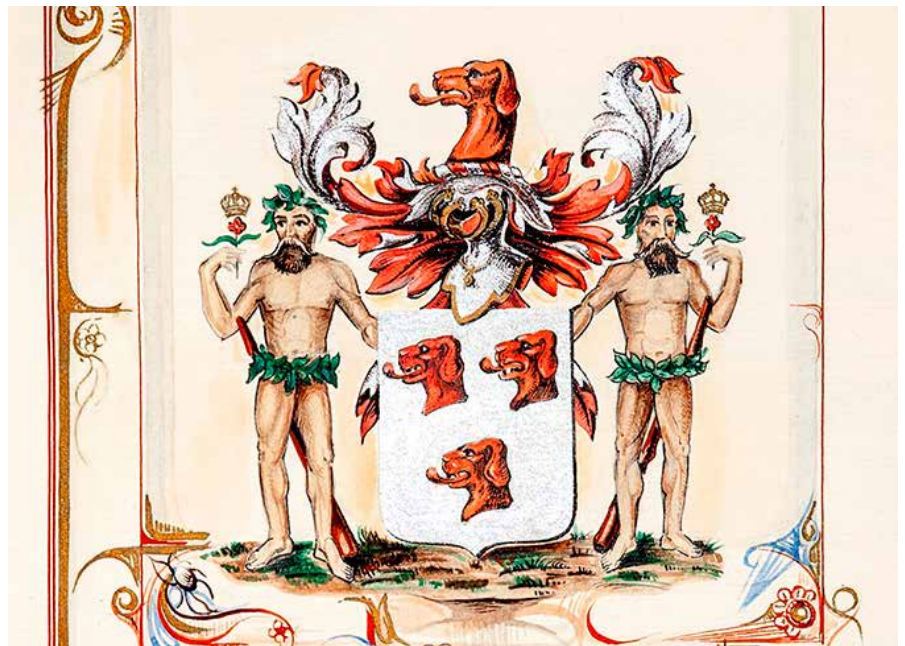
Een van de voorrechten van de Nederlandse adel, naast het voeren van een adellijk predicaat of adellijke titel, is het voeren van een officieel erkend en door de overheid geregistreerd wapen. Dit wapen is vastgelegd in de wapenregisters van de Nederlandse adel, die berusten bij de Hoge Raad van Adel. Het wapen is ook afgebeeld op adelsdiploma's die aan genobilliteerden zijn uitgereikt en op de daarvan vervaardigde kopiediploma's in het archief van de Raad.

De niet-genobilliteerde leden van het geslacht Van Tuyll van Serooskerken zijn vrij in het voeren van hun wapen.

van 28 augustus 1814, nr. 14, luidt: In zilver drie rode brakenkoppen. Het schild gedekt met een kroon van drie bladeren en twee maal drie parels; schildhouders: twee wildemannen van natuurlijke kleur, groen omkransd en omgord, houdende met de buitenste hand een bloem, de rechter purper, de linker rood, beide goud geknopt, aan een groene steel met twee bladeren en getopt met een koningskroon, en met een knots van natuurlijke kleur, gaande van de elleboog van de buitenste arm tot achter de beide voeten; het geheel geplaatst op een grasgrond.

De heraldische beschrijving gaat uit van het standpunt van de wapenvoerder. Heraldisch rechts is voor de toeschouwer links en andersom.

De wapenspreuk luidt: VIRTUS VIM VICIT (De deugd overwint de kracht).

Genealogie

Mr. Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (roepnaam Jan) - veertiende generatie binnen dit geslacht - werd op zondag 9 mei 1869 in Arnhem geboren als eerste kind van Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1838-1916) en Cecilia Johanna gravin van Limburg Stirum (1839-1930). Geboorteakte 410.

Hij werd vernoemd naar zijn grootvader van vaderszijde (1805-1888).

Uit het huwelijk van zijn ouders werden nog drie kinderen geboren:

- **Louise Gasparine Adrienne**, geboren te Arnhem op 18 juli 1870, overleden te Arnhem op 22 mei 1871
- **Albertine Marie**, geboren te Arnhem op 30 oktober 1872, overleden te Arnhem op 25 december 1911, trouwde te Arnhem op 5 januari 1899 Louis Gaspard Adrien graaf van Limburg Stirum, geboren te Arnhem op 9 januari 1865, overleden te Arnhem op 23 september 1940. Kinderen uit dit gezin:
 - **Cecilia Johanna** (roepnaam *Cécile*) (1902-1953), trouwde in 1926 Maarten jonkheer de Blocq van Scheltinga (1900-1961). Kinderen uit dit huwelijk:
 - **Albertine Marie Isabelle Johanna** (roepnaam *Tisa*) (1928-2006)
 - **Cecilia Johanna Martina** (roepnaam *Cietje*) (1929-2011)
 - **Ina Johanna** (1932-2014)
 - Doodgeboren kindje Arnhem 3 februari 1904
 - **Johanna Georgine Marie** (roepnaam Geor) (1905-1976), trouwde in 1932 mr. Willem baron van Heeckeren van Kell (1896-1969). Kinderen uit dit huwelijk:
 - **Jacob Dirk Carel** (1933)

- **Mr. Louis Gaspard Alexander Willem** (1935-2019)
- **Samuel John**, geboren te Arnhem op 6 januari 1874, overleden te Heeze op 20 februari 1955, ongehuwd

Cornelis Jan's vader was secretaris van de militieraad van het 1^e district in Gelderland (1869-1873) en rentmeester van het kroondomein te Arnhem (1873-1903).

In villa Pasadena te Zeist hing een olieverfschilderij van admiraal Michiel Adriaenszoon de Ruyter (1607-1676) - (118 x 140 cm) door Ferdinand Bol - en een van zijn derde echtgenote Anna van Gelder (1614-1685) - (119 x 177) op de manier van Hendrick Berckman; in 2003 toegeschreven aan Ferdinand Bol. Door overerving kwamen beide portretten in bezit van het geslacht Van Tuyll van Serooskerken. De oudste dochter van dit echtpaar, Margaretha de Ruyter, was gehuwd met Bernard Zoomer. Anna Maria Faas Elias (1810-1884), een van haar nakomelingen, trouwde in 1837 Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1805-1888), de grootvader van Cornelis Jan van Tuyll van Serooskerken (1869-1945) (10e generatie), burgemeester van Zeist.

Na de dood van C.J. van Tuyll van Serooskerken junior hingen de portretten tot 1970 in de kamer van de secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken; daarna tot 1980 in het gebouw van de Raad van State. De portretten zijn tegenwoordig eigendom van de Ruyteriana Stichting - een in 2000 opgerichte stichting met als doel de instandhouding van de nalatenschap van admiraal M.A. de Ruyter - die deze in bruikleen heeft afgestaan aan de provincie Zeeland. Deze op haar beurt heeft de portretten in bruikleen gegeven aan het Zeeuws maritiem muZEEum te Vlissingen.

Behalve deze twee schilderijen bezat C.J. van Tuyll van Serooskerken een aantal archiefstukken van zijn verre voorvader. In 1924 schonk hij deze stukken aan het Nationaal Archief. Zij werden opgenomen in het archief van Michiel Adriaensz de Ruyter [levensjaren 1607-1676], zijn naaste verwanten en nakomelingen, 1587-1982. Citeerstructuur: Nationaal Archief, Den Haag, Collectie De Ruyter, nummer toegang 1.10.72, inventarisnummers 249-275.

Via zijn grootmoeder van vaderszijde was hij een nakomeling van admiraal Michiel de Ruyter (1607-1676).

Cornelis Jan trouwde op donderdag 25 maart 1897 in Den Haag met jkvr. Wilhelmina Pieterella van Eijs, geboren te Amsterdam op 30 augustus 1872. Zij was een dochter van jhr. Theodoor Hendrik van Eijs (1823-1881) en jkvr. Pieterella Jacoba van Karnebeek (1837-1896). Als getuigen bij de Burgerlijke Stand waren aanwezig:

- Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken, oud 23 jaar, zonder beroep, wonende te Wageningen, broer van de bruidegom
- Martinus graaf van Limburg Stirum, oud 66 jaar, lid van de gemeenteraad van Wassenaar, wonende te Wassenaar, oom van de bruidegom
- Jonkheer meester Abraham Pieter Cornelis van Karnebeek, oud 60 jaar, lid van de Tweede Kamer van der Staten-Generaal, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, oom van de bruid

Burgerlijke stand gemeente Arnhem, akten van overlijden 1908, nr. 159.

De stoffelijke resten van de familieleden die tussen 1852-1876 begraven waren op de begraafplaats Onder de Linden, gelegen tussen Hommelseweg, Onder de Linden, Hemonylaan en Agnietenstraat te Arnhem, werden in 1959 overgebracht naar de begraafplaats Moscowa, graf 7217, in verband met de ruiming van Onder de Linden in dat jaar.

De ouders van jkvr. Wilhelmina Pieterella van Eijs waren begraven op de begraafplaats Zorgvlied te Nieuwer-Amstel. Hun graf, genummerd oud-gedeelte, 1e klas, nr. 88 (huidige nummering O-I-0088.), stond op naam van mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken, echtgenoot van jkvr. Wilhelmina Pieterella van Eijs. Waarschijnlijk werd het op zijn naam overgeschreven na het overlijden in 1907 van hun zoon/zijn zwager jhr. mr. Jan Constantijn Nicolaas van Eys. Nadat Van Tuyll afstand van het graf had gedaan, is het geruimd.

► De zeven kinderen uit het huwelijk met jkvr. Wilhelmina Pieterella van Eijs (1872-1908). V.l.n.r.: Corrie (1907), John (1905), Minny (1903), Tiny (1902), Henk (1900), Emmy (1899) en Ciety (1897). Collectie familie Van Tuyll van Serooskerken.

- Jonkheer meester Jan Constantijn Nicolaas van Eys, heer van Lienden, oud 40 jaar, minister-resident in disponibiliteit, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, broer van de bruid

De kerkelijke inzegening vond op diezelfde dag plaats in de N.H. Kloosterkerk in Den Haag door ds. F. van Gheel Gildemeester.

Zijn echtgenote overleed op donderdag 20 februari 1908 om 2.30 uur op de jonge leeftijd van 35 jaar op hun buitenplaats Den Enk aan de Velperweg in Arnhem. Van haar overlijden werd aangifte gedaan door zijn broer S.J. baron van Tuyll van Serooskerken en zijn zwager L.G.A. graaf van Limburg Stirum.

Zij werd op 24 februari bijgezet in het keldergraf van de familie Van Tuyll van Serooskerken op de begraafplaats Moscowa aan de Waterbergseweg te Arnhem, vak A, grafnummer 00142.

Later werden in dit keldergraf bijgezet:

- H.W.J. baron van Tuyll van Serooskerken op 7 september 1916
- C.J. gravin van Limburg Stirum op 24 juli 1930
- S.J. baron van Tuyll van Serooskerken op 24 februari 1955
- H.W.J. baron van Tuyll van Serooskerken op 12 september 1979
- C.J. barones van Tuyll van Serooskerken op 23 januari 1987

Uit het huwelijk met jkvr. W.P. van Eijs zijn zeven kinderen geboren:

- 1 Cecilia Johanna (roepnaam Ciety), geboren 26 december 1897
- 2 Emilie Henriette Adèle (roepnaam Emmy), geboren 15 maart 1899
- 3 Hendrik Willem Jacob (roepnaam Henk), geboren 6 september 1900
- 4 Albertine Marie (roepnaam Tiny), geboren 7 juli 1902
- 5 Wilhelmina Jacoba (roepnaam Minny), geboren 28 november 1903
- 6 Samuel John (roepnaam John), geboren 16 november 1905
- 7 Cornelia Jeanne (roepnaam Corrie), geboren 22 mei 1907

Hij hertrouwde op dinsdag 3 mei 1910 in Arnhem met Geertruida Maria (roepnaam Gertrude) barones van Lynden, geboren te Arnhem op 15 oktober 1884. Haar ouders waren mr. Dirk Rijnhard Bernhard baron van Limburg Stirum, heer van de Cannenborch, en jkvr. Wendela Catharina Maria Boreel. Getuigen voor dit huwelijk waren:

- H.W.J. baron van Tuyll van Serooskerken, oud 71 jaar, zonder beroep, wonende te Arnhem, vader van de bruidegom
- S.J. baron van Tuyll van Serooskerken, oud 36 jaar, zonder beroep, wonende te Heeze, broer van de bruidegom
- Meester W.J. baron van Lynden, oud 30 jaar, advocaat en procureur, wonende te Arnhem, broer van de bruid
- K.E. baron van Lynden, oud 29 jaar, zonder beroep, wonende te Arnhem, broer van de bruid

▲ Geertruida Maria barones van Tuyll van Serooskerken (1884-1982), geboren barones Van Lynden, 1929.

▲ Velperweg in Arnhem ter hoogte van de huisnummers 37 De Dunkeld en 39 (r), gedateerd vóór 1910. Collectie R. Wagenaar, Zeist.

► Blad 1 uit het album van grootvader Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1805-1888).

Kinderen uit het tweede huwelijk:

- 8** Wendela Catharina Maria (roepnaam *Wendela*), geboren 9 juni 1911
- 9** Nona Cecilia Hendrika (roepnaam *Nona*), geboren 2 augustus 1914
- 10** Rijnhardina Wendela (roepnaam *Reina*), geboren 5 januari 1917
- 11** Geertruida Maria (roepnaam *Mia*), geboren 19 december 1919

Alle elf kinderen werden op huize Den Enk aan de Velperweg 76 in Arnhem geboren.

Geertruida Maria barones van Lynden douairière barones Van Tuyll van Serooskerken overleed op 29 april 1982 op de hoge leeftijd van 97 jaar te Zeist in het verpleeghuis Valckenbosch aan de Van Tetslaan.

De jeugdjaren in Arnhem

Over zijn jeugd is weinig bekend. Zijn ouders bewoonden de villa De Dunkeld aan de Velperweg in Arnhem (genummerd in 1869 M20; in 1877 15; in 1888 37). Hier werd hij ook geboren.

Aandoenlijk is het album dat grootvader Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1805-1888) voor zijn één-jarige kleinzoon in 1870 maakte. Op de binnenkant van de omslag heeft hij in verschillende drukletters en grootte gezet: 'Jantjes eerste prentenboek | Vervaardigd door zijn liefhebbende Grootpapa C.J. van Tuyll van Serooskerken | Arnhem 1870'.

Het rood leren album (b x l x d: 350 x 250 x 40 mm) bestaat uit op twee schutbladen en 48 bladen van zwaar linnenstructuur papier. De schenker heeft het album volgeplakt met gekleurde platen over diverse onderwerpen - vaak met een educatief karakter - en voorin een opdracht.

De platen en plaatjes zijn uit prenten geknipt. Dit blijkt uit het plaatje 'Vrouw in Alkmaarse dracht bij de zilververkoper te Zeist' op blad 45 verso, een gekleurde litho van L.G. Portman naar een tekening van J. Kuyper uit: 'Afbeeldingen van de kleding, zeden en gewoonten in de Bataafsche Republiek, met den aanvang der negentiende eeuw: Tableaux de l'habillement, des mœurs et des coutumes dans

la République Batave, au commencement du dix-neuvième siècle., Amsterdam: E. Maaskamp, 1803; opnieuw uitgegeven in 1829.

▲ Blad 1 verso uit het album van grootvader Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1805-1888).

► Daarnaast blad 45 verso uit het album van grootvader Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1805-1888). In het midden de uitgeknipte litho van 'Vrouw in Alkmaarse dracht bij de zilververkoper te Zeist', gegraveerd door J.G. Portman naar tekening van J. Kuyper, plaat 6 uit: Afbeeldingen van de kleding, zeden en gewoonten in de Bataafsche Republiek, met den aanvang der negentiende eeuw : Tableaux de l'habillement, des mœurs et des coutumes dans la République Batave, au commencement du dix-neuvième siècle', Amsterdam: E. Maaskamp, 1803. In 1829 heeft Maaskamp de prenten opnieuw uitgegeven. In details en inkleuring zijn ze soms aangepast.

*Ziedaar mijn lieve kleine Jan,
Uw eerste boek met prenten.
Maak steeds een goed gebruik daarvan,
En wil grootpa dan gedenken.*

*Uit liefde voor mijn petekind,
Heb ik ze bijeen vergadert.
Opdat hij genoegte ondervind!
Wanneer hij mijn boek doorbladert.*

*Zie hier een voorbeeld van geduld,
Onmisbaar in dit leven.
Wees eenmaal, daarmee gansch vervuld,
Tracht er steeds naar te streven.*

*Dan is uw leven hier op aard,
Hoe moeilijk die soms mogt wezen.
Voor zelfsverwijt dikwijls bewaard,
Uw eigenwaard gerezen.*

Arnhem, 24 Januari 1871.

Opgeplakt achterin het album: *'En hiermee mijn lief Jantje is uw bundel vol-eind. / Is het naar Uw genoegte, dan het aan Grootpa geseind. / Door Uw arm-pjes te openen, en een kusje daarbij, / Dan is hij ook te vreden, ja zoo gelukkig als Gij.'*

In de negentiende eeuw werd op de leeftijd van zes jaar begonnen met het geven van onderwijs aan de kinderen. De Onderwijswet van 1857 bood in artikel 2 de mogelijkheid om school- of huisonderwijs te geven. Zijn ouders kozen voor individueel huisonderwijs. Als huisonderwijzer waren in Arnhem in 1875 bevoegd:

- J. Bennink
- F.F.A. Busé

▲ C.J. baron van Tuyll van Serooskerken op ongeveertienjarige leeftijd. Fotograaf C.H.E. Brainich & E. Leusink, Arnhem.

▲ C.J. baron van Tuyll van Serooskerken tijdens zijn middelbare schooltijd. Fotograaf C.E. Westerborg, Arnhem.

Van de waarnemend rector magnificus van de Rijksuniversiteit Leiden ontving hij namens de senaat een gekalligrafeerde gelukwens. De gelukwens is ondertekend door prof. dr. W.H. Keesom (1876-1956), terwijl die functie echter bekleed werd door prof. dr. W. van der Woude (1876-1974). Deze werd op 15 september 1941 plaatsvervangend rector magnificus, omdat de senaat weigerde een nieuwe rector naar Duits dictaat te kiezen en hij behield die functie tot september 1945.

- P.T.J. van Diggelen
- W.G.G. Godron
- D.W. Koops
- W.G.C. Lohmann
- E. Minkman
- H.W. Praasterink
- K. Sanders
- D.J. Swaters
- T.P. Tempelaar
- B. Wassink
- C. Zijlstra

Een van hen zal waarschijnlijk zijn huisonderwijzer zijn geweest.

Vervolgens bezocht hij tussen 1882-1888 het Stedelijk Gymnasium aan de Boven Beekstraat. Tijdens zijn schooltijd was dr. F. Goslings (1847-1913) rector van het gymnasium. Hij vervulde die functie van 1879-1912. Het lerarenteam bestond verder uit:

- J. Blom, gymnastiek (1882-1888)
- F.F.A. Busé, Engels (1882-1888)
- P.A. van Deinse, geschiedenis en aardrijkskunde (1888)
- H.J. Frankort, Oosterse talen (vacature 1882-1883; 1884-1887)
- W.F.C. van Laak, Nederlands en Frans (1882-1888)
- G. Linnewiel, Oosterse talen (1888)
- C.C. Mauve, conrector (1882-1888)
- dr. J.C.L. Sicherer, natuurkunde, scheikunde en natuurlijke historie (1882-1888)
- dr. H.P.J. Stenfert Kroese, wiskunde (1882-1888)
- dr. M.C. Valetton, klassieke talen (1882-1888)
- G.A. Verkuil, geschiedenis en aardrijkskunde (1882-1886)
- M. van Westrienen, Duits (vacature 1882-1883; 1884-1888)
- M.H.E. Wolf, klassieke talen (1882-1888)

De studententijd in Leiden

Na het behalen van het gymnasiumdiploma in 1888 studeerde Van Tuyll rechtswetenschap aan de Rijksuniversiteit Leiden. In juli 1889 slaagde hij voor het kandidaatsexamen en in juni 1893 haalde hij het doctoraalexamen.

Zijn studie sloot hij af met zijn promotie tot doctor in de rechtswetenschap op 7 mei 1894 bij prof. mr. dr. J.J. Oppenheim te Leiden na verdediging van zijn proefschrift 'Opmerkingen over de verhouding der publiekrechtelijke lichamen tegenover concessionarissen'. Het was een actueel onderwerp dat zijn geboortestad betrof. Het betrof een geschil tussen de gemeente Arnhem en de N.V. 'Arnhemsche Tramwegmaatschappij' in 1890-1893.

Ter ere van de promotie werd in hotel 'Levedag' in de Breestraat in Leiden een diner gegeven.

Op 7 mei 1944 vierde Van Tuyll zijn gouden doctoraat. Van waarnemend rector magnificus van de Rijksuniversiteit Leiden prof. dr. W.H. Keesom (1876-1956) ontving hij namens de senaat een gekalligrafeerde gelukwens. Van mr. R.N. de Ruyter van Steveninck (1894-1963), president-curator van de Rijksuniversiteit Leiden, ontving hij die dag eveneens gelukwensen.

Zoals gebruikelijk in die tijd als men aan een universiteit studeerde, was Van Tuyll lid van het Leidsche Studenten Corps *Virtus Concordia Fides* (L.S.C.).

Mr. R.N. de Ruyter van Steveninck (1894-1963), voormalig lid van de NSB, was van april 1941 tot 5 mei 1945 burgemeester van Leiden.

▲ Titelpagina van het proefschrift 'Opmerkingen over de verhouding der publiekrechtelijke lichamen tegenover concessionarissen' waarop C.J. baron van Tuyll van Serooskerken op 7 mei 1894 promoveerde tot doctor in de rechtswetenschap. Het proefschrift is opgedragen aan zijn ouders.

Volgens een artikel in het NRC van 25 maart 2016 is het lidmaatschap van Colonel Colt voornamelijk voorbehouden voor telgen van adellijke families.

Het Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis (RKD) bezit een fotoalbum met 109 foto's van personen die aan de maskerade van het Leids studentenkorps in 1890 hebben deelgenomen. De foto's zijn gemaakt door fotograaf A.J. van der Stok (1862-1941) te Leiden.

▲ Aankondiging van het nieuwe academische tijdschrift in het Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad van 7 mei 1864.

Als student was hij lid van verschillende corpsverenigingen, dispuuten en gezelschappen binnen het L.S.C., te weten:

- **Pro Patria** (oprichtingsjaar 1866), de Leidse studentenweerbaarheidsvereniging - officieel genaamd 'Leidsche Studenten Vereeniging tot Vrijwillige Oefening in den Wapenhandel "Pro Patria"' - stond op 1 maart 1889 opgesteld om de reünisten ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het corps een schitterende ontvangst te bereiden. De familie Van Tuyll van Serooskerken is in het bezit van een zilveren draagpenning van Pro Patria; hangend aan een rood-geel verticaal gestreept lint; diameter 21 mm.
- **Doctrina** (oprichtingsjaar 1869), een vereniging die lezingen voor studenten organiseerde door bekende wetenschappers, politici, schrijvers etc. uit te nodigen. Sprekers waren onder andere: 1873 T.J. Stieltjes (1819-1878), 1874 dr. A. Kuyper (1837-1920), 1874 C.J.M. Loyson (1827-1912), 1877 prof. dr. H.J.A.M. Schaepman (1844-1903) en 1878 prof. J.A. Alberdingk Thijm (1820-1889). Onder hun gehoor bevond zich vaak prins Alexander (1851-1884). Dat alles was voordat Van Tuyll aan de universiteit in Leiden studeerde. In zijn Leidse jaren gaven bijvoorbeeld J.H. Hooyer (1844-1892) in 1891, Ph.E. Godet (1850-1922) in 1892 en Maud Gonne (1866-1953) in 1893 lezingen.
- **Utile Dulci** (oprichtingsjaar 1863), een dispuut voor stijl en welsprekendheid. Elk jaar werden slechts vijf nieuwe leden toegelaten.
- **Colonel Colt** (oprichtingsjaar 1853), een elitair pistoolschietgezelschap waarvan het aantal leden op twaalf was vastgesteld en waarvan de leden bij acclamatie werden gekozen. De leden die Leiden verlieten werden erelid.
- **Arnhemia** (oprichtingsjaar 1857), waarvan artikel 1 van de statuten bepaalde: 'Het gezelschap "Arnhemia" stelt zich ten doel, de studenten aan de Leidsche Academie, die in Arnhem hun domicilie hebben, of althans gedurende één jaar de Latijnsche scholen aldaar bezocht hebben, door een vriendschappelijken band te verbinden.' Een konijn werd als embleem gevoerd.

Naast zijn lidmaatschap van verschillende corpsverenigingen, dispuuten en gezelschappen was Van Tuyll in 1890 vanuit de Rijksuniversiteit Leiden redacteur van het studentenweekblad Vox Studiosorum. Het blad was in 1864 ontstaan uit samenwerking tussen Leidse en Utrechtse studenten. De Vox droeg een aristocratisch, conservatief karakter en werd geleidelijk aan een speciaal Utrechts blad.

In januari volgde hij J.H. Ketjen op als redacteur en in november werd hij al opgevolgd door Tj.A.M.H. Humalda van Eysinga.

In 1892 werd het blad opgeheven.

In 1890 vierde de Rijksuniversiteit Leiden haar 315e verjaardag. Op maandag 23 juni begonnen de feestelijkheden van de Academieweek. De door het L.C.S. georganiseerde historische optocht, de maskerade, vormde het hoogtepunt van de feestelijkheden. Het onderwerp van de maskerade was de intocht van keizer Karel V in Nijmegen op 9 februari 1546. De maskerade werd gehouden op dinsdag 24 juni en bestond uit 267 personen te voet en te paard.

De optocht was verdeeld in zes onderdelen:

- De stad en het Rijk van Nijmegen
- Het hertogdom Gelre
- De keizer en zijn gevolg
- De bisschop van Utrecht
- De aartshertog van Oostenrijk
- De Raad van State

De oprichtingsdatum van de Rijksuniversiteit Leiden is 8 februari 1575.

► Prent 22 De aartshertog van Oostenrijk. Nummer 225 is een van zijn twee pages. Dit personage werd door C.J. baron van Tuyll van Serooskerken gespeeld. Getekend door G.J. Bos (1825-1898). www.noviomagus.nl

▼ C.J. baron van Tuyll van Serooskerken op de leeftijd van 21 jaar als page van aartshertog Ferdinand van Oostenrijk (1503-1564), 1890. Foto A.J. van der Stok (1862-1941). <http://rkd.nl>

► Schilderij van C.J. baron van Tuyll van Serooskerken als Philippe de Saint-Aldegonde, heer van Noircarmes (circa 1530-1574), 1890. Anoniem. Afmetingen: 590 x 770 mm (met lijst); 370 x 540 mm (zonder lijst).

Het verhaal bij dit schilderij binnen de familie Van Tuyll van Serooskerken is dat Van Tuyll lid was van het 'Leidsch Studententoooneel' (oprichtingsjaar 1882) en hierop afgebeeld staat in de hoofdrol van Willem van Oranje.

Van Tuyll liep in de groep van de aartshertog van Oostenrijk mee. Als Philippe de Saint-Aldegonde, heer van Noircarmes (circa 1530-1574), was hij een van de twee pages van aartshertog Ferdinand.

De Leidse kunstschilder, etser, lithograaf en steendrukker G.J. Bos (1825-1898) heeft een serie van 27 gekleurde prenten van deze maskerade gemaakt. De prenten 21-24 stellen de groep van de aartshertog van Oostenrijk voor. Op prent 22 staat Van Tuyll als nummer 225 afgebeeld. De overige personages zijn:

- 222 Remigius von Sueten, heraut van Oostenrijk
- 223 Ferdinand, aartshertog van Oostenrijk
- 224 Adam von Zinzenforff, page van de aartshertog
- 226 Lamoraal van Egmond, prins van Gaveren, kamerheer van de keizer
- 227 Herman, graaf van Neuenahr en van Meurs

▲ Het 'Collegium Civitatis Academicæ Lugduno-Batavæ Supremum', de senaat van het Leidsche Studentencorps Virtus Concordia Fides, 1891/1892. V.l.n.r.: Van Tuyll van Serooskerken, Maas Geesteranus, Plomp van Duiveland, Bierens de Haan, Teixeira de Mattos. Achter dit gezelschap het vaandel van het L.S.C. met de wapenspreuk 'Virtus Concordia Fides' (Moed, eendracht en trouw).

► Een reünie van de senaat van het Leidsche Studentencorps Virtus Concordia Fides uit 1891/1892 op Pasadena in Zeist. V.l.n.r.: Teixeira de Mattos, mw. Van Tuyll van Serooskerken-van Lynden, Plomp van Duiveland, Bierens de Haan en Van Tuyll van Serooskerken. Voor 1940.

In 1891 had hij zitting in de senaat van het corps; in Leiden 'Collegium Civitatis Academicæ Lugduno-Batavæ Supremum' (C.A.L.B.S.) (Het hoogste college van de Leidse studenten) genaamd. De verkiezing had in maart 1891 plaats. Met deze benoeming had hij een fraaie carrière binnen de studentenwereld in Leiden gemaakt.

Het gehele C.A.L.B.S. bestond uit:

- Lambertus Joannes Plomp van Duiveland (1868-1940), praeses
- Arnold Cornelis Maas Geesteranus (1864-1910), abactis
- Johan Catharinus Justus Bierens de Haan (1867-1951), quaestor
- Jan van Wicheren (1866-1897), assessor I
- Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1869-1945), assessor II; nadat Van Wicheren door Teixeira de Mattos was opgevolgd, werd hij gekozen tot assessor I
- Jhr. David François Teixeira de Mattos (1866-1948), assessor II

In andere jaren bedroeg het aantal leden maximaal vijf. Van Wicheren is in de loop van het jaar vervangen door Teixeira de Mattos.

Na zijn promotie werd hij tot erelid van het 'Collegium Civitatis Academicæ Lugduno-Batavæ Supremum' benoemd.

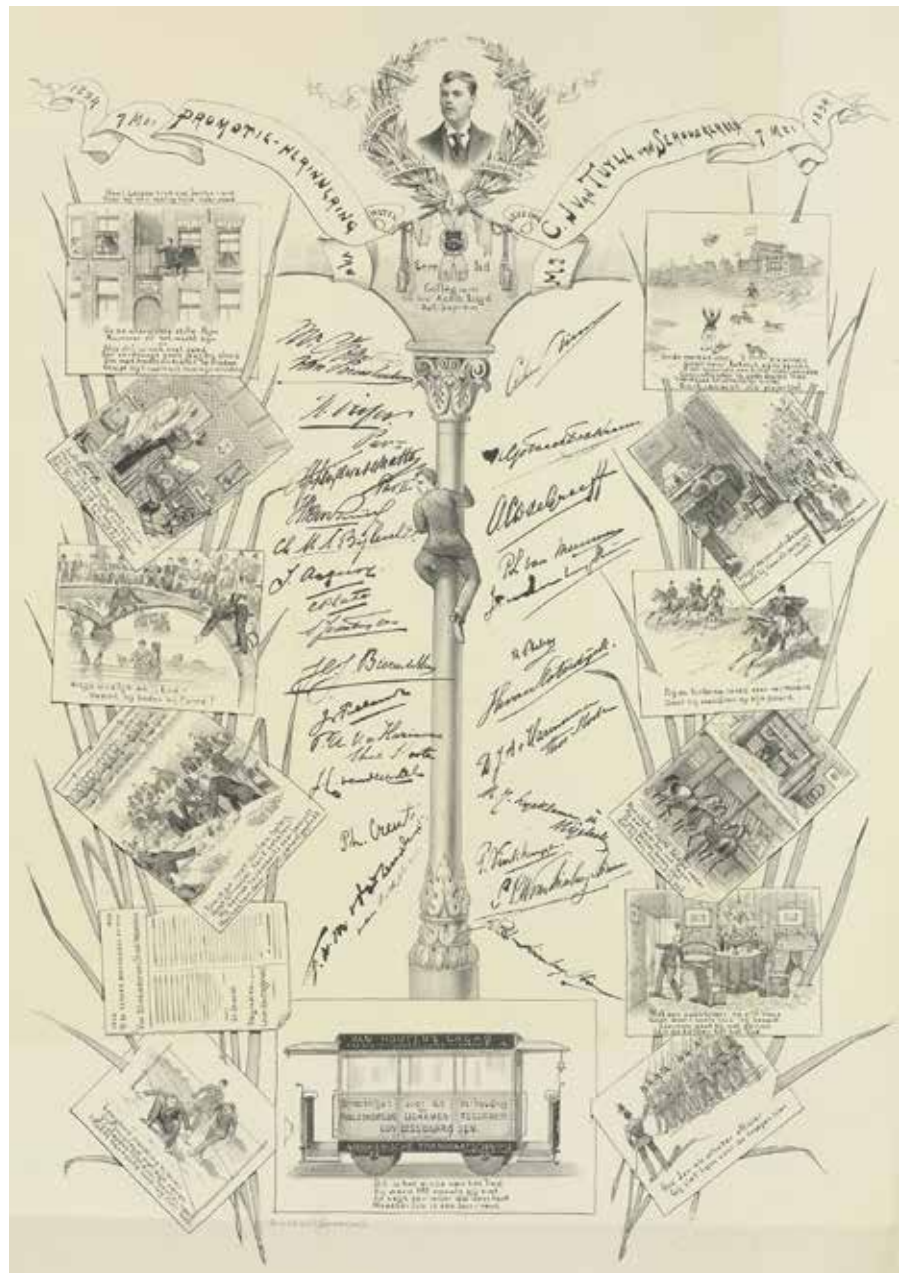
▲ Menukaart van het diner ter ere van de promotie van mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken op 7 mei 1894 in hotel 'Levedag' in de Breestraat 85 te Leiden.

Na zijn promotie op 7 mei 1894 ontving hij een gedrukte felicitatie ondertekend door 25 medestudenten, waarop zijn Leidse jaren 1888-1894 in twaalf cartoons met bijpassende humoristische bijschriften in beeld zijn gebracht.

Onder de cartoons van boven links naar onder rechts staat:

- *Heel Leiden trok ons Jantje rond / Voor hij een rustig huis daar vond / Op de allerstilste stille Rijn / Nummer 11 het mocht zijn / Al te stil is ook niet goed / Dat verdraagt geen jeugdig bloed / Om wat troost en kracht te vinden / Kruipt hij 't raam uit naar zijn vrienden.*
- *Juffrouw Schouten goede vrouw / Was voor Jan vol liefde en trouw / Kon Jan niet op z'n beenen staan / Dan kleedde zij hem uit en aan.*
- *Altijd zind'lijk en "tiré" / Neemt hij baden bij Carré!*
- *"Kom ik ga wat duiten halen / Vorst Grimaldi kan 't betalen! / Hij keerde huiswaarts zeer bedrukt / Men had hem daar ... geheel geplukt.*
- *1892-1892 / N° 32 EERSTE BIJVOEGSEL 24 NOV. / VOX STUDIOSORUM, STUD. WEEKBLAD / Uit Utrecht / Weg met de ... / Leve de cognac!*
- *Lenigheid wordt in z'n leven / Ook beoefend met zijn neven / Zij stappen licht door touwtjes heen / 't Raakt hun hoofd noch rug nog heen.*

- Om te werken voor 't examen / Gaan naar Katwijk zij te zamen / Ziet men hen een enkel maal aan zee / Gaan "allegaders de sjotte beesten" mee / 't Wetboek strafrecht en civiel / Dient hen vaak als projectiel.
- (Naar restaurant Riche) Schijnt de zon met volle kracht / Werkt hij door als ware het nacht!
- Bij de KmKama races zeer vermaard / Doet hij wond'ren op zijn paard.
- Niet als Jan denkt Jantjes vader / Hij ziet liever Jan wat nader / In een kamer boven stal / Zet hij hem; daar zit hij pal.
- Met een paauwveer op z'n neus / Gaat door 't heele huis hij heusch / Daarmee gaat hij met gemak / Van de kelder tot het dak.
- Onz' Jan als schutter officier / Gij ziet hem voor de troepen hier.

► Felicitatie van medestudenten bij de promotie tot meester in de rechten op 7 mei 1894. De cartoons geven een beeld van zijn studententijd in Leiden. Dit drukwerk werd uitgegeven door de boekhandelaar P. Somerwil, die tevens de pedel van het L.S.C. was. www.erfgoedleiden.nl Beeldmateriaal LE1001001130

Als student woonde Van Tuyll op het adres Stille Rijn 11 of 12. Volgens de aantekening op de menukaart van het promotiediner woonde hij op nummer 12 en dat komt ook overeen met de cartoon.

Onder de tekening van een tramwagen op het midden van het blad onder de zuil met het opschrift 'Arnhemsche Trammaatschappij' en waarop de titel van zijn proefschrift prijkt, staat: 'Dit is het einde van het lied / Hij werd Mr zoals gij ziet / En zegt een ieder die hem kent / Meester Jan is een Janvent.'

► Van flamboyant naar statig. Van een knap ogende jongeman ontwikkelde de jonge baron zich tot een statige heer. Een man die zich in de maatschappij een positie wilde verwerven maar ook iets voor de maatschappij wilde betekenen. Van de bovenste foto is het onduidelijk of het Cornelis Jan of zijn jongere broer Samuel John is.

Juist in de jaren dat Van Tuyll in Leiden studeerde, verkeerde het L.S.C. in een crises. In het jubileumboek uit 1939 ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan staat: *'De jaren, voorafgaande aan het vijftigjarig bestaan van onze corporatie, zijn niet rooskleurig. Weinig successen der subverenigingen, onderlinge verdeeldheid, weinig nieuw aangekomenen.'*

Maatschappelijk stonden de Leidse studenten ook aan groeiende kritiek bloot. In het sociaaldemocratische dagblad Recht voor Allen van 30 juni 1890 werd in het artikel 'Een Beestenvertooning!' flink uitgehaald naar het gedrag van de studenten na afloop van de maskerade. Volgens die krant: zuipen, brassen en prostitutie bezoek. Het stuk eindigt met een oproep aan de werkende stand: *'Arbeiders van Leiden! Nog een kort woord tot u. Wanneer zult gij een verstandig worden? Duidenden guldens worden door hen verspild en één week en gij lijdt armoede en gebrek. Zij hebben de wetenschap, gij de onkunde. Zij zoo goed als alle genietingen, gij altijd ellende. Nogmaals roep ik u toe: wordt eindelijk eens mensch (...)'*

Waar Recht voor Allen tegen ageerde, was de levenswijze van de studenten. Een inkijk hiervan geeft Godet - die op uitnodiging in 1892 een lezing voor de Leidse studenten hield - die in dat jaar in de Gazette de Lausanne beschreef hoe een lezing voor Doctrina eruitzag en op welke wijze hij was gefêteerd na de lezing: *'De leden van Doctrina hadden de keur der Leidsche burgerij, de vrouwen en vooral de dochters van hun professoren uitgenodigd. Gedurende de pauze tintelt de champagne in de kristallen bekens. En tegen elf uur wanneer de lezing is afgelopen wordt den spreker een souper aangeboden dat besteld is door menschen die er verstand van hebben en dat tot laat in den nacht duurt. Om drie uur in den morgen spreken mijn onvermoeide gastheeren er nog van om mij naar de kroeg te brengen. Zij hebben een overbruisende jeugd en een tintelenden levenslust, die een krachtig ras aanduiden, dat nog niet geblaseerd is. Hun hoffelijkheid gaat hand aan hand met opgewekte beminnelijkheid; het gesprek onder hen deed een merkwaardige kennis blijken der letterkundige beweging in Frankrijk.'*

Zo zal het studentenleven van Van Tuyll ook wel hebben uitgezien en misschien bevond hij zich ook wel dit gezelschap.

In 1893 was de Engelse suffragette en actrice Maud Gonne uitgenodigd om een lezing te geven. Haar ontvangst was misschien wat buitensporig, blijkens het krantenartikel: *'Zij werd door het bestuur afgehaald met een vierspan, vergezeld van eene eerewacht van studenten. Vervolgens werd een rijtoer door de omstreken en de stad gemaakt.'*

▲ Wandelgezelschap in Zwitserland, v.l.n.r.: Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1838-1916) met zijn beide zoons Cornelis Jan (1869-1945) en Samuel John (1874-1955). Foto Ad. Schmoker, Interlaken (Zwitserland), z.datum. Collectie Huisarchief kasteel Heeze.

▲ Drie generaties. V.l.n.r.: baby Hendrik Willem Jacob (roepnaam Henk), geboren 6 september 1900, Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1838-1916) en Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (1869-1945). Foto C.E. Westerborg, Arnhem, z.datum (ca. 1901).

Aan zijn stand verplicht

Van Tuyll leefde in een tijd waarin niet alleen de privileges van de adel maar ook de edelen als groep onder druk stonden. In statusrivaliteit met de nieuwe kringen van welgestelde burgers - bijvoorbeeld het echtpaar Anton Kröller (1862-1941) en Helene Kröller-Müller (1869-1939) - werden er initiatieven ontwikkeld om enerzijds de adellijke identiteit uit te dragen en anderzijds zich meer in eigen kring terug te trekken. Hij was duidelijk een zoon van zijn tijd.

Het statusverlies gold ook het patriciaat.

Hoe zijn adellijk milieu en het patriciaat in het eerste kwart van de twintigste eeuw onder druk stond, illustreert de geschiedenis van Slot Zeist. In een interview in 1934 met het Utrechtsche Dagblad stelde de journalist hem de vraag of hij Het Slot nog bewoond gekend heeft. Zijn lichaamstaal en het antwoord zijn overduidelijk: *'De burgemeester zit ineens recht in z'n stoel. Zijn melodieuze stem krijgt een warmer timbre, de slanke gestalte schijnt plots vol veerkracht en terwijl de fijne ironie van een wereldwys mensch het verhaal op tal van punten kruidt, vertelt hij ons van de dagen van weleer toen de familie Labouchère in dit sprookjespaleis recipieerde en te zijner eere een partij gaf, een van die oude partijen met heel den glans en luister van de vorige eeuw. Hoever schijnt dit alles achter ons te liggen...'*

Toen Van Tuyll burgemeester van Zeist werd, woonde mr. R. Labouchère (1870-1934), heer van Zeist, op Het Slot. Zijn zus A.H. Labouchère gehuwd met jhr. L.M. Schuurbeque Boeye woonde in de linker Slotvleugel.

In 1924 kocht de gemeente Zeist het adellijke Slot Zeist. Een era van de elite werd afgesloten. En hij realiseerde zich dat die tijd voorbij was. In 1927 zei hij op een diner voor een journalistenvereniging dat het deftige en aristocratische dorp van de aanvang van de eeuw zich moderniseerde in een democratisch proces.

Na zijn Leidse studietijd keerde Van Tuyll in 1895 terug naar Arnhem en woonde hij op de Rosendaalseweg 303a. Na zijn huwelijk in 1897 ging hij op de buitenplaats Den Enk aan de Velperweg 76 wonen. Het herenhuis telde twintig kamers, waaronder meerdere stijlkamers. De buitenplaats had een grootte van 3 hectare.

▲ Buitenplaats Den Enk aan de Velperweg in Arnhem, 1898.

De buitenplaats Den Enk was eigendom van jkvr. W.P. van Eijs, echtgenote van Van Tuyll.

► Het jachthuis Kemperberg. Foto C.A. Rupp, Arnhem. Prentbriefkaart, z.datum.

Huize De Kemperberg werd in 1946 afgebroken.

In 1902 kocht hij ongeveer 560 hectare bos, heide, landbouwgrond en weiland gelegen aan de noord- en zuidkant van de Koningsweg onder Schaarsbergen (ge-

meente Arnhem). Hij voegde deze bezittingen samen tot het landgoed De Kemperberg, genoemd naar een zeventiende-eeuwse ontginning in dit gebied. Tot het landgoed hoorden twee boerderijen, een jagerswoning en elf arbeiderswoningen. Op het landgoed liet hij een park aanleggen. Binnen het park bouwde hij in 1913 een houten jachthuis in Noorse stijl met een garage. Het huis gaf hij eveneens de naam De Kemperberg; ook wel het 'Noorse huis' genoemd. vHuize De Kemperberg bevond zich aan de Koningsweg 14. Het buitenhuis had 27 kamers, waarvan een mogelijk was ingericht als jachtkamer en waar zich zijn verzameling geweien bevond. Hier was het zomerverblijf van de familie. Voor die tijd bracht hij de zomers vaak met zijn gezin door op kasteel Heeze van zijn broer. Zijn ouders verbleven dan ook op het kasteel.

► Zes kinderen van het echtpaar Van Tuyll van Serooskerken-van Eijs in Veluwe klederdracht in gelukkige dagen in het park van de buitenplaats Den Enk in Arnhem, vermoedelijk 1907. V.l.n.r.: John (1905), Minny (1903), Tiny (1902), Henk (1900), Emmy (1899) en Ciety (1897).

Met de invoering van de jachtwet van 1923 werd het heerlijke jachtrecht als een van de laatste heerlijke rechten afgeschaft.

▲ C.J. baron van Tuyll van Serooskerken toont trots de door hem op 21 november 1914 op de Kemperberg geschoten hertenbok. Foto S.A. Schotel, Arnhem,

Van Tuyll was een verwoed jager en De Kemperberg bood hem daartoe de gelegenheid. Als landgoedeigenaar behoorde hem het heerlijke jachtrecht toe. De jachtsport beoefende hij al eerder. Hij was lid - en enige tijd secretaris - van de 'Koninklijke Veluwsche Jachtvereniging' (1897; predicaat Koninklijke 1899) in Velp (gemeente Rheden).

Douma zegt over jacht als adellijk vermaak en serieuze bezigheid: *'Het mannelijkheidsideaal van de elitejager was in wezen aristocratisch en refereerde zowel aan lichamelijke als geestelijke voortreffelijkheid. Het was een ideaal dat paste bij mannen die deel uitmaakten van een notabelenelite in een tijd dat de werelden van mannen en vrouwen uit deze elite nog grotendeels gescheiden waren. (...) Belangrijk voor jagers uit de elite of de zogenoemde 'heerjagers' was dat zij een deel van hun legitimatie en identiteit ontleenden aan de toonaangevende hoofse jacht. De koning en later de prins-gemaal namens soms deel aan de jachtpartijen op heerlijkheden en landgoederen, terwijl de heren en bezitters daarvan op hun beurt deelnamen aan de jachtpartijen van het hof. Een Brabants voorbeeld van deze wisselwerking zijn de jachtpartijen van S.J. van Tuyll van Serooskerken, waaraan soms werd deelgenomen door prins Hendrik. Van Tuyll van Serooskerken nam op zijn beurt ook deel aan jachtpartijen van anderen.'* Ook de Duitse ex-keizer Wilhelm II nam weleens aan door hem georganiseerde jachtpartijen deel. En verder constateert zij: *'Jacht was een activiteit die status en identiteit tot uitdrukking bracht en waarmee de jager zijn verbondenheid met het platteland liet zien. Het was bij uitstek een activiteit voor de landedelman die zich dit kon veroorloven en die over de middelen beschikte, zoals een jachtterrein en personeel, om tot de heerjagers te behoren.'*

► C.J. baron van Tuyll van Serooskerken in jachttenue. Foto, z.datum.

► C.J. baron van Tuyll van Serooskerken met een exemplaar van zijn geweencollectie, vóór 1919. Foto z.datum.

► Twaalf medailles behaald bij schietwedstrijden. V.l.n.r.: zes medailles gewonnen op wedstrijden van het 'Pistool Gezelschap *Olympia*' - volgens het adresboek van Arnhem: 'College voor het pistoolschieten *Olympia*' genaamd -, in 1902, 1903, 1904 en 1905; een medaille als 6e prijs op een wedstrijd van de 'Schietvereniging Arnhem' in 1901, twee medailles behaald op de nationale schietwedstrijd in Hoorn van de 'Vereeniging van Nederlandsche scherpschutters' op de afstand van 300 meter, zogenaamde rozenprijs, en tenslotte twee medailles behaald op wedstrijden van de 'Schietvereniging Arnhem', in 1901 de rozenprijs en in 1902 de 5e prijs. De kleine medaille net zichtbaar hoort hier niet tussen. Deze is van de 'Leidsche Studentenvereniging *Pro Patria*'.

Op 3 november 1900 nam hij deel aan de door deze jachtvereniging georganiseerde St. Hubertusjacht. Tijdens de na afloop gehouden maaltijd voor het jachtgezelschap schonk Van Tuyll de vereniging een zilveren beker. Het lag in zijn bedoeling daarmee een traditie in te stellen dat op verenigingsfeesten een heildronk zou worden uitgebracht op de koningin en de (toekomstige) prins-gemaal. De beker had hij laten ontwerpen door ene Holthuis. Op de voorzijde van de beker stond het borstbeeld van koningin Wilhelmina en daartegenover de initialen K.V.J.

Hij was waarschijnlijk ook lid van de 'Koninklijke Nederlandsche jachtvereniging *Nimrod*' (1874; predicaat Koninklijke 1899).

Hij bezat een collectie geweien van door hem geschoten wild. Zoals van een hertenbok die hij op 21 november 1914 op de Kemperberg had geschoten. Op de op 8-10 september 1916 in de dierentuin van Den Haag gehouden geweiententoonstellingen van herten en reeën georganiseerd door de 'Koninklijke Nederlandsche jachtvereniging *Nimrod*' behaalde hij de eerste prijs.

Teruggekeerd in Arnhem beoefende de jonge baron een van zijn lievelingssporten: schieten. Een sport die hij tot op hoge leeftijd heeft beoefend. In 1933 behaalde hij nog een prijs op een schietwedstrijd van de Zeister Burgerwacht. Hij was een goede schutter en viel op schietwedstrijden vaak in de prijzen. In familiebezit is een twaalftal draagmedailles - tien zilveren of verzilverd brons en twee bronzen (vierde en negende van links) - aan het erbij behorende lint, die hij op schietwedstrijden won.

De schietkunst kwam hem natuurlijk bij het bedrijven van de jachtsport goed van pas.

De eerste vergunning, rijksnummer 971, is van 14 mei 1903 voor een auto met een lengte van 3.35 m, een breedte van 1.65 m en een vermogen van 16 pk. Die auto kocht hij bij de Arnhemse autohandelaar C. Houttuin. Het was een auto van het Franse merk Darracq. Het is bijzonder dat aangekend werd dat die auto op 2 april 1903 was ingevoerd en de aanvraag voor de vergunning op 21 april werd ingediend.

De tweede vergunning is van 10 mei 1904 voor een auto met een lengte van 3.35 m en een breedte van 1.55 m.

De derde vergunning met rijksnummer 1652 ontving hij op 19 mei 1905. Die auto was groter dan de andere twee auto's: lengte 3.45 m en breedte 1.85 m. Het bijzondere van deze laatste auto was dat het een elektrische auto was. Tussen 1898-1905 werd een rijksvergunning verleend voor 38 elektrische auto's. Het is aannemelijk dat dit een auto van het merk Gallia was, waar Houttuin de dealer van was. Hij werd in dat jaar lid van de 'Nederlandsche Automobiel Club' (oprichtingsjaar). Zijn lidmaatschapsnummer was 156. In 1903 kreeg de N.A.C. er 154 nieuwe leden bij. Het totaal aantal leden bedroeg eind dat jaar 201. Men kan gerust stellen dat Van Tuyll tot de eerste leden van deze vereniging behoorde.

▲ Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken (1874-1955), broer van C.J. baron van Tuyll van Serooskerken, achter het stuur van zijn Darracq gekocht in 1903. Net als zijn broer een autoliefhebber. Dit was zijn tweede auto. De eerste kocht hij een jaar eerder. In 1905 kocht hij nog een auto.

▲ Samuel John van Tuyll van Serooskerken (1874-1955), heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten. Foto H. Birkenmeier, Amsterdam, 1929.

In 1896 reed de eerste auto op de Nederlandse wegen. De eerste autobezitter was de Haagse fotograaf A. Zimmermans die in 1896 in Manheim een auto kocht. De auto werd vanuit Manheim per boot over de Rijn naar Nederland vervoerd en op 18 mei in Arnhem ontscheept. Vanaf Arnhem ging de reis over Zeist en Utrecht naar Den Haag.

Aanvankelijk konden alleen de (zeer) rijken zich een auto veroorloven. Een goede bron om de opmars van de auto te volgen zijn de sinds 1898 van rijkswege verstrekte vergunningen om met dergelijke vervoermiddelen gebruik te maken van de rijkswegen. Tussen 26 april 1898 en 30 december 1905 werden 2065 vergunningen verstrekt.

Al na enkele jaren werden aan Van Tuyll drie autovergunningen verleend in 1903, 1904 en 1905 en in 1905 werd hij lid van de 'Nederlandsche Automobiel Club'.

Broer Sam kasteelheer van Heeze

Aan het eind van haar leven zocht de ongehuwde Ursula Adèle Aurore barones van Tuyll van Serooskerken (1805-1901), als laatst levende van de vier kinderen van Jan Diederik baron van Tuyll van Serooskerken (1773-1843), een erfgenaam. Na haar dood zou de tak van Johan Maximiliaan van Tuyll van Serooskerken (1710-1762) uitsterven. Die zoektocht vond plaats binnen de familie Van Tuyll van Serooskerken. Zij vond ten slotte een erfgenaam die over voldoende financiële middelen beschikte om het landgoed in stand te houden. Dat was Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken (1874-1955). In 1898 benoemde zij de 24 jaar oude jongeman tot haar erfgenaam.

De vraag is waarom zijn oudere broer Cornelis Jan als eerste erfgenaam werd gepasseerd, terwijl deze een gepromoveerde academicus was, zich maatschappelijk profileerde, de kwaliteiten bezat om een landgoed te beheren - de koningin benoemde hem tot rentmeester van het kroondomein Arnhem - en voor nageslacht had gezorgd, dit alles in tegenstelling tot de ongehuwde kandidaat van haar keuze.

Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken (1874-1955) erfde in 1901 en werd heer van het kasteel Heeze en de heerlijkheid Heeze, Leende en Zesgehuchten, sinds 1760 door aankoop door Johan Maximiliaan van Tuyll van Serooskerken in bezit van het geslacht Van Tuyll van Serooskerken. Die tak genoot hoog aanzien, maar stierf uit na de dood van Ursula Adèle Aurora barones van Tuyll van Serooskerken (1805-1901). Zij had het kasteel aan hem vermaakt.

Het landgoed bestond uit ruim 5000 hectare, waarvan 4800 hectare nog woeste grond. S.J. van Tuyll had gestudeerd aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen en die opleiding kwam hem goed van pas.

Op 28 augustus 1902 werd hij feestelijk ingehaald als de nieuwe kasteel- en ambachtsheer. Hij ondertekende voortaan als 'van Tuyll Heeze'. Hij werd ook 'van Tuyll van Serooskerken van Heeze en Leende' genoemd.

Zijn vader kende het rentmeesterschap en heeft hem geadviseerd en waar nodig geassisteerd of voor hem geregeld.

Volgens de overlevering zou Samuel John in de tijd dat bleek dat de bosbouw geen succes was tegen zijn rentmeester hebben gezegd: 'Regel jij het maar, ik ga bij mijn moeder in Zeist wonen.' Een aanwijzing dat hij inderdaad in Zeist woonde zou zijn lidmaatschap (nr. 165) van de 'Nederlandsche Automobiel Club' kunnen zijn. In de ledenlijst van 1927 staat als adres dat van zijn moeder in Zeist vermeld: Utrechtschestraat 10; Villa Oirschot.

▲ De familie Van Tuyll van Serooskerken-van Limburg Stirum met het personeel op kasteel Heeze. Foto, 1912. Collectie Huisarchief kasteel Heeze.

► Het echtpaar Van Tuyll van Serooskerken-van Limburg Stirum met hun beide zoons Cornelis Jan en Samuel John en de kinderen van Cornelis Jan in 1912 op kasteel Heeze. V.l.n.r.: Minny (1903), Emmy (1899), Samuel John (1874), Corrie (1907), Ciety (1897), Cecilia Johanna barones van Tuyll van Serooskerken-gravin van Limburg Stirum (1839), Wendela (1911), Cornelis Jan (1869), Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1838), John (1905), Henk (1900), Geertruida Maria van Tuyll van Serooskerken-barones van Lynden (1884) en Tiny (1902). Foto, 1912. Collectie Huisarchief kasteel Heeze.

▲ Een ritje met de ezel, v.l.n.r. de kinderen Van Tuyll, Tiny (1902), Minny (1903), John (1905) en Henk (1900) op de wagen, vader Cornelis Jan?, oom Samuel John (1874) en oma Cecilia Johanna van Tuyll van Serooskerken-gravin van Limburg Stirum (1839). Collectie Huisarchief kasteel Heeze.

▲ Samuel Johan baron van Tuyll van Serooskerken (1874-1955), heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten. Foto z.datum. Collectie Huisarchief kasteel Heeze.

Op hoge leeftijd maakte ook Samuel John zich zorgen over de vererving van het kasteel. In het archief van de familie Van Tuyll van Serooskerken zit een brief gedateerd 25 juli 1945 van Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken (1874-1955), heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten, betreffende de vererving van kasteel Heeze en de daaraan verbonden heerlijkheid na zijn dood.

De inhoud van de brief luidt:

'Aan mijne naaste familieleden (mijn broeder, schoonzuster en hun kinderen) - en Mippy, Cecile en Geor.

Het is mij heel moeilijk geweest om eene beslissing te nemen inzake mijn eventueele erfgenaam en daarom heb ik behoefte om u met de redenen van mijn besluit in kennis te stellen.

Gaarne had ik mijne eigendommen onder Heeze c.a. nagelaten aan een v. Tuyll die dichter bij mij in de familie stond, dan mijn erfgenaam, maar mijne beide neven Henk en John zijn niet financieel krachtig genoeg om het kasteel te bewonen en om aldaar de oude gebruiken in stand te houden.

Derhalve zoude er veel kans bestaan, dat de bezitting na mijn overlijden verkocht werd en dit wil ik verhinderen. Heeze is mij lief geworden en daarom wil ik voor zoverre mogelijk is de verkoop ervan voorkomen.

Ik wil u nog zeggen, dat mijne beslissing mij ontzettend veel moeite heeft gekost, maar hoop, dat mijn wensch inzake het behoud der heerlijkheid verzekerd is.

Ik beveel de nieuwe eigenaar van het kasteel Heeze in uw vriendschap aan. Hij noch zijne familie heeft ooit op eenige manier hierop invloed uitgeoefend.

Thans neem ik in gedachte afscheid van u allen. U dankend voor al de vriendschap mij gedurende mijn leven bewezen en hoop, dat gij allen mij ook in uw vriendschap zult blijven gedenken.

*Uw aller toegenegen
vTuyll Heeze'*

De datering van de brief roept vraagtekens op. Hij is gedateerd 25 juli 1945 en toch wordt in de aanhef zijn broer Cornelis Jan genoemd, terwijl deze op 11 januari dat jaar was overleden.

De bovenrand van het briefpapier is afgeknipt en rechtsboven na de voorgedrukte plaatsnaam 'Heeze, (N.-Br.) den' is te zien dat daar een met pen geschreven datum heeft gestaan. Dat zal een oudere datum zijn geweest die vóór de datum van 21 juli 1945 lag. Het is aan de wijze waarop deze laatste datum is

geschreven te zien dat die op een later moment boven de brief is geplaatst. De hoofdletter J van 'Juli' is anders geschreven dan de beginletter van 'John' die in de brief staat.

Toegevoegd in een kleiner handschrift bij de aanhef is: 'en Mippy, Cecile en Geor'. In hetzelfde kleine lettertype zijn in de tekst correcties aangebracht: 'met' en 'die'.

De envelop waarin deze brief wordt bewaard, is geadresseerd: 'Aan Mr. C.J. Baron van Tuyll van Serooskerken' met vermelding van de plaatsnaam Zeist. Met potlood is later toegevoegd: 'en familie'.

Aan de onderzijde van de envelop heeft de briefschrijver geschreven: 'Ingeval mijn broer overleden mocht zijn, dan deze brief te geven aan zijne weduwe en laten lezen aan alle elfkinderen'. Daaronder de latere toevoeging: 'en Mippij, Cecile en Geor'. Doorgehaald: 'en Tisa'.

Tussen de plaatsnaam Zeist en de tekst 'Ingeval mijn broer (...) ' heeft hij later geschreven - de kleur van de inkt is lichter -: 'Geve dus aan Bar. Gertrude v. Tuyll v. S. en anderen. Mocht Gertrude overleden zijn, dan geven aan de anderen'.

Deze - niet dichtgeplakte - envelop met brief moet lang in een lade van zijn bureau hebben gelegen.

▲ Catherina Helena Maria (Mippij; Miep) gravin van Limburg Stirum (1895-1974).

► Jkvr. Cecilia Johanna (Cécile) de Bloque van Scheltinga-gravin van Limburg Stirum (1902-1953) met haar dochtertjes Albertine Marie Isabelle Johanna (Tisa) de Blocq van Scheltinga (1928-2006) en Cecilia Johanna Martina (Cietje) de Blocq van Scheltinga (1929-2011). Foto 1929.

►► Johanna Georgine Marie (Geor) gravin van Limburg Stirum (1905-1976).

Als toelichting op de bijgeschreven namen Mippij, Cecile, Geor en Tisa - Tisa is doorgehaald - kan worden genoemd dat Cecile en Geor dochters waren van zijn overleden zuster Albertine Marie barones van Tuyll van Serooskerken (1872-1911) en Louis Gaspard Adrien graaf van Limburg Stirum (1865-1940):

- Cecilia Johanna (roepnaam Cécile) (1902-1953)
- Johanna Georgine Marie (roepnaam Geor) (1905-1976)

Tisa, voluit Albertine Marie Isabelle Johanna (1928-2006), was een dochter van Cécile. Haar naam zal een vergissing zijn geweest en vandaar de doorhaling.

Uit zijn eerste huwelijk had Louis Gaspard Adrien graaf van Limburg Stirum een dochter: Catherina Helena Maria (1895-1974). Zij was dus een stiefdochter van de zus van Sam van Tuyll en zij zal in de familie Mippij zijn genoemd. In het artikel 'Het oorlogsdagboek in het kasteel van Heeze' staat dat freule Miep gravin van Limburg Stirum, een nicht van Sam van Tuyll in juli 1945 Hanny Nedermeijer van Rosenthal-van den Bergh opvolgde. Ze was eigenlijk zijn stiefnicht.

▲ Jacques van Croes, PROSPECTUS CASTELL Hesae, gravure, 1730. Met links het wapen van Albert baron Snouckaert van Schauburg. Rechts het wapen van Anna Maria barones van Randwijk.

▲ Vier generaties baronnen Van Tuyll Van Serooskerken. Rechts Henk (overleden in 2017), daarnaast de huidige eigenaar van het kasteel, Sammy.

▲ Ontvangen bij het kerkelijk huwelijk van C.J. baron van Tuyll van Serooskerken met jkvr. W.P. van Eijs op 25 maart 1897 in de N.H. Kloosterkerk te Den Haag, dat ingezegend werd door ds. F. van Gheel Gildeneester.

De aangewezen erfgenaam, wiens naam in de brief niet wordt genoemd, was Hendrik Nicolaas Cornelis (roepnaam Henk) baron van Tuyll van Serooskerken (1916-2017). Deze had aan de Rijkuniversiteit Utrecht van 1935 tot 1943 Nederlands recht en kunstgeschiedenis gestudeerd. Na zijn afstuderen in 1943 kreeg hij een baan op het gemeentehuis van Heeze. Daar leerde Sam van Tuyll zijn achterneef kennen. Tegen het Eindhovens Dagblad vertelde deze laatste op 22 november 2016: *'In november 1944 vertelde oom Sam mij dat ik zijn erfgenaam zou worden. In de zomer van 1946 heeft de notaris het gebouw overgeschreven.'* Als opvolger van het bezit van kasteel Heeze werd hij daarmee ook heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten.

Als de beslissing over de erfgenaam in november 1944 was gevallen, dan zal de brief toen zijn geschreven.

Dat Sam van Tuyll juist in die periode op zoek was naar een erfgenaam, hing samen met zijn gezondheidstoestand. Zijn huisgenote de douairière Johanna Wilhelmina (roepnaam Hanny) Nedermeijer van Rosenthal-van den Bergh (1881-1965) maakte van 31 augustus 1944 tot 17 februari 1945 aantekeningen over het verloop van de oorlog in Heeze en omgeving. Daarnaast maakte zij notities over de kwakkelende gezondheidstoestand van Sam van Tuyll. De eerste vermelding is op 25 september: *'S. gevoelde zich ellendig en bleef in bed. De dokter kwam en vond de lever gezwollen: die drukte op de milt. S heeft helaas ergen pijn.'* Op 10 januari 1945 werd zijn galblaas operatief verwijderd. Op 17 februari volgde nog een darmoperatie.

Uit de adressering en de inhoud van de brief blijkt dat Sam van Tuyll zijn broer Cornelis Jan niet in vertrouwen heeft genomen of om advies gevraagd. Misschien is de keuze van een opvolger als kasteelheer van Heeze nooit een thema tussen de broers geweest. Toen Sam van Tuyll ziek werd en over een erfgenaam moest nadenken, kon hij zijn broer - als hij dat al wilde - niet bereiken. Op 20 september 1944 werd Heeze door de geallieerden bevrijd en was contact met Zeist onmogelijk. Misschien was het was ook niet zijn bedoeling om te overleggen of alvast op de hoogte te brengen van zijn beslissing.

Net als Ursula Adèle Aurore barones van Tuyll van Serooskerken (1805-1901) waarvan hij kasteel Heeze van had geërfd, die vijftig jaar daarvoor op zoek was naar een financieel draagkrachtig familielid, maakte Sam dezelfde zoektocht.

Was het in 1946 een teleurstelling of een opluchting voor Henk en John dat zij door hun oom werden gepasseerd voor een ver familielid? Henk was naar hun vader Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1838-1916) vernoemd en John was notabene naar zijn oom Sam vernoemd.

Van Tuylls carrièrejaren in Arnhem

Na zijn promotie vestigde Van Tuyll zich in 1895 als advocaat en procureur aan het gerechtshof en de rechtbank te Arnhem. Hij wordt voor het laatst als advocaat-procureur vermeld in het 'Nieuw Arnhemsch adresboek met Velp, Rosendaal, Oosterbeek en Westervoort' van 1910.

Van 1899 tot 1905 was hij kantonrechter-plaatsvervanger in het kanton Arnhem.

Koningin Wilhelmina benoemde hem in 1903 tot rentmeester van het kroondomein rentambt Arnhem 'vereinigd onder de kantoren Arnhem, Zevenaar, Huisen, Elst, Wageningen, Dieren en Twello'. In die functie volgde hij zijn vader op. Tot 1919 heeft hij deze functie bekleed.

Allemaal klinkende namen. De erewacht was smaakvol en deftig gekleed in een donkerblauwe jas met gouden kraag en gouden knopen, donkerblauwe lange pantalon met gouden bies en zwarte steek met kokarde, waarin de leur oranje en de kleuren van Waldeck-Pyrmont. '(...) maakten deze ruiters een schilderachtig figuur in den stoet.', schreef De Telegraaf over dit bezoek.

▲ Het koninklijk bezoek aan Arnhem op 28 augustus 1897. Vooraan het rijtuig met links koningin Wilhelmina en rechts koningin Emma. Ondercommandant Van Tuyll reed aan de kant van koningin Emma. Daarachter de koetsen met het gevolg.

► Herdenkingspenning. Materiaal: zilver. Afmeting: diameter 66 mm. Gewicht: 116 gram. Aan de voorzijde binnen een parelrand het naar links gewende borstbeeld van koningin Wilhelmina, met hangend haar. Omschrift: WILHELMINA KONINGIN DER NEDERLANDEN. Rechtsonder tekst: BART VAN HOVE | J.P.M. MENDER. Op de keerzijde binnen een parelrand een ovaal vlak veld gedekt door een koningskroon en lijst met twee gefigureerde leeuwen als schildhouder, omgeven door twee lauwertakken. Daaronder W.S. In het veld de inscriptie: ARNHEM | 28 AUGUSTUS | 1897.

Vervaardiger: 's Rijks Munt. Medailleur voorzijde: Bart van Hove, graveur J.P.M. Menger. Medailleur en graveur keerzijde: W. Schammer.

Het jaar 1897 was een bijzonder gelukkig jaar voor Van Tuyll. Hij huwde en werd voor het eerst vader.

Twee andere gebeurtenissen dat jaar waar hij later met trots aan zal hebben teruggedacht, waren de bezoeken die de koninginnen Wilhelmina en Emma aan de stad Arnhem op 28 augustus en 16 oktober brachten. Van Tuyll mocht beide keren als ondercommandant van de tien koppen tellende bereden erewacht het rijtuig met beide vorstinnen vanaf de aankomst op het Stationsplein tot aan het vertrek per spoor begeleiden. Daarbij reed hij aan de linkerkant van hun rijtuig.

Aan de rechterzijde reed de commandant L.G.A. graaf van Limburg Stirum. Verder reden vier leden voor en vier leden achter het koninklijk rijtuig.

De erewacht bestond uit de leden:

- mr. S.B.W. graaf van Limburg Stirum
- S.J. baron van Tuyll van Serooskerken
- H. baron van Doorn van Westkapelle
- E. baron van Voorst tot Voorst
- G. André de la Porte A.Ezn.
- mr. H.W. Fockema
- P.K.J. IJssel de Schepper
- jhr. H. Roëll

Als voorbereiding op het escorteren van het rijtuig met de vorstinnen had de erewacht meerdere dagen geoefend, zoals nog jaarlijks in Den Haag geoefend wordt voor Prinsesjesdag. Een verslaggever van Het Nieuws van den Dag schreef op 28 augustus: *'Wie 't ook druk hebben - behalve natuurlijk de bestuurders van de instellingen, die een bezoek van de Koninginnen verwachten - dat zijn de leden van de eerewacht, die dagelijks door de stad rijden, om zich te oefenen. (...) Een gemakkelijke taak is dat niet, en vandaar die dagelijksche oefeningsritten door de stad, waarbij een ledige landauer het koninklijk rijtuig vervangt. Vanmiddag reden ze door de drukke Rijnstraat. Flink ruiters; kloek zaten ze te paard, en toen ik onwillekeurig even staan bleef om het kranige troepje na te kijken, was er dadelijk een spraakzaam oud mannetje, dat, ongevraagd, maar ziende dat hij een belangstellend toehoorder vóór had, inlichtingen gaf. "Dat is voor de Koninginnen, meneer; overal waar die gaan, gaan zij ook mee. 't Is de eerewacht, die voor en achter het rijtuig mag rijden. 't Is een heel ding, want het zal vol wezen bij den weg; maar ze zitten er flink op, en ze rijden als de beste; de gouden ridders doen 't niet beter; ge kunt 't zien Zaterdag.'"*

Bij het tweede koninklijk bezoek aan Arnhem op 16 oktober waren de genoemde heren weer present voor het uitvoeren van hun eervolle en ceremoniële taak.

▲ Menukaart van de lunch in het raadhuis van Arnhem tijdens het bezoek van het koninklijk paar, 1912.

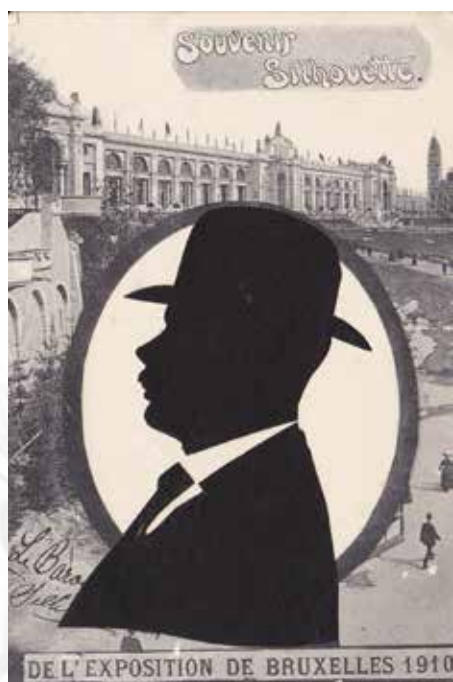

▲ Herdenkingspenning, 1904. Materiaal: zilver. Afmeting: diameter 61 mm. Gewicht: 80 gram. Herdenking van de zangwedstrijd op 21-23 mei 1904 te Arnhem ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de 'Koninklijke mannenzangvereniging Aurora'. Voorzijde rechts de maagd Aurora die neerziet op een stad aan een rivier, waarachter de zon opkomt. In haar opgeheven rechterhand een lauwertak en in haar linkerhand een palmtak. Omschrift: KONINKLIJKE MANNENZANG-VEREENIGING AURORA. Linksonder ARNHEM. Op de keerzijde binnen een parelrand een krans van eikenloof en daarbinnen een vlak veld met daarin de inscriptie: ZANGWEDSTRIJD | "AURORA" | PINKSTEREN 1904 | AANGEBODEN | AAN DEN 1^{EN} VOORZ. VAN | HET FEESTCOMITÉ | MR C.J. BARON VAN TUIJLL | VAN SEROOSKERKEN.

Zestien jaar later, op 23 april 1912, brachten koningin Wilhelmina en prins Hendrik een bezoek aan Arnhem. In het raadhuis werd het koninklijk paar door het gemeentebestuur een lunch aangeboden, waaraan onder andere de raadsleden - waaronder baron Van Tuyll - deelnamen.

Van Tuyll was een ambitieus en maatschappelijk betrokken man. Op allerlei terreinen vervulde hij bestuursfuncties. Tussen 1895 - het jaar dat hij terugkeerde uit Leiden in zijn geboortestad - en 1919 - het jaar dat hij Arnhem verliet voor Zeist - bekleedde hij meer dan dertig bestuursfuncties van culturele, maatschappelijke en andere organisaties.

- Dienstdoende schutterij, 4e compagnie, 2e luitenant: 1895-1897; 1e compagnie, kapitein: 1898, 1899
- Commissie voor de feestelijke viering van de troonsbestijging van Koningin Wilhelmina, 1897-1898
- Alliance française (Comité d'Arnhem et environs), penningmeester: 1897-1900
- 'Koninklijke Veluwsche Jachtvereniging', Velp (gemeente Rheden), secretaris 1898
- Nederlands-hervormde gemeente (Grote of St. Eusebiuskerk en Koepel- of Nieuwe kerk), notabele: 1899-1907
- 'Vereeniging tot restauratie der Groote of St. Eusebiuskerk te Arnhem', bestuurslid: 1899-1918
- 'Vereeniging Armenzorg', Arbeidscommissie, afdeling B (tot plaatsing van werklozen), penningmeester: 1899-1901
- 'Vereeniging Armenzorg', Arbeidscommissie, afdeling C (werkinrichting), penningmeester: 1899-1901; secretaris: 1902, 1903
- 'Vereeniging Armenzorg', Arbeidscommissie, Centrale Commissie, bestuurslid: 1901; secretaris: 1902, 1903
- 'Vereeniging ter viering van den Koninginnedag O.D. (Oranjedag)', medeoprichter in 1900, voorzitter van de optochtcommissie: 1901, penningmeester: 1901-1913; benoemd tot erelid 1914
- 'Vereeniging Hulpbetoon', secretaris: 1901-1903
- 'Schietvereniging Arnhem', commissaris: 1902-1904; vicepresident 1905-1912
- 'Vereeniging tot bescherming van den Wildstand op de Veluwezoom', secretaris-penningmeester: 1903
- 'Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Vereeniging', afdeling Arnhem, lid: 1903, 1904
- Ambachtsschool, bestuurslid: 1903-1915
- 'Koninklijke mannenzangvereniging Aurora', voorzitter van het erecomité ter gelegenheid van de feestelijkheden bij het 25-jarig bestaan op 21-23 mei 1904
- 'Vereeniging tot Bevordering van de Vestiging in Arnhem en tot aanmoediging van het Vreemdelingenverkeer in Arnhem en Omstreken', propagandacommissie, lid: 1904; penningmeester: 1905
- 'Vereeniging Nederlandsche Mettray', afdeling Arnhem, secretaris-penningmeester: 1903-1908; voorzitter: 1910-1919
- 'Maatschappij ter bevordering van Bouwkunst', afdeling Arnhem, commissaris: 1905-1907
- 'Werkmansvereniging Arnhem', 'Departement Arnhem der Nederlandsche Maatschappij tot bevordering van Nijverheid', benoemd tot erelid 1905
- 'Vereeniging tot het inrichten van Gemeentelijke Tentoonstellingen van Kunstwerken van levende Meesters te Arnhem', bestuurslid: 1907-1912
- 'Arnhemsche Inrichting voor Ooglijders', regent: 1908-1912
- 'Nieuwe weeshuis' (Protestantsch), lid: 1908, 1909; voorzitter: 1910-1913

▲ Een opgeplakt silhouetje van C.J. van Tuyll, gemaakt tijdens het bezoek aan de wereldtentoonstelling te Brussel in 1910 samen met zijn tweede echtgenote. Prentbriefkaart, Coll. FAvTvS.

- Maatschappij van Weldadigheid te Frederiksoord', afdeling Arnhem, president: 1908-1916
- 'St. Nicolai Broederschap', bestuur, lid: 1915-1917, 1919; voorzitter-huismees-ter: 1918
- 'Algemeen Nederlandsch Verbond', afdeling Arnhem en omstreken, voorzitter: 1916-1919
- 'Liberale Kiesvereniging te Arnhem', aangesloten bij de Liberale Unie, vice-voorzitter: 1917-1919
- 'Stads-Schouwburg', directie, lid: 1918
- 'Commissie van toezicht en bijstand van Bronbeek', lid: 1918, 1919
- St. Annastichting, bestuur, lid: 1919
- 'Comité overdekte Bad- en Zweminrichting te stichten als Vredesmonument', erelid: 1919

In 1903 ging Van Tuyll de plaatselijke politiek in. In dat jaar werd hij voor de liberale 'Vrijzinnige Kiesvereniging Arnhem' tot lid van de gemeenteraad gekozen. Aan het begin van de twintigste eeuw kende het liberalisme in Nederland drie stromingen: een vooruitstrevende (vrijzinnig-democraten), een conservatieve (oud- of vrij-liberalen) en een middengroep (de Liberale Unie).

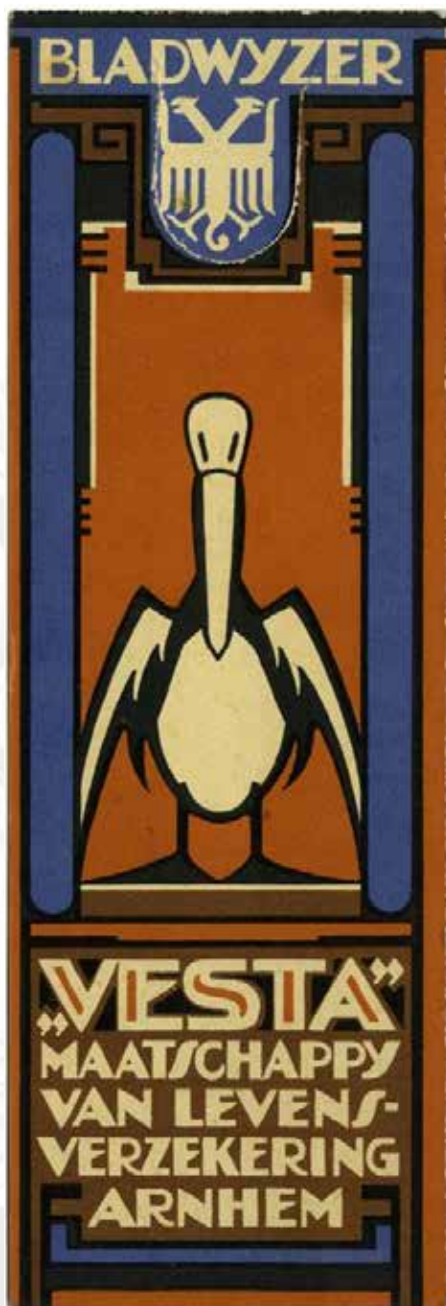
De Arnheemsche Courant schreef in 1912 over hem: *'Diens belangstelling in de openbare zaak, de moeite en tijd, die hij daarvoor over heeft, verzekerden hem veler sympathie.'*

In 1913 werd hij wethouder. In die functie was hij portefeuillehouder van het gemeentelijke elektriciteitsbedrijf, de gasfabriek, het slachthuis en het trambedrijf.

Als raadslid/wethouder had in talrijke (raads)commissies zitting.

- Gemeentereiniging, commissie, lid: 1906-1912
- Gemeentewerken, commissie, lid: 1912, 1913
- 'Commissie voor de verordeningen, tegen welke overtreding straf is bedreigd', lid: 1913-1919
- 'Commissie van contentieuze zaken', lid: 1914-1919
- 'Electrische Centrale', commissie, voorzitter: 1914-1918
- 'Gemeentegasfabriek', commissie, voorzitter: 1914-1918
- 'Gemeentelijke Electrische Tram', commissie, voorzitter: 1914-1918
- 'Commissie voor de Lichtfabrieken en het Trambedrijf', voorzitter: 1919
- 'Gemeente-Slachthuis', commissie, voorzitter: 1914-1919
- 'Commissie van beheer over het Gemeentelijk Werklozenfonds', voorzitter: 1906-1908
- 'Commissie tot regeling der werklozenverzekering', voorzitter: 1908
- 'Arbeidsbeurs der gemeente Arnhem', voorzitter: 1907-1913; plaatsvervangend-voorzitter: 1913-1918
- 'Gemeentelijk Werklozenfonds', voorzitter: 1910-1913
- 'Commissie van Advies voor de Werkloosheidsverzekering', voorzitter: 1918

Van Tuyll was een sociaal bewogen man. Binnen de 'Vereeniging Armenzorg', waarvan het doel was het bestrijden van armoede en verbetering van de leefomstandigheden van de armen, was hij van 1899-1903 als bestuurslid actief op het gebied van arbeidsbemiddeling. Een van de eerste instellingen die zijn aandacht hadden. Arbeidsbeurs en werklozenverzekering waren rond 1900 actuele onderwerpen. Zowel in het binnen- als in het buitenland. Ook hij zocht naar een oplossing voor dit sociale probleem. Hij ging naar Gent en liet zich informeren hoe men daar dit probleem had aangepakt.

De sigarettendoos is nog steeds in bezit van de familie Van Tuyll van Serooskerken.

▲ Zilveren sigarettendoos. Geschenk van de leden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeentesecretaris van Arnhem voor zijn 50e verjaardag, 1919.

In november 1905 stuurden de heren Van Tuyll van Serooskerken, Van der Schooren, De Haan, Voorbrood en Van de Pavert en de drie Kamers van Arbeid - voor de bouwbedrijven, de confectiebedrijven en de voedings- en genotmiddelen - een verzoek naar de gemeenteraad voor de oprichting van een werklozenfonds dat ingericht was volgens het voorbeeld in Gent. De raad besloot op 9 april 1906 in principe met het Gentse stelsel in te stemmen en stelde een krediet beschikbaar. Dit was de eerste gemeente in Nederland die een dergelijk besluit nam. Aan Van Tuyll en consorten werd verzocht met hun werkzaamheden door te gaan en vóór 1 oktober 1907 verslag uit te brengen. In zijn vergadering van 3 september 1907 verzocht de raad aan hen hun experiment voort te zetten tot 1 januari 1909 en vóór 1 juli 1908 een verslag in te sturen. Op 21 september 1908 stemde de raad in met de instelling van een gemeentelijk werklozenfonds met ingang van 1909.

In 1907 had de gemeente een arbeidsbeurs opgericht en Van Tuyll tot voorzitter benoemd. Toen hij in 1913 wethouder werd, werd hij vicevoorzitter. Nadat de arbeidsbeurs en het werklozenfonds in 1918 waren samengevoegd, nam hij weer plaats op de voorzittersstoel.

In 1909 werd de Staatscommissie over de werkloosheid, bekend als Staatscommissie-Treub, ingesteld. Deze regeringscommissie had tot taak een onderzoek te doen naar de werkloosheid onder de arbeiders. Van Tuyll was een van de 39 leden waaruit de commissie bestond. In Arnhem had hij veel ervaring opgedaan over bestrijding van werkloosheid en leiding gegeven aan de invoering van de werkloosheidsverzekering. De commissie heeft tot 1914 bestaan.

De minister van Waterstaat benoemde hem in 1917 tot lid van de commissie van advies voor de werkloosheidsverzekering, zoals bedoeld in artikel 21 van het Werkloosheidsbesluit 1917 (Stb. 522/1916).

Naast alle bestuursfuncties bekleedde hij ook nog meerdere commissariaten. Zo was hij commissaris van de 'Naamlooze Vennootschap *Het Onderling-Crediet*' 1904-1909, 'Vesta Maatschappij van Levensverzekering' 1906-1931 en in 1920 van de 'N.V. Drukkerij en Uitgeversmaatschappij *De Vlijt*', uitgever van de Arnhemse Courant.

De stembus heeft anders beslist

Tot 1919 maakte Van Tuyll een mooie politieke carrière. Op 9 mei van dat jaar vierde hij zijn vijftigste verjaardag. Van zijn collega's van het gemeentebestuur ontving hij een zilveren sigarettendoos met de inscriptie: LEDEN EN SECRETARIS VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS | VAN ARNHEM | AAN MR C.J. BARON VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN. | 9 MEI 1919. De sigarettendoos, l.152 x br.85 x h.35/42 mm.

Wettelijke keurtekens:

- 1 Het meesterteken van de firma N.M. van Kempen en zonen in Voorschoten.
- 2 Het gehalteteken is een lopende leeuw naar rechts en die keur staat voor tweede gehalte zilver (835/000).
- 3 Het waarborgteken is grotendeels weggepoetst. Het waarborgteken voor gekeurd zilver is de Minervakop met een bepaalde letter in haar helm. Voor Voorschoten was dat het waarborgkantoor in Den Haag en dat kantoor werd aangegeven met de letter C.
- 4 De jaarletter is de J en geeft aan dat de doos in 1919 is gekeurd.

Op zijn verjaardag kon hij nog niet vermoeden dat die carrière bijna voorbij zou zijn. Bij de verkiezingen voor de gemeenteraad van Arnhem op 14 mei - hij stond nummer 2 op de lijst van de Unie Liberalen, een gematigd progressieve, liberale

▲ Arnhemsche Courant, 5 april 1919.

Dit verhaal wordt bevestigd in de Nieuwe Zeister Courant van 29 april 1960 in het artikel over de luxe hotelflat Pasadena die dan in aanbouw is.

politieke partij - werd hij niet herkozen. Dat zal voor hem een bittere pil zijn geweest. 25 jaarlang had hij zich met hart en ziel voor Arnhem ingezet.

Het eerste teken dat de liberalen hun leidende positie in de politiek die zij sinds het midden van de negentiende eeuw bekleedden, kwijt raakten, waren de Tweede Kamerkiezingen op 3 juli 1918, waarbij zij veel stemmen verloren. De invoering in 1918 van het kiesstelsel van evenredige vertegenwoordiging had funest uitgepakt voor de liberale partijen. De 'Nieuwe Rotterdamsche Courant' schreef op 5 juli: '(...) voor de Liberale Unie is de verkiezing kortweg een *débaclé* geworden. Zij telde in de oude Kamer niet minder dan 21 stemmen, doch zal in het nieuwe niet verder brengen dan tot 6. Men zou eruit afleiden, dat de tijd voor een liberale middenpartij voorbij is.'

In 1919 waren verkiezingen voor provinciale staten en de gemeenteraden. De landelijke trend zette zich voort. 'Arnhemsche Courant 15 mei 1919: *'Een groote verrassing heeft de uitslag van de gisteren gehouden verkiezing voor den nieuwen Gemeenteraad niet gebracht: uit de cijfers van de verleden jaar gehouden Kamerverkiezingen en de verleden maand plaats gehad hebbende Statenverkiezingen was met vrij groote zekerheid een generale voorspelling te doen omtrent de samenstelling van den nieuwen Gemeenteraad. (...) Toch zal menigeen een dergelijke debacle voor de drie vrijzinnige groepen als de uitslag van deze verkiezingen geeft, niet verwacht hebben: de Unie Liberalen, Vrije Liberalen, Vrijz. Democraten, die in den tegenwoordigen Raad 19 zetels hadden (...) keeren in den nieuwen Raad terug met 5 afgevaardigden.'*

In de volgende jaren werd het pijnlijke feit dat hij in 1919 niet was herkozen verdoezeld. In 1934 zei hijzelf in een interview dat hij aftrad als wethouder te Arnhem om in Zeist het burgemeesterschap op zich te nemen. Formeel gezien had hij gelijk. Hij nam op 14 juli afscheid, maar zijn raadslidmaatschap zou op 2 september geëindigd zijn. Met het voortijdige vertrek van enkele weken leed hij geen gezichtsverlies.

Het verhaal gaat dat villa Pasadena aan de Verlengde Slotlaan/hoek Lindelaan door Van Tuyll vernoemd is naar de plaats Pasadena in Californië (USA). Hij was zo teleurgesteld dat hij naar Pasadena wilde emigreren - hij heeft die stad ook eens bezocht, volgens een kleinzoon - maar zover kwam het niet.

In een uitgebreid interview in de Arnhemse Courant van 12 juli 1919 somde hij op wat hij als portefeuillehouder van gemeentebedrijven tot stand had weten te brengen. En dat grotendeels in een economisch moeilijke tijd. Buiten Nederland woedde de Eerste Wereldoorlog. Voor Nederland betekende dat rantsoenering. Naast voedselrantsoenering was rantsoenering van gas- en elektriciteit dat wat de mensen het meest direct raakte. Iedereen had het gevoel benadeeld te worden door de maatregelen van wethouder Van Tuyll en dat terwijl Arnhem met vergelijkbare grote steden het meest gunstig die jaren doorkwam. Zelf zei hij daarover: *'Wel bevat zulk een zware taak om haar hoge waarde in zichzelf een persoonlijke voldoening, doch de te oogsten dank van buiten af is niet steeds evenredig aan haar zwaarte. Wie veel timmert langs den weg moet nu een maal ieders gezeg hooren, vooral als dat getimmerte de belangen raakt van iederen voorbijganger.'*

Zijn Arnhemse jaren als wethouder typeerde hij als: *'Wij stonden de laatste jaren vaak voor schijnbaar onoplosbare moeilijkheden. Maar toch zijn die jaren de mooiste van mijn leven.'*

In de vergadering van de gemeenteraad op 14 juli 1919 werd afscheid genomen van Van Tuyll. Uit de woorden van burgemeester Van Heemstra proeft men dat hij

voelde hoe zwaar het hem te moede was: *'Dan breng ik u ook hulde voor de energie, dat jij, nu ge niet in den Raad terugkeert, niet bij de pakken wilt neerzitten maar gesolliciteerd hebt naar een andere werkkring, waarin ge op een dergelijke wijze kunt werkzaam zijn.'*

In emotionele bewoordingen nam hij afscheid van de gemeenteraad maar ook van Arnhem. Een verslaggever van de Arnhemsche Courant schreef zijn afscheidswaarden op: *'De heer Van Tuijll zegt aan den mijlpaal van groote beteekenis te staan. Meer dan 16 jaren heeft hij zich in deze zaal thuisgevoeld, omdat hij steeds met groote liefde bezielde is geweest voor de stad zijner geboorte. Het gaat mij, aldus spreker, op dit oogenblik als een drenkeling, die op het laatste moment zijn heele leven aan zich ziet voorbijtrekken. Zoo denk ik op dit oogenblik aan alles, wat in die 16 jaren is gebeurd; en al moge ik in dien tijd niet steeds rozen zonder doornen geplukt hebben, het geheele bouquet stemt tot dankbaarheid. Groote belangrijke zaken zijn tot stand gekomen, Arnhem is met groote sprongen vooruitgegaan en ik had gaarne op denzelfden weg voortgegaan. De stembus heeft anders beslist en ik heb toen mijn blikken buiten Arnhem geslagen. Ik ben dankbaar dat ik in Zeist een nieuwen werkkring hebt kunnen vinden.'*

Na zijn vertrek uit Arnhem kwam de burgemeesterspost van die stad twee keer kort na elkaar vrij. Op 1 april 1920 nam A.J.A.A. baron van Heemstra (1871-1957) afscheid en zijn opvolger jhr. mr. D.J. de Geer (1870-1960) op 28 juli 1921.

VOORLOOPIGE AANKONDIGING.

Notaris CH. J. ENGELBERTS, te Arnhem, zal in het najaar van 1919, publiek VERKOOPEN, wegens vertrek van den eigenaar:

Het bijzonder gunstig gelegen en fraaie Landgoed „De Kemperberg”

te SCHAARSBERGEN, nabij ARNHEM, ter grootte van:

pl/m. 560 Hectaren

Dennenbosch, gemengd Bosch, Elkenhakhout, Bouwland, Weiland en Heide, gelegen ten N. en ten Z. van den Koningweg, waarop zich bevinden:

I. Fraai, verplaatsbaar **NOORSCH HUIS**, geheel van hout, met 27 kamers, electrisch licht, warm- en koudwatervoorziening op alle slaapkamers en badkamers, met Garage voor 3 auto's. Schitterend vergezicht op Kemper-Heide en Laag-Doelen.

II. **TWEE BOERDERIJEN**, Rijnsburg en Kemperberg

III. **JAGERSWONING**.

IV. **ELF ARBEIDERSWONINGEN** a/d. Koningweg en Kemperbergerweg.

N.B. Het landgoed vormt een mooi jaachtterrein, herten en reën standwild. Gewoien te bezichtigen ten huize den Enk, Velperweg 75 te Arnhem. Eerste prijs gewoien-tentoonstelling 1919.

Het landgoed wordt geveild in nader te omschrijven perceelen en massen. Verschillende perceelen aan de wegen zijn geschikt voor villabouw.

Aanwijzing door den opzichter W. VAN DEN BRAND, Koningweg 17.

INMIDDELS UIT DE HAND TE KOOP.

Inlichtingen verkrijgbaar en kaarten ter inzage ten kantore van voornoemden notaris.

54108/2146

▲ Nieuwe Rotterdamse Courant, 19 juli 1919.

De Van Tuylls waren in het eerste kwart van de twintigste eeuw hun positie in Arnhem kwijtgeraakt. In 1895 bekleedden zes leden - waarvan één vrouw - uit dit geslacht zestien bestuursfuncties. In 1920 was dit gereduceerd tot twee vrouwen: één geborene Van Tuyll van Serooskerken en de ander gehuwd met een baron Van Tuyll van Serooskerken. De eerste zat in het bestuur van de vereniging voor schoolwerktuinen en ander in het bestuur de afdeling Arnhem van de Nederlandse Kinderbond en van de Arnhemse vereniging van dierenbescherming.

De breuk met Arnhem wordt duidelijk in de verkoop van zijn landgoed De Kemperberg, dat hij al medio juli 1919 te koop zette, en de verkoop van de buitenplaats Den Enk medio november van hetzelfde jaar.

De Kemperberg verkocht hij in 1920 aan G. A. van Putten, die het landgoed in 1921 doorverkocht aan de 'Wm. H. Müller & Co.'s Algemeene Exploitatie Maatschappij NV' in Den Haag, waardoor dit gebied in het landgoed De Hoge Veluwe van het echtpaar Kröller-Müller werd opgenomen en nu deel uit maakt van het Nationale Park De Hoge Veluwe.

De Kemperberg had de familie tot zomerverblijf gediend. Men ging nu blijkbaar weer de zomers doorbrengen op kasteel Heeze. In een krantenadvertentie van 15 augustus 1925 waarin mw. Van Tuyll keukenpersoneel zoekt, staat: *'Adres tot 1 Sept. Heeze (N.-Br.)'*.

Zelfs de 80-jarige douairière C.J. van Tuyll van Serooskerken-gravin Van Limburg Stirum (1839-1930), moeder van C.J. van Tuyll van Serooskerken, keerde in 1920 Arnhem de rug toe. Villa De Dunkeld aan de Velperweg werd in maart 1920 verkocht aan jhr. mr. J.D. de Geer, burgemeester van Arnhem (1920-1921). Een maand later verhuisde zij naar Heeze en ging zij op kasteel Heeze bij haar zoon Samuel John wonen.

Een groot deel van de inboedel van Den Enk en van De Dunkeld - waaronder veel antiek - lieten moeder en zoon in april dat jaar openbaar veilen.

Heeze was dan wel de officiële woonplaats van de douairière C.J. van Tuyll van Serooskerken, maar zij was ook bewoonster van de buitenplaats Oirschot aan de

TE KOOP
wegens vertrek:
De prachtig gelegen VILLA DEN ENK
Velperweg 76, te Arnhem,
bevattende 20 kamers, w.o. salon LOUIS XVI, salon LOUIS XV, eetkamer met mahoniehouten betimmering LOUIS XVI, hal RENAISSANCE.
Afzonderlijke trap voor personeel.
Centrale verwarming, warm en koud water op alle verdiepingen. Ruime garage met chauffeurswoning.
TUIN groot 3 Hectaren, met zeer vruchtbare moestuin, broeikas, en broeibakken, kinderhuisje, tennis-court en tuinmanswoning.
In Mei te aanvaarden.
Te bevragen bij notaris **CH. J. ENGELBERTS** te Arnhem en bij de verschillende makelaars.

▲ Nieuwe Rotterdamsche Courant, 15 november 1919.

Verkoop Antiquiteiten enz.
Notaris CH. J. ENGELBERTS, te Arnhem zal op **Donderdag 15 April en Vrijdag 16 April 1920**, telkens des voormiddags te 9 1/2 uur in den Huis „DEN ENK” aan den Velperweg no. 76 te Arnhem, wegens vertrek van de Hooghebb. VROUWE DOUDIERE H. W. J., BARON VAN TITTE, SEROOSKERKEN GIE, GRAVIN VAN LEBURG STROM en der den Hoogweldigen Heer Mr. C. J. BARON VAN TUYL VAN SEROOSKERKEN
publiek à contant verkoopen:
Een belangrijke partij antiek porcelain en aardwerk en verdere antiquiteiten, als onderoor 400 vint, zep, eet- en desserttelden, zonneclokken en klokken in het hield enz. theeservies, thee- en koffiekoppen en schotels (w.o. zeldzame Louis XIV Font c'est moi), 2 Italiaansche beelden, Juitich kastel, drie blauwe (waaler) Worcester fruitmandjes, kostbare Louis XVI, pendels, 2 dito cupjes, 4 grote fraai empire kandelabers, 1 empire kastenbureau, 2 complete antieke kristallen deusservies, 4 antieke Engelse gravies (Morland) antieke schilderijen (w.o. volangewicht van Secoy)
Voorts diverse in goeden staat verkeerende moderne meubelen.
Te beziuchen Dinsdag 13 en Woensdag 14 April 1920 van 10-4 uur. Vanaf 1 April a.w. is ten kantore van voornoemde notaris en bij den Heer F. H. ESMEYER, verhuysmeester, Amsterdamsche weg 10 een catalogus verkrijgbaar van de antiquiteiten enz. 18992 90

▲ Arnhemsche Courant, 27 maart 1920/De Maasbode, 03-04-1920.

Utrechtseweg in Zeist. De vorige bewoner van deze buitenplaats was eind oktober 1918 naar elders verhuisd. Omdat zij een deel van het jaar in Heeze woonde, nam zij Willem Hensen uit Arnhem in dienst als huisbewaarder van Oirschot.

Zij zorgde deels voor het huishouden van haar zoon Samuel John in Heeze. Dit blijkt uit een advertentie in De Zeister Courant van 2 juni 1923 waarin zij voor de zomermaanden een 'noodhulpwerkmeid' vraagt voor kasteel Heeze. De sollicitanten moeten zich in Zeist op Oirschot melden.

Vanaf april 1928 woonde zij officieel in Zeist, mogelijk bijgestaan door haar zoon. Vanuit Heeze naar Zeist vergezelde haar de dienstbode Albarta van Raaij (1867-1944).

Tijdens een zomerverblijf in Heeze in 1930 is zij op 20 juli overleden.

Inhuldiging als burgemeester van Zeist

Bij koninklijk besluit van 1 juli, nr. 9, werd de 50-jarige Van Tuyll tot burgemeester van Zeist benoemd. Hij was net zo oud als zijn voorganger burgemeester Patijn bij zijn vertrek in 1919. Het KB werd gepubliceerd in de Staatscourant van 3 juli. De plaatselijke kranten melden dit nieuws in hun uitgaven van 5 juli.

Sinds het ontstaan van de gemeente Zeist in 1811 was hij de zesde burgemeester.

Tot burgemeester van Zeist is benoemd **Mr. C. J. Baron van Tuyll van Serooskerken**, wethouder te Arnhem; deze benoeming is voor de Geldersche hoofdstad een groot verlies en, gelet op de antecedenten van den heer van Tuyll, voor Zeist zeer verblijdend.

Mr. C. J. Baron van Tuyll van Serooskerken.
Foto Ver. Foto-bureaux.

In Zeist was men opgetogen toen de naam van de nieuwe burgemeester als opvolger van mr. J.J. Clotterbooke Patijn van Kloetinge bekend werd. Maar ook verbaasd. De Nieuwe Zeister Courant schreef op 12 juli: *'Stellig heeft die benoeming verrast. Verschillende namen van personen, die voor deze benoeming in aanmerking konden komen, werden gefluisterd, maar de naam van den benoemde hoorden we niet.'*

Zou hij soms gevraagd zijn voor de burgemeesterspost in Zeist? Zag de Kroon hem ongaarne naar het buitenland vertrekken?

Bestuur Oranjevereniging: F.W. Luiking, voorzitter, J.A. Bach, A. van den Bos, H. Meerdink Jz., Joh. Meerdink, jhr. L.M. Schuurbeque Boeye (gem.raad 1907-1919), A.H. van Tellingen, S. Tevel en D. van Zanten. Leden van de gemeenteraad: mr. W.H. Blanckenhagen (1911-1913, eigenaar buitenplaats Lommerlust), G.H. Figi (1923-1934, ook gespeeld als Fygi en Fijgi), F.H.C. Jansen (1923-1941), J. van der Linden (1919-1923). Overige burgers: L. Gadellaa, T. van de Haar, G.H. Indermauer, H. van Mastrigt, W. Polder, J. Renes en A. Verdonk.

Van Romondt Vis was eigenaar van de buitenplaats Schoonoord aan de Driebergseweg. Lid gemeenteraad 1905-1922.

Na zijn ontslag in 1934 werd in de burgemeestersketen een naamplaatje met zijn naam en met vermelding van zijn ambtstermijn aangebracht. Stichting De Zilver-Kamer heeft in 2018 de haar in bruikleen afgestane ambtsketen laten restaureren. Daarbij is ook een nieuw naamplaatje aangebracht, omdat het oude verloren was gegaan.

▲ Burgemeester Patijn met ambtsketen.

In de week na het bekend worden van het nieuws was baron Van Tuyll voor een kort kennismakingsbezoek in Zeist.

Op initiatief van de 'Oranjevereniging Zeist' (opgericht 1910) werd een commissie ingesteld voor het organiseren van een feestelijke ontvangst. Alle verenigingen werden uitgenodigd voor een vergadering op 17 juli in het hotel Wapen van Zeist aan de Slotlaan (Stationsplein). Naast het bestuur van de Oranjevereniging namen ook leden van gemeenteraad en vooraanstaande burgers zitting in de commissie. Het draagvlak binnen het verenigingsleven was zeer groot.

Bij drukkerij Van Lonkhuyzen op de Montaubanstraat werd het 32 pagina's tellende boekje 'Programma der feesten op 28 augustus tot verwelkoming van den nieuwen burgemeester Mr. C. J. Baron van Tuyll van Serooskerken' gedrukt.

Van Tuyll's ambteloos bestaan was niet van lange duur. De installatie vond op donderdag 28 augustus plaats. Burgemeester Van Tuyll van Serooskerken en zijn echtgenote arriveerden om 12.45 uur met de trein uit Arnhem op station Driebergen-Zeist. Na te zijn verwelkomd door de 'Commissie tot Ontvangst van den nieuwen Burgemeester', bestaande uit de heren F.W. Luiking (voorzitter), L. Gadellaa, J. Gerritsen en D. van Zanten, namen zij plaats in een open landauer die door mr. C.C.W. van Romondt Vis beschikbaar was gesteld en getrokken door paarden aangeboden door T. van de Haar.

Aan de gemeentegrens stond onder commando van mr. W.H.J. Blanckenhagen en de al genoemde Van Romondt Vis de erwacht opgesteld, een stoet van dertig heren te paard. Zodra het rijtuig met het burgemeestersechtpaar de grens had bereikt vormde zij de escorte en ging het daarna in draf over de Driebergseweg naar Zeist. Ongetwijfeld zullen de gedachten van Van Tuyll zijn uitgegaan naar 1897 toen hij de beide koninginnen escorteerde in Arnhem.

Het dorp had zich opgemaakt voor de ontvangst van zijn nieuwe burgemeester. Haast alle straten waren met bloemen en groen versierd en op Nooitgedacht, Slotlaan, Steynlaan en Voorheuvel had men erepoorten opgericht.

De winkels waren gesloten. Voor de meeste Zeistenaren was het een vrije dag.

Via de 2e Dorpsstraat reed men naar Het Rond. Langs de route stonden duizenden mensen die hen toejuichten.

Bij het raadhuis werd de burgemeester en mw. Van Tuyll- van Lynden begroet door de wethouders ds. L. Adriaanse (lid gemeenteraad 1907-1929 en wethouder 1917-1929) en A.E. Stoové (lid gemeenteraad 1909-1922 en wethouder 1917-1919) en gemeentesecretaris G.J. Hungerink (gemeentesecretaris 1913-1938).

In de wethouderskamer werd het gezelschap - waaronder zeven van zijn kinderen, zijn moeder, zijn broer en een tante van de nieuwe burgemeester - een lunch aangeboden.

Vervolgens begon om 13.45 uur de raadsvergadering plaats waarin de burgemeester werd geïnstalleerd. In zijn toespraak tot de burgemeester zei wethouder Adriaanse: 'Was vroeger het burgemeesterschap van een kleinere plaats veelal te beschouwen als een eereambt, waaraan niet veel tijd en moeite verbonden waren, thans vraagt een plaats als Zeist den geheelen persoon'. Die memorabele woorden werden vijftien jaar later bij zijn afscheid nogmaals geciteerd.

Adriaanse besloot zijn toespraak met: 'Thans geachte burgemeester, reik ik U de ambtsketen over, waarin reeds meerdere schakels gevuld zijn met een zilveren plaatje, elk waarvan een inscriptie een Uwer voorgangers vereeuwigd. Na een ruim 25-jarig bestuur werd voor burgemeester Patijn het laatste plaatje aangebracht.'

In zijn antwoordspeech noemde Van Tuyll Zeist 'een der mooiste gemeenten van ons land'. Hierna sloot hij de eerste door hem voorgezeten raadsvergadering.

► De installatie van mr. C.J. baron van Tuyll tot Serooskerken als burgemeester van Zeist, 28 augustus 1919.

Vanaf het balkon van zijn nieuwe werkkamer groette hij samen met zijn echtgenote de voor het raadhuis verzamelde menigte.

Na de balkonscene zongen de zangverenigingen 'Caecilia', 'De lofstem' en Soli Deo Gloria' - samen ongeveer 160 personen - het door de bekende musicus en componist Alphons Vranken (1879-1953) speciaal voor deze gelegenheid gecomponeerde welkomstlied. De tekst was van D. van Zanten.

Vervolgens stond op het programma een defilé van 38 verenigingen, een rondgang in een open landauer - koetsier en palfrenier in blauwe livrei met goudtress versierd - door het dorp samen met meer dan dertig verenigingen, om 16.00 uur een bloemencorso, van 16.30 uur tot 17.30 uur een receptie in het raadhuis en gelijktijdig een matinee van het Koninklijk Zeister Harmonie Muziekgezelschap in de tuin van hotel Hermitage aan Het Rond en om 20.30 uur een lichtstoet. De feestelijkheden duurden tot 's avonds 23.00 uur.

Album, archief ZHG, (h. 355 x br. 300 x d. 40 mm). Waarschijnlijk is dit album in de oorlog, begin september 1942 bij de vordering van Van Tuyll's huis Pasadena door de Wehrmacht, in bewaring waren gegeven aan mr. F.A. Beunke (1887-1962) te Zeist, lid van de Raad van Beheer van de Van de Poll-Stichting. Uit een brief van 22 januari 1954 van mw. Van Tuyll-van Lynden aan de Van de Poll-Stichting (opgericht 1951) - thans Zeister Historisch Genootschap genaamd (ZHG) - blijkt dat niet alleen dit album maar ook drie andere albums, die burgemeester Van Tuyll in 1934 bij zijn afscheid ontving, in de oorlog. Middels deze briefschonk mw. Van Tuyll deze albums aan de Van de Poll-Stichting.

De buurtschap Den Dolder wilde de nieuwe burgemeester graag zelf ontvangen. '(...) hoewel niet direct in het eigenlijke dorp wonend, er prijs op gesteld hunnen nieuwen burgervader te toonen, dat zij er hun eer in stellen ook inwoners van de gemeente Zeist te zijn.', had De Zeister Courant op 23 augustus gemeld.

Het bezoek van de burgemeester en zijn echtgenote vond plaats de dag na de ontvangst in Zeist. De krant was zeer tevreden over de feestelijkheden in Den Dolder: 'Op recht waardige wijze hebben ook de bewoners van Den Dolder en omgeving gisteren den nieuwen Burgemeester feestelijk begroet en ontvangen.'

Ter herinnering aan het welkom dat de inwoners van Zeist hun nieuwe burgemeester hadden bereid en zijn installatie in de vergadering van de gemeenteraad ontving hij een door de gebroeders Grevenstuk te Amsterdam gekalligrafeerde album met de handtekeningen van de gemeenteraadsleden.

▼ Kalligrafie in het receptiealbum van de inhuldiging als burgemeester van Zeist, 1919

GER HERINNERING
aan Donderdag den acht-en-twintigsten
Augustus van het jaar onzes Keeren
negentienhonderd negentien / den dag /
waarop de Hoogwelgeboren Heer
MAG. Baron van Tuyl
van Sprooskeuken
door de Burgerij van Zeist feestelijk
werd ingehaald en in de vergadering van
den gemeenteraad plechtiglijk geïnstalleerd
als
BURGEMEESTER

▲ De gemeenteraad in vergadering op donderdag 18 maart 1920. Derde van links aan tafel het SDAP-raadslid mw. H.B. Bakhuis-Wolters. De plaats aan de vergadertafel werd bepaald door het aantal dienstjaren. Men schoof daarbij steeds meer op in de richting van de voorzitter. Fotografie G. Jochmann, Utrecht.

H.B. Bakhuis-Wolters vestigde zich in 1917 in Zeist. Zij was actief binnen de plaatselijke SDAP en stelde zich in 1919 verkiesbaar voor de gemeenteraad. Zij stond op nummer 3 van de kandidatenlijst. Aan die verkiezing deden acht politieke groeperingen mee. Alleen op de lijst van de SDAP stond een vrouw. De 3135 kiezers brachten 2807 geldige stemmen uit, waarvan 781 op de SDAP. Mw. Bakhuis kreeg - slechts - 15 voorkeurstemmen. Aan de gemeenteraadsverkiezing van 1923 deed zij niet mee. In 1919 waren ook verkiezingen voor de Provinciale Staten. Voor de SDAP werd zij tot Statenlid gekozen. Tot 1928 hield zij zitting in Provinciale Staten.

► In 1922 konden de vrouwen gebruik maken van het actief kiesrecht. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 5 juli was in Zeist mw. Verbeek-van Santen de eerste vrouwelijke kiezer die haar stem uitbracht. De Zeister Courant plaatste op 8 juli een foto van haar bij het verlaten van het raadhuis.

▼ Mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken in ambtskostuum van burgemeester. Draagvolgorde van zijn onderscheidingen v.l.n.r.:

- Officier in de Orde van Oranje-Nassau,
- Herinneringsmedaille 1926
- Kruis van Verdienste van het Nederlandse Rode Kruis.
- Om zijn nek het Johanniter kruis in goud, met wit email, hangend aan een zwart lint.
- Op de linkerborst onder de onderscheidingstekens een wit geëmailleerd gouden Johanniter kruis.

Fotograaf D.J. Duiker, Zeist.

Vervulling van zijn functie

De eerste reguliere raadsvergadering die de nieuwe burgemeester moest voorzitten, was op dinsdag 2 september om 14.00 uur. In de komende vijftien jaar van zijn burgemeesterschap zouden er nog vele volgen.

In de geschiedenis van de gemeenteraad was het een historische vergadering. Als eerste burgemeester van Zeist kon hij een vrouwelijk raadslid installeren. Bij de grondwetswijziging van 1917 was het passief kiesrecht voor mannen en vrouwen ingevoerd en konden vrouwen worden gekozen voor gemeenteraad, provinciale Staten of Tweede Kamer. In Zeist werd mw. H.B. Bakhuis-Wolters (1876-1958) in 1919 voor de SDAP tot lid van de gemeenteraad gekozen. De burgemeester heette in het bijzonder mw. Bakhuis welkom.

De komst van het eerste vrouwelijke raadslid bleek problemen te geven wat betreft het aanspreken en aanschrijven van de raadsleden. SDAP-fractievoorzitter D.J. van Nieuwenhuizen pleitte in de raadsvergadering van 2 februari 1920 ervoor om in de aanhef van de raadsagenda's het woord 'Heeren' weg te laten. De burgemeester zei hiertegen niet het minste bezwaar te hebben. Hij voegde er evenwel aan toe de raadsleden uit kracht der gewoonte steeds met 'Heeren' te hebben toegesproken en dat hij zich de vrijheid voorbehield dit te blijven doen.

Hoe snel de burgemeester zich populair had gemaakt bij de inwoners van Zeist, bleek in 1925 als hij voor zes jaar is herbenoemd. Op initiatief van de Oranjevereniging werd hem door de harmonieën 'Oefening Baart Kunst', 'Koninklijke Zeister Harmonie Muziekgezelschap' en 'St. Caecilia' en de 'Crescendo-Post-fanfare' op woensdag 2 september om 21.00 uur onder grote publieke belangstelling een serenade gebracht. De burgemeester nam samen met zijn gezin en andere familieleden op het bordes van zijn huis Pasadena aan de Slotlaan (nu Verlengde Slotlaan) de serenade in ontvangst.

De voorzitter van de Oranjevereniging zei onder meer tegen hem, dat is ook de reden waarom hij zo geliefd was: 'U heeft getoond mede te leven met de plaats onzer inwoning. Zelfs wanneer u niet werd verwacht, vertoonde u zich.' In zijn dankwoord merkte de burgemeester op: 'O.a. hebt ge in mij niet een muzikalen burgemeester gekregen. Muziek is nooit mijn fort geweest. Hoogdravende symphonieën b.v. begrijp ik niet. Muziek als u mij hier brengt, begrijp ik echter wel, die dringt door tot mijn hart.'

▲ Broer Samuel John in wandelkostuum.

▲ De Zeister Courant, 21 februari 1920.

Johan Maximiliaan kocht in 1760 kasteel Heeze dat nog steeds in handen van de familie Van Tuyll van Serooskerken is. In 1778 werd zijn zoon Frederik Christiaan Hendrik van Tuyll van Serooskerken (1742-1805), kolonel van de cavalerie, eigenaar van Sterrenberg. In tegenstelling tot zijn vader bewoonde hij de buitenplaats, waar hij in 1805 overleed ('op Starrenberg onder den Gerechte van Zeist'). Na zijn overlijden verkochten zijn kinderen Sterrenberg.

In 1774 kocht Willem René van Tuyll van Serooskerken, heer van Zuilen, Westbroek en Zwesereng (1743-1839) de buitenplaats Vollenhove. Het huis werd door hem verbouwd en er werden een nieuw stalgebouw en een koetshuis gebouwd. Hij verkocht de buitenplaats in 1792 aan Gerard Munter (1745-1806).

Van Tuyll had zijn eigen stijl om Zeist te promoten. Op zaterdag 2 juli 1927 bezochten meer dan 150 journalisten die lid waren van de 'Nederlandsche Journalistenkring', waaronder Johan de Meester (1860-1931) - zijn roman 'De zonde in het deftige dorp' (1912) speelt in Zeist - de stad Utrecht en de gemeente Zeist. Aan de gemeentegrens bij Bosch en Duin wachtte burgemeester Van Tuyll de perskaraavaan van zeven touringcars op. Hij zat in de auto van wethouder Beunke - 'door deze eigenhandig bestuurd' - samen met de commissaris van politie van Zeist. Vervolgens reed de auto met de burgemeester voor de stoet uit.

Zeist werd intensief aan het journaal getoond. Haast geen wijk werd overgeslagen en reed de stoet zelfs door het Zeisterbos waar normaliter geen auto rijden mocht. Onderweg werd de burgemeesterswoning Pasadena gepasseerd 'waar familieleden van den burgervader de tochtgenooten toewuifden en een kleine kleuter met een vaderlandsch vlagje zwaaide.'

Na de rondrit ontving het gemeentebestuur het gezelschap in hotel Figi, waar de burgemeester hen toesprak. Enkele opmerkelijke fragmenten uit zijn toespraak:

- 'U zult vanmiddag zeker den indruk gekregen hebben, dat Zeist eene welvarende gemeente is, en inderdaad, al kan dit natuurlijk van ieder ingezetene individueel niet gezegd worden, als gemeenschap is Zeist welvarend.'
- 'Daarbij de ruime bebouwing van het dorp zelf, dat in het centrum meer en meer een stedelijk aanzien krijgt, maar in zijn uitbreiding, ook wat de nieuwe arbeiderswijken betreft een volstrekt landelijk karakter handhaaft.'
- 'Wanneer U echter 's winters hier op 't Rond de files van auto's zoudt zien, die wachten op den uitgang der Comedievoorstellingen, die geregeld in deze zaal gegeven worden, dan zoudt u eerder denken in een groote stad dan in een eenvoudig dorp te zijn.'
- 'Zoo heeft het voor 20 jaren nog zoo deftige en aristocratische dorp meer en meer mondaine allures aangenomen, die door de oude Zeistenaren niet altijd toegejuicht worden, maar een onvermijdelijk gevolg zijn van eene ontwikkeling in democratische richting. Zulks gaat echter gepaard aan groote piëteit voor de geschiedenis van Zeist. Want Zeist is niet parvenue.'

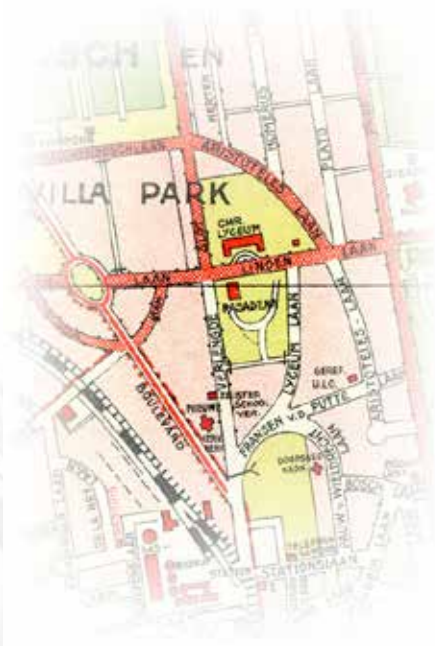
Burgemeesterswoning Pasadena

Een burgemeester is verplicht in zijn ambtsgemeente te wonen. Op 28 augustus werd hij in het bevolkingsregister van Zeist ingeschreven. Bijna acht maanden loeerde hij in hotel Hermitage in de 1e Dorpsstraat.

Hij was niet de eerste uit dit geslacht die in Zeist woonde. De zeventiende-eeuwse buitenplaats Sterrenberg aan de Amersfoortseweg kwam in 1737 in bezit van Johan Maximiliaan van Tuyll van Serooskerken (1710-1762), generaal-majoor van de cavalerie. De buitenplaats bleef tot 1805 in bezit van de familie.

Het landgoed Vollenhove in De Bilt net over de grens van Zeist was eveneens in bezit van een van Tuyll van Serooskerken, Willem René van Tuyll van Serooskerken, heer van Zuilen, Westbroek en Zwesereng (1743-1839).

Mw. Van Tuyll-van Lynden was in de zomer van 1919 zwanger van haar vierde kind. De geboorte vond plaats op 19 december in Arnhem. Zij bleef er met de kinderen tot eind april 1920 wonen en verhuisde toen naar Zeist. De inschrijving in Zeist is gedateerd 27 april. Behalve Henk, die woonde niet meer thuis. Het gezin Van Tuyll van Serooskerken ging op de buitenplaats Bloemenheuvel aan de Utrechtseweg 27 (nu 89) wonen en die moest eerst in gereedheid worden gebracht.

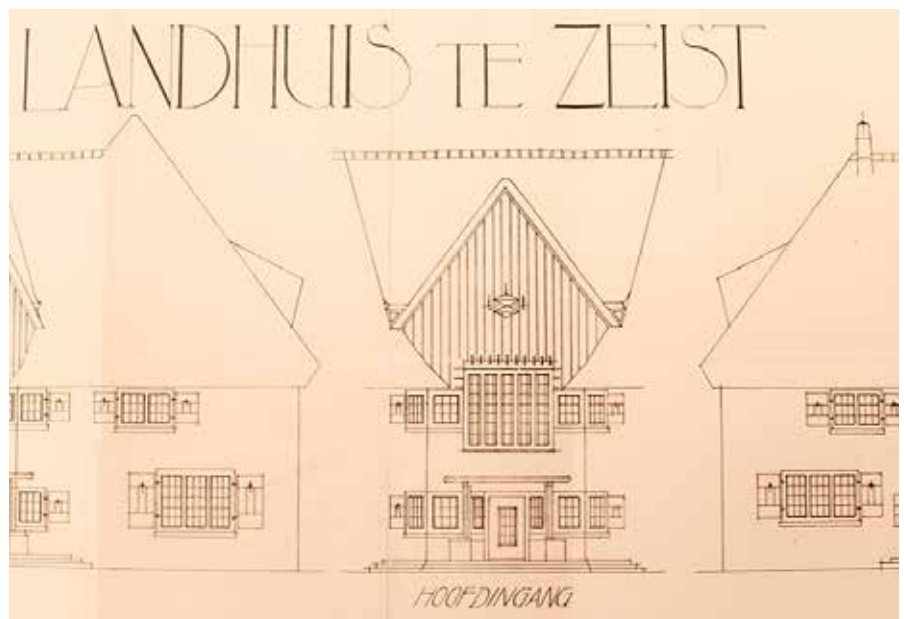
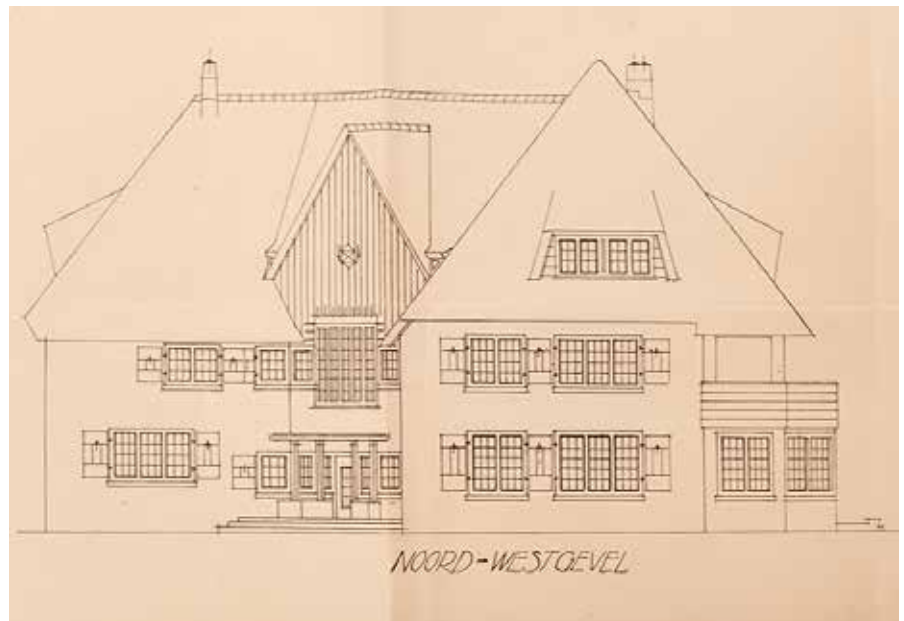
▲ Het huis Pasadena, omgeven door een park. Kraal's plattegrond Zeist - Huis ter Heide - Bosch en Duin - Den Dolder, circa 1930. Particuliere collectie.

► Bouwtekeningen van Pasadena aan de Verlengde Slotlaan. Architect ir. J. de Bie Leuveling Tjeenk (1885-1940). Collectie gemeente Zeist.

Mw. Van Tuyl moest in haar nieuwe woonplaats haar huishouden opnieuw inrichten. Via een krantenadvertentie zocht zij keukenpersoneel.

Als tuinman was bij Van Tuyl Tienus Jansen (1876-1958) in dienst. Hij werkte al sinds 1897 voor hem. In 1921 kwam hij van Rheden met zijn gezin over naar Zeist. Hier heeft hij respectievelijk gewoond aan de Oude Arnhemseweg 32 (1921-1922), Torenlaan 25 (1923-1934) en Verlengde Slotlaan 126 (1935-1942).

Op 15 september 1942 noteerde de burgemeester in zijn oorlogsdagboek: *'Heden nam ik afscheid van T. Jansen, die mij 45½ jaar trouw gediend heeft en nu met pensioen naar Velp vertrekt, waar hij bij zijne dochter gaat inwonen. Ik zal hem erg missen.'*

▲ Een landelijke aanblik in het park van villa Pasadena aan de achterzijde. Foto, 1926.

Over dit villapark wordt in *'Zeist. De Stichtsche Lustwarande. Woonplaats bij uitnemendheid'* uit 1921 gezegd: *'Een derde park, het "Schaerweydepark", is in exploitatie. En wat daarvan reeds te zien is, doet het beste hopen. Flink opgezet met breede verkeerswegen en villa's, die er wezen mogen, zal dit nieuwe park de*

▲ De Zeister Courant, 16 augustus 1930.

Tot 1924 waren de panden aan de Verlengde Slotlaan genummerd Slotlaan. Het aan het eind van deze laan gelegen Pasadena was genummerd Slotlaan 98. Ten gevolge van een vernummering had het pand vanaf 26 juli 1924 het nummer 126, het hoogst genummerde, en heette dat straatdeel voortaan Verlengde Slotlaan.

▲ Pasadena aan de Verlengde Slotlaan, hoek Lindelaan. Collectie E. van Tellinghen, Zeist.

reeds bestaande parken in aanleg, bebouwing en grootte verre overtreffen. Huis na huis ziet men er reeds verrijzen en de voor de wijze van bebouwing gestelde voorwaarden, garandeeren, dat aan zoo tal van sierlijke villa's, die de Gemeente reeds rijk is, nog velen toegevoegd zullen worden.'

In De Zeister Courant van 29 april 1922 staat in het artikel waarbij verslag wordt gedaan over de opening van het Lyceum aan de Lindenlaan en het Internaat aan de Krakelingweg van de 'Vereeniging voor Christelijk Hooger en Middelbaar Onderwijs': 'Wel geen Zeistenaar is er, die niet in den laatsten tijd met een zeker welgevalen z'n van elders overgekomen vrienden en bekenden gevoerd heeft langs de nieuwe wegen en villa's in onze Gemeente. Het "Mooie Laantje" en "Schaerweydeparkkwartier" mochten zich daarbij stellig in de meeste belangstelling verheugen. Geen wonder ook. Want inzonderheid in dat deel van de gemeente zijn in den laatsten tijd gebouwen verrezen, die de aanschouwing ten volle waard zijn. Kwam eerst het landhuis "Passadena" voor onzen Burgemeester gereed, inmiddels verdween ook het steigerwerk om de monumentale bouwwerken, Internaat en Lyceum, van de Vereeniging voor Christelijk Hooger en Middelbaar Onderwijs alhier.'

De NV 'Schaerweyder Bosschen' ging in 1904 haar bosbezit exploiteren als 'Schaerweyder Villa-Park'; ook 'Schaerweydepark' en 'Schaerweydeparkkwartier' genoemd en sinds 1930 Lyceumkwartier.

Hier kocht Van Tuyll op 1 oktober 1920 een bouwperceel van drie hectare (kadastraal bekend gemeente Zeist, sectie I, nummer 387) voor f 45.000. Het perceel lag aan de Verlengde Slotlaan/hoek Lindenlaan en verder begrensd door de Lyceumlaan (aangelegd 1923) en een zandweg tussen Verlengde Slotlaan en Lyceumlaan, zoals die op meerdere plekken in het Lyceumkwartier worden aangetroffen. Die zandweg vormde de zuidwestgrens van zijn perceel.

Hier liet hij door architect ir. J. de Bie Leuveling Tjeenk (1885-1940) de grote villa Pasadena bouwen, die in de loop van 1922 kon worden betrokken. De plattegrond bestond uit twee haaks op elkaar staande vleugels. Aan de linkervleugel zat een lagere aanbouw. De hoofdingang bevond zich in de binnenhoek van de beide vleugels met daarvoor een bordes. Het was juist in een tijd dat de bouwkosten exorbitant hoog waren. Dat was een gevolg van de grote vraag naar bouwmaterialen en arbeidskrachten.

Met grote smeedijzeren letters stond in de top van de voorgevel de naam Pasadena.

Er lag een toegangsweg aan de Verlengde Slotlaan en aan de Lindenlaan. Via de voor het verkeer afgesloten weg tussen de Verlengde Slotlaan-Lyceumlaan was het achterterrein te bereiken.

Villa Pasadena was zeker zo groot als het herenhuis van menige buitenplaats en de grootte van het terrein was minstens vergelijkbaar met de grootte van menige buitenplaats. Zijn buitenplaats Den Enk in Arnhem had dezelfde oppervlakte van drie hectare. De ligging in het villapark gaf het huis daarentegen een stedelijke uitstraling.

De foto's die van Pasadena bekend zijn tonen geen uitbundige tuinaanleg. De tuin wordt gekenmerkt door enkele grote gazons en hoog opgaand struikgewas als afscheiding tussen de gazons. Op een foto uit 1926 grazen zelfs twee jonge koeien in een afgerasterd deel van de tuin! In een krantenbericht van 1958 wordt gesproken over een 'fraaie tuin en zijn tennisbanen'. De foto's laten wel een tuinhuis zien, op het kadaster bekend als schuur.

De tuinaanleg werd verzorgd door tuinbaas Jansen en de Zeister tuinarchitect D. Meeuwenberg (1874-1954).

In de tijd dat Van Tuyll er woonde werd Pasadena regelmatig als buitenplaats aangeduid en zelfs als landgoed. Kees Volkers in 'Zeist door de tijd. Een cultuurhistorische atlas' (Amsterdam, 2011) onderscheidt drie generaties buitenplaatsen: eerste generatie zeventiende en achttiende eeuw, tweede generatie met een begin in de achttiende eeuw en de hele negentiende eeuw en de derde generatie van 1905-1929: 'We zien duidelijk een ontwikkeling van landgoed (tot 1800) naar buitenplaats (tot 1900) naar villa en villapark (na 1900). Dus van groot naar kleiner, van elitair naar minder elitair, van landelijk naar stedelijk.' Volkers zal Pasadena - dat in zijn inventarisatie niet voorkomt! - als villa aanduiden.

Niet alleen was Van Tuyll meerdere malen was de Duitse ex-keizer Wilhelm te gast bij Van Tuyll op huize Pasadena aan de Verlengde Slotlaan, maar op zijn beurt bezocht hij regelmatig de keizer op kasteel Doorn.

Op zijn verjaardag ontving hij van de keizer zijn schriftelijke gelukwensen. Maar ook bij andere privéaangelegenheden. Zo zond hij een gelukwenstelegram naar Van Tuyll bij het huwelijk op 5 september 1933 van zijn zoon mr. Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken met Lily Margaretha barones Creutz. Van het Koninklijk Huis ontving hij bij deze gelegenheid ook gelukwensen.

▲ Duitse ex-keizer Wilhelm II.

Kadastraal dienstjaren 1937-1939. Het was het Utrechtsch Nieuwsblad dat dit berichtte en niet een Zeister krant. Bij het huis resteerde nog bijna 92 are.

Op Van Tuyll's vroegere tuin werden vanaf 1936 de huizen Verlengde Slotlaan 18-30, Lindenlaan 16-24 en Lyceumlaan 19-41 gebouwd.

Meerdere malen mocht Van Tuyll vorstelijke gasten op Pasadena ontvangen. Een van hen was de Duitse ex-keizer Wilhelm II. Hij mocht hem in ieder geval welkom heten op 19 september 1922 en 21 november 1923.

Op 14 november 1923 brachten de Indische vorsten Maulana Sultan Mohamad Kasimoedin, sultan van Boeloengan (N.O. Borneo), pangeran Ario Soerjowidjojo en pangeran Ario Hadi Negoro met hun gevolg een bezoek aan de Gerofabriek aan de Bergweg. Na afloop gebruikte het hoge gezelschap de thee op huize Pasadena aan de Verlengde Slotlaan.

Prins Hendrik is ook meerdere malen op Pasadena geweest. De eerste keer - voor zover bekend - op 8 september 1928 toen hij voor een werkbezoek in Zeist was. De lunch gebruikte hij in Pasadena: 'Na in gezelschap van zijn adjudant, Jhr. Laman Trip, per auto vanaf het Loo te zijn gearriveerd voor "Pasadena", gebruikte Z.K.H. Prins Hendrik ten huize van onzen burgemeester de lunch, waarbij meer verschillende andere gasten aanzaten, geïnventeerd als bestuursleden van de afd. Zeist van het Ned. Roode kruis of uit andere hoofde. De Prinselijke vlag op het gazon voor Pasadena, alsmede eenig politievertoon deed den voorbijganger weten, welke eer Zeist ten deel viel.'

Op 13 juni 1931 bezocht de prins in zijn functie van landcommandeur de Ridderdag van de Commanderie Nederland van de Johanniter Orde die in het raadhuis aan de Het Rond werd gehouden. Hierbij was ook aanwezig prins Wilhelm von Wied, koning van Albanië (1914), commendator van de Commanderie Rijnland. Na afloop volgde een ontvangst op Pasadena.

In 1930 vierde de Floraliavereniging haar 25-jarig bestaan met een vierdaags feest van 26 tot en met 28 augustus. Het bloemenfeest vond plaats in de tuin van Pasadena die door de burgemeester, beschermheer van de vereniging, en zijn echtgenote ter beschikking werd gesteld. In de tuin werden twee grote tentoonstellingstenten en een muziektent geplaatst. Er was elke avond een muziekuitsvoering en op de slotavond vuurwerk. Een krant noemde de tentoonstelling: 'een grootsch schouwspel van lijn en vorm en kleur en geur'.

Maandag 17 augustus 1936 kraaide de rode haan op Pasadena. 's Middags om 4 uur werd alarm geslagen dat het rieten dak in brand stond. Een geweldige rookkolom steeg uit de rieten dakbedekking op. De brandweer rukte uit met een motorspuit. Gelukkig was het nog maar de aanvang van een brand en kon die met een straal worden bestreden. Binnen een halfuur was de brand geblust.

De oorzaak van de brand waren brandende krullen waarmee de vernieuwde centrale verwarming was aangemaakt om proef te stoken. Door de grote trek van de schoorsteen was een aantal brandende krullen op het rieten dak terecht gekomen.

Een groot gedeelte van het dak aan de achterzijde van de villa verbrandde, wat vrij aanzienlijke schade met zich meebracht.

Van Tuyll was sinds eind juli 1934 langdurig afwezig. Jansen was als huisbevaarder belast met het beheer van de villa.

Tussen 1935-1938 verkocht Van Tuyll meer dan tweederdedeel van zijn tuin als bouwterrein aan makelaar J. van Bodegraven in Zeist.

Het is niet bekend wat de reden was voor de verkoop van de gronden. Een feit is dat Nederland als gevolg van de beurskrach van oktober 1929 in het begin van de jaren van 1930 in een depressie raakte en veel mensen nadelige financiële ervaringen hadden.

Zoals veelvuldig in de Tweede Wereldoorlog gebeurde moest de familie Van Tuyll op bevel van de Duitse bezetter in september 1942 Pasadena verlaten.

18e Jaargang No. 88

Nieuws- en Advertentieblad voor Zeist, Driebergen, Rilsenburg, Huis ter Heide, Bosch en Duin, Soesterberg en Austerlitz

Advertentie 1-3 regels f. 1,-, elke regel meer 50 ct. Abbonementen haljaargr. licht.
Advertentie in de rubiek „Vraag en Aanbod“ 50 ct. per plaatsing (bij vooruitbetaling).
Bezettingen 5 cent per stuk. — Te Utrecht kan een zich voor het plaatsen van
advertentie wenden tot onze vertegenwoordiger aldaar, den heer J. O. KOEIJNSE.
Leen van Nieuw-Quaken 1244 A.

Adresa Redacției sau Administrației:
București, 13, Zlati - Tel. Int. 210 - Poșta 47485

De pijnes, ontstaan uit twee
voren van brechbuisen groot do-

Don't harp on it, says the G. F. S. T. in his *Chinchelet* (1904), "the vocabulary of a Zentor's words knows almost nothing of the same terms, and the vocabulary of a Zentor's words knows almost nothing of the same terms, and the vocabulary of a Zentor's words knows almost nothing of the same terms."

[illegible]

de voortdurende vergaating van
Ronde Kruis met waarden die op
slechts 10 procent bedragen.

doe de toelaten op hun beurt de vier
 deels: worden van J. K. it, wa
 den nog even het verkeer van
 kinderen bevestigd, en, gelijk in
 geest, overtuigd van den beziel
 ingen van het verkeer, alsoo
 zijn bijgevoegd aan de toelaten.

AUTOMOTIVEN

[illegible]

valde, het vermaak van mijn wij-
fenzal vlieg ook, omdat de omstandig-
heiden mij mochten inspireren
tot een te herenacht. De beschieding
was natuurlijk vrij onmenselijk. Per-
soneel ongelukkig kwamen echter ge-
lijk met een, alleen de verstande de
krijgde over een tijd heen.

ERNSTIG AUTO-UNGLÜCK

De Foud-Salam, afkomstig uit
Hag, en waarna 4 korren gestro-
ven, kwam van de richting Jabel en
naar de Pyramide.

[illegible]

Een van de trigonometrische functies kan ook als een rechte lijn worden beschouwd. Het is de functie $y = \sin(x)$. De grafiek van deze functie is een rechte lijn met een amplitude van 1 en een periode van 2π . De grafiek van de functie $y = \cos(x)$ is ook een rechte lijn, maar met een amplitude van 1 en een periode van 2π . De grafiek van de functie $y = \tan(x)$ is een rechte lijn met een amplitude van 1 en een periode van π . De grafiek van de functie $y = \cot(x)$ is een rechte lijn met een amplitude van 1 en een periode van π .

De gebroeders werden door het gerecht veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee maanden en twee weken, waarvan de helft alvast werd betaald.

De wagen was nog maar net afgeleverd en werd alweer gebruikt om een brand te blussen. Het ongeval is nu alweer op de achtergrond verdwenen.

1000

▲ Gezicht op de halte Bosch en Duin aan de spoorlijn Bilthoven-Zeist. Foto circa 1925. Collectie Het Utrechtsarchief.

GERO-ZILVER

EEN MENSENLEEF TIJD GARANTIE

GERO-ZILVER heeft in den loop der jaren bewezen alle eigenschappen te bezitten, die het tot het ideale tafelsilber stempelen. Dank zij modellen, afwerking en kwaliteit staat dit Ned. fabrikaat aan de spits. De billijke prijs maakt aanschaffing van een volledige collectie mogelijk.

Lepels en vorken vanaf f 16.50 per dozijn
Complete cassettes vanaf f 45.—.

Zilmeta

VRIJ VRIJ DOOR EN DOOR

ZILMETA, het nieuwe Gero-metaal, is een zilverwit chroom-nikkel-alliage van ongekeende hardheid, dat tegen alle zuren en andere scherpe stoffen bestand is, dus vlek-vrij door en door, steeds zilverglans, nooit poetsen, onverslijtbaar en volle garantie!

Tafell lepels en vorken vanaf f 5.40 per dozijn
Complete cassettes vanaf f 18.75.

▲ Advertenties van de Gerofabriek, circa 1930.

Een schets van de nieuwe standplaats Zeist

Het deftige dorp Zeist waarvan de elite Nederlands-hervormd was, was een aantrekkelijke gemeente in de provincie Utrecht voor een aristocraat en een persoon met de statuur en de bestuurservaring van Van Tuyll. Na Utrecht en Amersfoort had Zeist het hoogste inwoneraantal en qua oppervlakte was Zeist groter dan die twee steden.

Het was een villadorp met een stedelijke allure. Van Tuyll in zijn nieuwsrede in 1926: *'Het oude dorp Zeist begint steedsche allures te krijgen. Ik denk aan de verbreeding van de Slotlaan, die aan de gemeente een heel ander aanzien zal geven.'*

Voor de welvarende burgerij van Utrecht was het aantrekkelijker om in een villawijk in Zeist of in Bosch en Duin of in Huis ter Heide te wonen dan in de stad.

Een zestigtal buitenplaatsen met een uitbundige tuinaanleg - voornamelijk gelegen aan de door oude eiken en beuken omzoomde straatweg Utrechtseweg-Driebergseweg - gaven Zeist een chic karakter.

Waar de kleine kinderen van adellijke families door de andere inwoners met jonker en freule werden aangesproken.

Het klinkt paradoxaal: een villadorp met industrie. De auteur van *'Zeist. De Sticht-sche Lustwarande. Woonplaats bij uitnemendheid'* uit 1921 schreef geruststellend: *'Wie van "Industrie" leest, denkt daarbij onwillekeurig aan lange zwarte schoorsteenen met zwarte rookpluimen en het gezoem van nimmer stilstaande machines. Daardoor kenmerkt "Industrieel Zeist" zich gelukkig niet. Sporadisch teekent een fabrieksschoorsteen zich tegen de boschrijke omgeving af.'*

Volgens een enquête uit 1921 telde Zeist negentig fabrieken en bedrijven. Zij verschaften aan plusminus 1300 mensen werk. Het aantal inwoners op 31 december 1920 bedroeg 17712. De grootste werkgever was de Gerofabriek aan de Bergweg die ruim 275 arbeiders in dienst had.

De samenstelling van de vijftien leden tellende gemeenteraad van Zeist weerspiegelde de (politieke) krachtsverhoudingen: 4 leden van de Sociaal-democratische Arbeiderspartij, 3 leden van de 'Vrijzinnige Kiesvereniging Het Gemeentebelang', 3 leden van de Anti-Revolutionaire Partij, 2 leden van de 'Roomsche Katholieke Kiesvereniging', 1 lid van de 'Christelijk-Historische Kiesvereniging', 1 lid van de 'Vrijzinnig-Democratische Kiesvereniging Algemeen belang' en 1 lid van de Groep middenstanders.

In zijn boek *'Het internaat. Het christelijk jongensinternaat, Zetten 1909 - Zeist 1981'* (Delft, 2013) geeft Jan van Rossem een schets van Zeist: *'Zeist was bij dit alles een toonbeeld van rust. Maar weer een ander soort rust dan die in Zetten. Ook in Zeist was de 19de eeuw in 1918 nog niet helemaal voorbij. (...) In 1919 werd Patijn opgevolgd door de eveneens uitermate ouderwetse mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken. De maatschappelijke toplaag in het Sticht was stijf en ongenaakbaar. Op het Slot was de familie Schuurbeque Boeye in haar doen en laten ook uitgesproken 19de eeuws (...).'*

Herinneringspenningen

Ter herinnering aan de ontvangst van de burgemeester werden medailles uitgegeven die identiek waren aan de gemeentelijke eremedaille, maar zonder het opschrift "EEREMEDAILLE DER GEMEENTE ZEIST" op de voorzijde. Deze medaille werd uitgereikt aan de heren die de erewacht hadden gevormd. Op de keerzijde staat de inscriptie: Eerewacht | 28-8-1919.

De prijswinnaars van het bloemencorso en de lichtstoet ontvingen ook allen

▲ De burgemeesterspenning uit 1921, ontworpen door J.C. Wienecke. Brons, ruit 55 x 55 mm.

een medaille. Er waren voor hen tien verguld zilveren, tien zilveren en tien bronzen medailles geslagen.

Burgemeester Van Tuyll liet in 1921 een eigen penning ontwerpen. Deze burgemeesterspenning werd ontworpen door de bekende medailleur J.C. Wienecke, toen inwoner van Zeist. De penning werd geslagen bij N.V. Koninklijke Nederlandse Edelmetaalbedrijven van Kempen, Begeer en Vos in Voorschoten.

Bij bepaalde gelegenheden stelde de burgemeester een medaille beschikbaar.

Ereridder van de Johanniter Orde en eervolle onderscheidingen

Op initiatief van prins Hendrik werd in 1909 een Nederlandse afdeling van de Johanniter Orde opgericht: *de Commanderie Nederland van de Balije Brandenburg der Johanniter Orde*. Van deze Nederlandse vereniging van protestantse edellieden kon men alleen lid worden door de benoeming van de koning van Pruisen, protector van de orde, op voordracht van de Herrenmeister, een Pruisische prins.

Van Tuyll werd in 1910 (14 februari) op voordracht van Herrenmeister prins Eitel Friedrich van Pruisen door keizer Wilhelm II, koning van Pruisen, tot ereridder van de Johanniter Orde benoemd. Bij koninklijk besluit werd hem toestemming verleend tot het aannemen van de onderscheidingsteken.

De benoeming van Van Tuyll tot ereridder van de Johanniter Orde had voor hem meer betekenis dan een buitenstaander zou vermoeden. Douma wijst erop dat de adel rond 1900 er behoefte aan had de eigen identiteit ten opzichte van de nieuwe rijke burgerklasse te bevestigen: *'In 1909 vond de heroprichting plaats van de protestantse Johanniter Orde, waarna in 1911 de katholieke Maltezer Orde volgde. Beide orden voorzagen met hun charitatieve doel in de behoefte aan maatschappelijk dienstbetoon die voortvloeide uit de bij geboorte meegekregen adelsplicht. Daarnaast bestond er een minstens zo belangrijke behoefte aan het op exclusieve manier representeren van het adellijk milieu. Dat deed men door de jaarlijkse ridderdagen, uniformen en eigen rituelen, die zwaar leunden op de middeleeuwse riddersymboliek. (...) Nu bestond in Nederland ook al de Duitse Orde, maar deze was alleen toegankelijk voor oude, protestantse adel die op vier kwartieren en minstens tweehonderdjarige adeldom kon bogen. Dat was van veel Nederlandse edelen te veel gevraagd en de 'nieuwe' orden vormden daarom een aantrekkelijk alternatief dat hun toch aan status en allure kon helpen. Het lidmaatschap gaf enerzijds voeding aan het adellijk bewustzijn en anderzijds bood het de mogelijkheid dit bewustzijn uit te dragen.'*

Het onderscheidingsteken is het Johanniter kruis in goud, met wit email, hangend aan een zwart neklint.

Op 13 juni 1931 werd in de raadszaal van het raadhuis aan Het Rond in aanwezigheid van prins Hendrik in zijn functie als landcommandeur de Ridderdag van de Commanderie Nederland van de Johanniter Orde gehouden. Daarbij was ook aanwezig prins Wilhelm von Wied, ex-koning van Albanië, commendator van de commanderie Rijnland. Vooraf werd in het tegenovergelegen hotel Figi de lunch gebruikt. Daarna volgde een ontvangst in villa Pasadena, de woning van burgemeester mr. J.C. baron van Tuyll van Serooskerken, ereridder, aan de Verlengde Slotlaan.

In 1911 op 1 juni werd Van Tuyll toegelaten tot de Ridderschap van Gelderland. De Ridderschap van Gelderland was na het verloren gaan van de politieke macht in 1850 na de grondwetsherziening van 1848, als particuliere vereniging blijven voortbestaan. De adel bleef een gesloten klasse, officieel erkend en gebonden

Uit het geslacht Van Tuyll van Serooskerken waren voor 1960 lid van de Ridderlijke Duitse Orde in de protestantse Balije Utrecht Reinoud Gerard (1677-1729), toegelaten in 1723, en Jan Diederik (1773-1843), toegelaten in 1833.

▲ Ridderdag Johanniter Orde, bij het verlaten van Figi v.l.n.r.: prins Hendrik der Nederlanden (commendator van het Convent der Commanderie Nederland der Johanniter Orde), A. baron Mackay (secretaris van het Convent), prins Wilhelm van Wied (ex-vorst van Albanië), generaal W.C. baron Roëll van Hazerswoude (werkmeester), C.J. baron van Tuyll van Serooskerken, G.J.G.C. graaf van Aldenburg-Bentinck, jonkheer W.F.A. van Pestel (schatmeester). Collectie T.G.P.M. Ruijs.

▲ Mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken in 'groot kostuum' van kamerheer van koningin Wilhelmina, 1925-1929. Foto D.J. Duiker, Zeist, circa 1925.

▲ De menukaart tijdens een souper met keizer Wilhelm op kasteel Doorn, 1932.

► Gelukwenstelegram van keizer Wilhelm bij gelegenheid van het huwelijk een zoon van mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken, 1933.

aan de koning persoonlijk. Het doel van de vereniging werd in 1911 opnieuw geformuleerd: *'de Ridderschap (...) door hen die daartoe behoorden is voortgezet als het ware als eene broederschap, met elkaar omgang te hebben en vriendschappelijk bijeen te komen en voorts de geldelijke belangen van verarmde stamgenooten te behartigen.'* Sociale contacten kwamen voorop te staan.

Zijn benoeming tot ereridder van de Johanniter Orde door de Duitse keizer en de toelating tot de Ridderschap van Gelderland zal hem trots hebben gemaakt. Evenals zijn benoeming in 1925 (26 januari) tot kamerheer in buitengewone dienst van koningin Wilhelmina. Aan de relatie met het vorstenhuis en het hofleven kon hij prestige en een aristocratische identiteit ontleenen.

Een jaar later werd hij tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau benoemd.

Daarnaast was hij drager van het Kruis van Verdienste van het Nederlandse Rode Kruis, hem verleend in 1917, en van de Herinneringsmedaille 1926, ingesteld ter gelegenheid van het zilveren huwelijk van koningin Wilhelmina met prins Hendrik.

Als kamerheer en burgemeester droeg Van Tuyll de voorgeschreven amtskostuums. Een kamerheer bezat zelfs drie amtskostuums, te dragen naar gelang de ceremoniële plechtigheid aan het koninklijk hof. Hij was de laatste burgemeester van Zeist die een amtskostuum bezat.

De Johanniter Orde kent ook een amtskostuum. Mogelijk bezat hij zo'n uniform.

Meerdere malen was de Duitse ex-keizer Wilhelm te gast bij Van Tuyll op huize Pasadena aan de Verlengde Slotlaan. Van Tuyll op zijn beurt bezocht regelmatig de keizer op kasteel Doorn.

Op zijn verjaardag ontving hij van de keizer zijn schriftelijke gelukwensen. Maar ook bij andere privéaangelegenheden. Zo zond hij een gelukwenstelegram naar Van Tuyll bij het huwelijk op 5 september 1933 van zijn zoon mr. Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken met Lily Margaretha barones Creutz. Van het Koninklijk Huis ontving hij bij deze gelegenheid ook gelukwensen.

▲ Burgemeester mr. C.J. baron van Tuyl van Serooskerken achter zijn schrijftafel in de burgemeesterskamer. Foto J.D. Duiker, Zeist, 1932.

'Nee, prettig is het niet meer'

In zijn nieuwjaarstoespraak tot de gemeenteraad in de vergadering op 3 januari 1934 kondigde burgemeester Van Tuyl tot ieders verrassing aan om per 1 juli bij de Kroon zijn ontslag in te dienen.

Het gevraagde ontslag werd hem bij koninklijk besluit van 8 mei 1934 verleend.

Als reden noemde hij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. In een interview op 20 juni met het Utrechtsch Dagblad ging hij daar dieper op in: *'Om te beginnen ben ik 65 jaar en al staat de wet ons toe nog wat langer te blijven, toch is deze grens in 't vervolg afgebakend en voel ik het als plicht voor een jongere kracht plaats te maken. En dan, het burgemeestersambt is tegenwoordig niet zoo prettig meer als vroeger. De stoeve gang van zaken in de administratieve wereld werkt er de laatste jaren veel toe bij om de taak van een burgemeester minder aangenaam te maken. De wetten waarmee de regeering en het Provinciaal bestuur ons overstelpen, zijn zoo ingewikkeld dat je er niet meer uit wijs kunt worden. Neemt u b.v. de Woningwet. Voor de gemeenten is het bijna uitgesloten om nu nog uitbreidingsplannen tot stand te brengen in verband met de exploitatie. En dan dat jarenlange zeuren! Er komt nergens schot in, de heele ambtelijke machinerie begint steeds moeilijker te draaien. Nee prettig is het niet meer.'*

Dezelfde problematiek die in 1919 (!) bij zijn aantreden ook al werd uitgesproken. Wethouder Adriaanse zei in zijn toespraak bij de installatie van Van Tuyl: *'De taak van den gemeenteraad is in den laatsten tijd steeds uitgebreid en die van het Dagelijks Bestuur meer omvattend en die van het Hoofd der gemeente moeilijker en gewichtiger geworden. (...) Ook als Voorzitter van den Raad wacht U een moeilijke taak. Aan die taak van den gemeenteraad is in de laatste jaren een andere richting gegeven. We zouden kunnen zeggen de sociale richting; ziekenzorg, bestrijding der werkloosheid, huisvesting en allerlei neventaken vragen behandeling en brachten de sociale richting op den voorgrond.'*

Op 2 september 1925 toen vier muziekverenigingen hem een serenade brachten ter gelegenheid van zijn herbenoeming zei hij nog in zijn dankwoord: *'gaarne geeft daarbij de verklaring, dat ik van harte hoop, dat het mij, evenals mijn ambtsvoorganger, gegeven mag worden, dat ik zelfs een 25-jarig jubileum mag vieren als burgemeester van Zeist.'* Ondanks deze belofte was de animo voor zijn taak tien jaar later verdwenen.

Het vertrek van de burgemeester hadden de raadsleden niet verwacht. In 1931 was hij voor zes jaar herbenoemd. Het socialistische raadslid D.J. van Nieuwenhuizen was daardoor aangedaan, bekende hij in de raadsvergadering van 28 juni 1934.

Zijn partijgenoot G. van den Brink had in de raadsvergadering van 14 augustus 1919 opgemerkt dat men niet wist wat voor een man de nieuwe burgemeester was. Het kwam erop neer dat men hem niet te veel credits moest geven.

In de laatste raadsvergadering die door Van Tuyl werd voorgezeten in verband met zijn afscheid in 1934, zei de SDAP'er Van Nieuwenhuizen tegen hem dat hij groot respect en waardering had voor de wijze waarop de burgemeester leiding had gegeven, het debat had gevoerd en de collegevoorstellen had verdedigd. Daarbij tekende hem diens optimisme en groot rechtvaardigheidsgevoel.

Van Tuyl had in de vijftien jaar van zijn burgemeesterschap duidelijk ieders respect verworven.

In 1934 telde de gemeenteraad negentien leden en waren er zeven politieke

partijen in de raad vertegenwoordigd: de Sociaal-democratische Arbeiderspartij (5), De Anti-Revolutionaire Kiesvereniging Nederland en Oranje (4), De Vrijheidsbond (3), de Christelijk-Historische Unie (3), de Rooms-Katholieke Staatspartij (2), de Staatkundig-Gereformeerde Partij (1) en de groepering Onpolitiek (1).

'Vaarwel mijn Zeister land. Verwacht een anderen Heer'

De raadsleden mr. F.A. Beunke, H.W. Buijs, G.F. Geijtenbeek, J.H. van Lonkhuyzen, en D.J. van Nieuwenhuizen verzochten de burgemeester schriftelijk om een vergadering van de gemeenteraad uit te schrijven voor donderdag 28 juni om in de gelegenheid te worden gesteld van hem afscheid te nemen als voorzitter van de gemeenteraad en als burgemeester.

▲ De burgemeesterskamer tijdens de ambtsperiode van burgemeester Van Tuyll. Tegen de achterwand portretfoto's van zijn voorgangers v.l.n.r.: dr. G. Costerman (1843-1894), burgemeester 1882-1894; mr. J.J. Clotterbooke Patijn van Kloetinge (1869-1922), burgemeester 1894-1919, en jhr. W.K. Huydecoper (1830-1882), burgemeester 1863-1882. Collectie gemeente Zeist.

Een verslaggever van het Utrechts Dagblad die jarenlang de maandelijkse raadsvergaderingen op donderdag bijwoonde, gaf dit beeld van de scheidende burgemeester: *'Burgemeester Van Tuyll als raadsvoorzitter, dat is een attractie op zich zelf. Zelden of nooit ontbrak hij in de voorzittersstoel: slanke aristocratische figuur, met het onafscheidelijke oogglas gewapend, een sigaret of sigaartje rookend met elegant gebaar, de debatten volgend op den voet, op de hoogte van elk agendapunt, of het nu onderwijs, openbare werken, burgerlijk armbestuur of financiën betrof. Hij is, onbetwistbaar, de voorzitter, de leider. (...) Impulsief is de heer Van Tuyll; hij neemt geen blad voor den mond. Hij zegt waar het op staat, en de Raad weet en respecteert dat. Partijen kent hij in den Raad niet, hij ziet slechts den persoon, en - hoe kan het ook anders - de een is hem sympathieker dan de andere. Wij, verslaggevers, merken dat wel eens aan een enkel woord, een uitroep, een intonatie van een naam soms, en wij hebben er steeds weer schik om. De voorzitter kan dikwijls raak uitvallen, de spaanders vliegen er dan af.'*

Een redacteur van het Utrechtsch Dagblad noemde hem in een eerder dat jaar gepubliceerd artikel: beminnelijk en joviaal.

De Koerier voor Zeist liet zich - naast alle lof voor wat Van Tuyll tot stand had gebracht - kritischer over zijn persoon uit: *'De invloed van den scheidenden Burgemeester in de vergaderingen van den Raad der Gemeente was groot. Hij had onzes inziens nog grootter kunnen zijn, indien Baron Van Tuyll een man ware geweest met ietwat minder temperament. Feit toch is het, dat hij zich vaak liet gaan en daardoor, vooral in de laatste jaren, de met vuur en enthousiasme verdedigde voorstellen, menigmaal juist in gevaar bracht. Als Raadsvoorzitter hield hij er niet van van zijn hart een moordkuil te maken. (...) Niettegenstaande hij van zijn anti- en sympathieën nog al eens duidelijk deed blijken, mocht hij in een goede verstandhouding met den Raad in zijn geheel en met tal van raadsleden individueel roemen. De Raad kende z'n voorzitter, nam heftige uitvallen niet al te zwaar, en waardeerde zeer juist diens volkomen openhartigheid en rondborstigheid.'*

De Koerier voor Zeist, een christelijk weekblad, vervolgde: *'Populair in de breede beteekenis van dit woord heeft Burgemeester Van Tuyll van Serooskerken zich niet gemaakt. Daarop was zijn streven ook niet gericht: dat was ook tegen zijn natuur; daarvoor ook had hij te zeer uitgesproken opvattingen. Opvattingen, die inzonderheid in de kringen van ons Christelijk volksdeel, helaas niet altoos instemming konden vinden, en daardoor deze medeburgers op een afstand deden blijven.'*

Het Utrechtsch Dagblad interviewde een bekend Zeister ingezetene - zijn naam wordt niet genoemd - en die roemde juist zijn onpartijdigheid: *'En nooit is bij dien arbeid ook maar het geringste gebleken van eenig partijbelang. Deze burgemeester had den moed om het vierkant oneens te zijn met den man, aan*

A black and white photograph capturing a formal meeting in a grand, wood-paneled room. A large group of men, dressed in suits, are seated around a long, dark conference table. One man stands at the head of the table, addressing the group. The room features high ceilings, ornate wood paneling, and a large painting on the wall. The atmosphere is serious and professional.

In de vergadering waarin afscheid werd genomen was eerst wethouder Beunke aan het woord. Die memoreerde: *‘In den loop der jaren heb ik U menigmaal hooren verklaren: dat de Zeister Gemeenteraad er blijkbaar van hield U voor verrassingen te plaatsen, waarbij ik op het oogenblik in het midden wil laten of U deze eigenschap den Raad als een deugd hebt aangemerkt (...)’*. Een van zijn deugden omschreef hij als: *‘Maar gij hadt de kracht om trots tegenkanting Uzelf te blijven en trouw aan het inzicht, dat gij, vaak na ernstig beraad, als het juiste had aanvaard.’*

Aan het eind van zijn toespraak bood hij namens de gemeenteraad een fotoalbum aan die de vooruitgang tijdens zijn ambtsperiode in beeld bracht.

Het fotoalbum van de gemeenteraad is van een kloek formaat - 380 x 340 x 58 mm (hoogte x breedte x dikte) - en is gebonden in lichtgekleurd varkensleer met op de voorkant het gemeentewapen van Zeist, ingelegd met zwart en zilverleer, en daaronder de tekst 'Zeist | 1919-1934'. Goud op snee. Het bevat 27 foto's van fotograaf D.J. Duiker te Zeist. De foto's geven een beeld van de ontwikkeling van de gemeente in de voorbije vijftien jaar en lieten zien dat ondanks alles Zeist zijn dorpskarakter had bewaard. Onder elke foto staat het raadsbesluit vermeld waarop de stichting, uitbreiding of verbetering betrekking heeft.

▲ Boulevard-Verlengde Slotlaan, raadsbesluit 29 mei 1920.

▲ Aanleg Lindelaan, raadsbesluit 10 november 1921.

▲ Wegen Bosch en Duin, raadsbesluit 11 juni 1923.

▲ In Patijnpark - Joost v.d. Vondellaan, raadsbesluit 30 oktober 1924.

▲ Het Zeister Slot, 11 september 1924.

▲ Het Zeister Slot, 11 september 1924.

▲ Verbreeding Slotlaan, raadsbesluit 19 februari 1925.

▲ Gebouw Algemeene Ziekenverpleging, raadsbesluit 24 september 1925.

▲ Rozenstraat nabij r.k. kerk, 20 november 1925.

▲ Overname Park Zandbergen, raadsbesluit 17 december 1925.

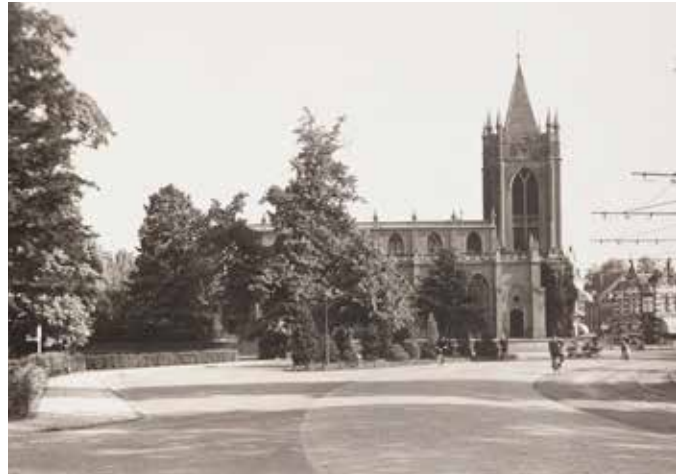
▲ Plantsoenaanleg nabij Het Slot, raadsbesluit 17 december 1925.

▲ Nabij Het Rond-Nassaulaan, raadsbesluit 17 december 1925.

▲ Inrichting Bisonpark, raadsbesluit 28 januari 1926.

▲ Verbreding Utrechtscheweg b.d. kerk, raadsbesluit 28 april 1927.

▲ Jacob van Lennepplein, raadsbesluit 2 juni 1927.

▲ Verbreding Waterigeweg, raadsbesluit 18 augustus 1927.

▲ Gerodorp, raadsbesluit 17 november 1927.

▲ Kersbergenplein, raadsbesluit 12 januari 1928.

▲ Verbetering Panweg, raadsbesluit 20 december 1928.

▲ Verbreeding Steinlaan, raadsbesluit 13 juni 1929.

▲ Burg. Patijnlaan met o.l. school, raadsbesluit 31 juli 1930.

▲ Plantsoenanleg achter Het Slot, raadsbesluit 31 oktober 1930.

▲ De Hooie Dennen, raadsbesluit 8 oktober 1931.

▲ Vijver in 't Kerckebosch, raadsbesluit 17 november 1932.

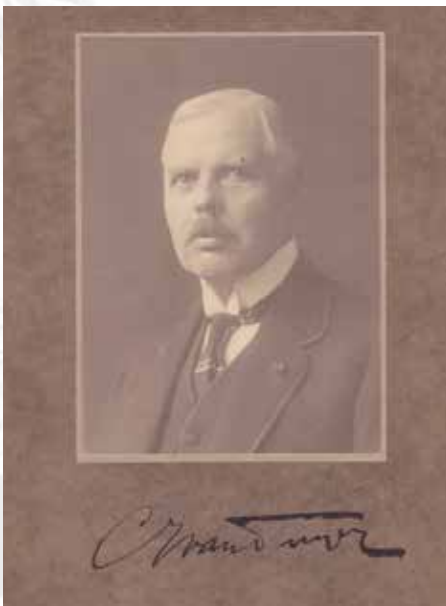

▲ Rijwielpad in het Zeister bosch, raadsbesluit 17 november 1932.

▲ Kerkeboschpad, raadsbesluit 17 november 1932.

► Wegen Kerkebosch, raadsbesluit 2 maart 1933.

▲ Mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken (Arnhem 1869-Zeist 1945). Foto F.A. (Francis) Kramer, Utrecht, 1927.

Het enige zichtbare spoor dat burgemeester Van Tuyll in het gemeentehuis heeft achtergelaten, is zijn portretfoto in de burgemeestersgalerij op de eerste verdieping van het raadhuis.

Na iedereen te hebben bedankt voor de samenwerking tijdens zijn ambtsperiode sloot burgemeester Van Tuyll de vergadering met de woorden: *'Vaarwel mijn Zeister land / Verwacht een anderen Heer'* en hanteerde voor de laatste keer de voorzittershamer.

Daarna namen degenen die in de raadszaal aanwezig waren geweest in de burgemeesterskamer, gelegen naast de raadszaal, van hem afscheid.

Als zijn afscheidscadeau gaf Van Tuyll aan de raadsleden een fotoportret van hem. Zijn voorganger mr. J.J. Clotterbooke Patijn van Kloetinge had zoiets gelijks gedaan.

Het opmaken van de balans

Een afscheid is een goed moment om de balans op te maken. Van Nieuwenhuizen noemde in zijn afscheidsrede een aantal statistische cijfers. In 1919 bedroeg het aantal inwoners 16.500; in 1934 27.642. De begroting bedroeg in 1919 f 662.501 en in 1934 f 2.434.772. Het aantal woningen nam toe met 3005. Het wegennet werd uitgebreid met 30 km verharde wegen. De gasproductie van het Gasbedrijf bedroeg in 1919 plusminus 2.450.000 kubieke meter en in 1934 6.950.000 kubieke meter en het buizenet nam toe van 106 km tot 235 km.

► A. Captijn, Willem de Zwijger-herdenking.
Album ter herinnering aan de herdenking te Zeist,
Zeist 1933. Collectie gemeente Zeist.

Van Nieuwenhuizen stemde in 1924 tegen het voorstel tot aankoop van Slot Zeist door de gemeente Zeist. Bij de behandeling van het raadsvoorstel op 11 september vroeg hij zich af of het een ramp zou zijn voor Zeist als het gebouw werd afgebroken.

Van een vakantiereis naar Duitsland - 1924 of 1925 - waarbij kasteel Neuschwanstein in Beieren werd bezocht, stuurde hij een prentbriefkaart aan de wethouders en de gemeentesecretaris van Zeist en schreef daarop: 'Dit Slot is buitengewoon interessant. Het heeft 36.000.000 Mark gekost. Dus dan hebben we 't Slot van Zeist niet te duur.' Humor kon hem niet ontzegd worden.

Verder noemde Van Nieuwenhuizen de oprichting van de openbare leeszaal aan de 2e Hogeweg (1922), het ziekenhuis aan de Prof. Lorentzlaan (1927), het openbaar slachthuis aan de Bergweg (1929) en het badhuis aan de Bothalaan (1931). De aankoop van gebouw van de verzekeringsmaatschappij Kosmos aan de Dribergseweg - waardoor verschillende gemeentediensten beter konden worden gehuisvest (1932) -, uitbreiding van het politiebureau aan de Maurikstraat (1921) en de stichting van verschillende openbare en bijzondere lagere scholen.

Hij concludeerde dat het vijftienjarig burgemeesterschap van Van Tuyll een periode van grote vooruitgang voor Zeist was geweest.

Van Nieuwenhuizen noemde wel de bevolkingsaanwas maar niet de aanleg van nieuwe wijken en de voltooiing van wijken waarmee al een aanvang was genomen: Lyceumkwartier (Schaerweijder Bosch en Villapark), het Patijnpark, het Kerckebosch, De Hooge Dennen, Park Kersbergen en Park Griffensteijn.

Maar er gebeurde - vaak op particulier initiatief - veel meer opmerkelijke zaken tussen 1919 en 1934 die van lokaal historisch belang waren maar ook beeldbepalend: bouw van het lyceum aan de Lindenlaan (1922), bouw van het jongensinternaat aan de Krakelingweg (1922), aankoop van Slot Zeist (1924), bouw van de St. Josephkerk aan de Rozenstraat (1924), bouw van de concertzaal van hotel Figi aan Het Rond (1925), aanleg van het Bisonpark aan de Woudenbergseweg (1926), bouw van de Nieuwe Kerk aan de Boulevard (1927), bouw van het zusterklooster Maria-Oord aan de Rozenstraat (1927), bouw van een kantoorgebouw van de zilverfabriek Gerritsen & Van Kempen aan de Karpervijver (1932), aanleg van een dierentuin bij het Jagershuis aan de Jagersingel (1932) en aanleg van natuurbad Mooi Zeist aan de Utrechtseweg (1932).

Aan de toegang van Zeist aan de noordkant lag op de kruising Bergweg-Prins Alexanderweg-Boulevard de steeds uitbreidende Gerofabriek. Alleen al tijdens het burgemeesterschap van Van Tuyll werden aan de Gerofabriek dertien bouwvergunningen verleend (van 1906-1940, 56 bouwvergunningen).

In zijn 15-jarig burgemeesterschap heeft hij talrijke toespraken gehouden. Zo ook bij de opening van meerdere op particulier initiatief gerealiseerde projecten. De toespraken werden bijna in extenso in de krant afgedrukt. Uiteraard werd en

In 1926 schonk F.E. Blaauw uit 's-Graveland bizonstier Jupiter en bizonkoe Juno. Blaauw hield op zijn buitenplaats Gooiland exotische dieren. Op 24 april 1929 kreeg het bizonpaar nageslacht en werd Vesta geboren. De Duitse ex-keizer Wilhelm stuurde op 30 april uit Doorn een gelukwens aan burgemeester Van Tuyll: 'Ik feliciteer U met de geboorte van de kleine bison.' De Zeistenaren gaven het bizonpaar de namen Jan en Amanda.

▲ Gezicht op de voorgevel van het Christelijk Lyceum (Lindenlaan 23) te Zeist uit het zuiden. Collectie Het Utrechts Archief

wordt een dergelijke toespraak in positieve zin gesteld, maar toch tonen ze ook zijn persoonlijke visie op verschillende maatschappelijke vlakken:

- Bij de opening van het Christelijk Lyceum en het internaat (1922) op het gebied van onderwijs en normen
- Bij de opening van de concertzaal van Figi (1925) op het gebied van cultuur, beschaving en ondernemerschap
- Bij de opening van het nieuwe kantoorgebouw van Gerritsen & Van Kempen (1932) op het gebied van industrie en ondernemerschap
- Bij de opening van het dierenpark van de gebroeders Van Kolfschoten (1932) op het gebied van toerisme, natuur en ondernemerschap.

Maar zij tonen ook zijn bemoeiing met deze niet-publieke projecten om ze toch te laten slagen en dit in het belang van de gemeente Zeist.

Toespraak van burgemeester Van Tuyll bij de opening van het lyceum en het internaat van de 'Vereeniging voor Christelijk Hooger en Middelbaar Onderwijs' op 27 april 1922

'Namens de Gemeente Zeist werd het woord gevoerd door onzen Burgemeester.

Het is, aldus sprak deze, heden een zeer belangrijke dag in de geschiedenis der gemeente Zeist. Immers van af 1914 tot 1918 is herhaaldelijk in den Gemeenteraad besproken hoe voor Zeist de stichting van een Lyceum of H.B.S. verwezenlijkt zou kunnen worden, hetzij doordat de gemeente daartoe zelf overging - in dat geval zou het neutraal onderwijs zijn - hetzij door mede te werken aan de verhuizing van het Chr. Gymnasium van Zetten naar Zeist.

Ik behoef u er niet aan te herinneren, hoe de Raad van 21 Febr. '18 met een overgrote meerderheid tot het laatste besloten heeft.

En wanneer ik nu alles naga, wat over deze aangelegenheid toenmaals in den Raad en door Burg. en Weth. aan het curatorium gezegd en geschreven is, dan zie ik de toegezegde medewerking der gemeente in dit licht, dat men niet dit Lyceum als een onderwijsinrichting voor 'een deel' der burgerij beschouwde, wier godsdienstige begrippen alle aanraking met de andersdenkenden uit den boeze achte, maar dat men juist verwachtte, dat het ruime standpunt door het curatorium ingenomen, dit Lyceum voor alle kinderen toegankelijk zou maken met uitzondering misschien van enkele wier ouders principieele tegenstanders zouden zijn.

Dat ruime standpunt, o.a. daarin bestaande, dat het godsdienstonderwijs, facultatief gesteld is, zal u echter niet beletten uw Lyceum te maken tot een centrum van Protestantsch-Christelijke pedagogie. Zoo is dan deze dag voor Zeist van groote beteekenis, want het is de vervulling van een lang gekoesterde wensch.

En het dwingt eerbied af, dat in de voor bouwen moeilijkste omstandigheden uwe vereeniging geslaagd is in het stichten van twee monumenten, die sieraden voor deze gemeente zijn en in hooge mate tot den bloei van Zeist zullen bijdragen.

Wij volgens ons hier in een omgeving, die als 't ware den nauwen samenhang voor 'Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen' symboliseert.

En we vragen ons af welke invloed daarvan op de jeugdige scholieren moet uitgaan.

Moge het zijn een beschavende invloed, want beschaving is wel hetgeen we thans in de eerste plaats noodig hebben.

Z.E. Minister de Visser heeft in de Tweede Kamer gezegd, dat er helaas een sterke en toenemende strooming in de studentenwereld is, die in bestialiteit en in ruwheid haar kracht zoekt.

Welk een schoone taak is hier dan weggelegd om pedagogisch optredende de kiem van ruwheid en bestialiteit te doen verstikken en daartegenover christelijke en maatschappelijke deugden aan te kweeken.

Dat kan wanneer men niet alleen denkt aan het quantum geleerdheid, dat in ieder brein moet ingestampt worden, maar wanneer karaktervorming bij het onderwijs een voorname plaats inneemt.

Het moge u, curatorium en leeraren, gelukken door wijze maatregelen, zoowel door strenge tucht als door humane behandeling, maar vooral door 't vertrouwen der leerlingen te winnen, een geslacht op te kweeken, dat niet door bestialiteit en ruwheid, maar door orde en beschaving een sieraad der studentenmaatschappij en later der groote maatschappij moge uitmaken.

Het moet voor leeraren en leerlingen een ideaal werken zijn in zoo'n schitterende omgeving. In de eerste plaats wensch ik U Gods zegen toe op het veelomvattende werk, dat hier ondernomen wordt, en tevens, dat het U moge gegeven worden een eindelooze reeks van jongelieden af te leveren, die door kennis en karakter de eer van Uw Lyceum hoog zullen houden, dan zal de bloei van deze schoone onderwijsinrichting ook in hooge mate bijdragen tot de welvaart van deze gemeente.'

► De opening van de concertzaal van hotel Figi op 12 november 1925. Midden op de eerste rij commissaris van de koningin mr. dr. H.Th. s' Jacob met rechts naast hem burgemeester mr. C.J. baron van Tuyll van Serooskerken. Links van s' Jacob mw. Van Tuyll van Serooskerken-van Lynden met twee dochters. Rechts van Van Tuyll mw. s' Jacob-van Boetzelaer met twee oudere dochters van Van Tuyll. Foto N.V. Vereenigde Fotobureaux, Amsterdam, 1925.

Openingstoespraak van burgemeester Van Tuyll op 14 november 1925 bij de ingebruikneming van de Concertzaal Figi

'Mijnheer de Commissaris der Koningin, Mevrouw 's Jacob, Dames en Heeren!

Wanneer ik hier eene openingsrede zal uitspreken, dan wil ik in de eerste plaats eene uitlegging geven, waarom ik als Burgemeester mij daartoe geroepen voel.

Immers, het is geen gebouw voor den publieken dienst bestemd, dat heden avond door ons voor 't eerst in gebruik genomen wordt, maar een Concertzaal. Die bij een particuliere vennootschap in beheer zal zijn, en het openen van particuliere ondernemingen ligt in den regel niet op mijn weg.

Maar het betreft thans eene particuliere onderneming van zeer bijzonderen aard.

Een ieder zal het met mij eens zijn, dat hier een zeer groot gemeentebelang geëindigd wordt en dat de totstandkoming van deze Concertzaal ten algemeenen nutte strekt.

Meermalen is in den Raad der Gemeente betoogd, dat het stichten van een zaal als deze, op den weg der Gemeente lag, maar de drang tot bezuiniging maakte vooreerst de uitvoering daarvan onmogelijk.

Toen ik het voorrecht mocht hebben Burgemeester van Zeist te worden, kwam ieder tot mij met bijzondere groepsbelangen, maar dit ééne, een ruime Concertzaal, werd door alle groepen, door alle partijen, van welke richting ook, naar voren geschoven en inderdaad, toen ik had ondervonden hoe stiefmoederlijk Zeist op dat gebied bedeed was, kwam de begeerte bij mij op om mede te werken tot de oplossing van dit vraagstuk.

In dit verband, breng ik U, mijnheer Figi, mijnen hartelijken dank voor Uwe tot mij gerichte waardeerende woorden.

Aan een oproep om de plannen tot stichten van een concertzaal te bespreken, gaven op 11 April 1921 een elftal inwoners van Zeist gevolg en reeds den 25 April d.a.v. werd eene tweede vergadering gehouden van 35 heeren die leidde tot het constitueeren van een nog grooter comité met Mr. Blanckenhagen als voorzitter, waarvan een negental leden het comité van actie zouden uitmaken.

Op die vergadering werd medegedeeld, dat eenige heeren drie perceelen aan de 2e Dorpsstraat aangekocht hadden, waardoor achter het Horel "Figi" de noodige ruimte verkregen werd om een zaal van de gewenschte afmetingen te bouwen.

De bedoeling nu was, dat eene daartoe speciaal opgerichte Maatschappij de zaal met bijbehorende kleinere zalen zou exploiteeren en dat de Vennootschap Figi, die door de directe nabijheid als aangewezen was, de buffetten zou pachten.

Het bleek echter uiterst moeilijk eene goede regeling te treffen voor de verhouding tusschen beide lichamen, die zoo zeer op elkanders terrein zouden treden, maar men meende daarin toch wel te zullen slagen. Intusschen werd in verband met de berekeningen der Architecten Stuivinga nagegaan, hoe groot het kapitaal der Maatschappij zou moeten zijn en die calculatie leverde een eindcijfer op van f 300.000. Men moet niet vergeten, dat 't bouwen toen nog vreeselijk duur was en dat de Commissie in geen geval met eene geflatteerde begroting het publiek wilde bewerken.

De opzet was nu een aandeelenkapitaal van f 150.000 te plaatsen en de rest te verkrijgen in den vorm van hypotheaire obligaties. Het comité van actie, met grooten ijver beziel, maakte op allerlei wijzen propaganda. De Zeister Courant van 30 April 1921 wijdde er een hoofdartikel aan, zoo vol enthousiasme, dat men een ware regen van inschrijvingsbiljetten had kunnen verwachten. Het resultaat echter was omgekeerd evenredig aan de gegeven moeite. De geplaatste aandelen bereikten een cijfer, zoo laag, dat het heele plan daarmede in duigen viel. Te verwonderen was dit allermint. Immers, de goede jaren waren voor velen achter den rug en het scheen wel, dat we na zeven vette, nu de zeven magere jaren tegemoet gingen. Dat men onder die omstandigheden geen aandelen wenschte te nemen in een zaak, die zich allermint als een goudmijn aankondigde: het was te begrijpen.

De Commissie voor het Concertgebouw kwam niet meer bij elkaar.

Toch is haar werk niet voor niets geweest.

De stoot was gegeven en de gedachte bleef leven ... en vier jaren later zou de Phoenix weer uit zijn asch herrijzen in een gedaante nog veel heerlijker dan bij zijn eerste verschijning.

Twee dingen had men geleerd. Ten eerste, dat aan plaatsing van een zoo groot aandeelenkapitaal niet te denken viel, ten tweede, dat alleen dan eene alleszins economische exploitatie mogelijk was, indien de Concertzaal en het Hotel-Restaurant Figi en één hand kwamen.

Onderzoekingen op andere plaatsen gedaan, waar dergelijke zaken geëxploiteerd worden, bevestigden deze zienswijze.

En nu mag men ten eerste op prijs stellen, dat bij Directie en Commissarissen der Vennootschap "Figi", wier president de ijverige Voorzitter van de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer is, naast een verstandige bedrijfspolitiek, ook het doel voor oogen werd gehouden de onderneming te doen strekken tot vermeerdering van den bloei der geheele gemeente. Een woord van warme hulde past mij als Bur-

gemeester hier uit te brengen aan het adres van deze mannen van de daad, die het aangedurfd hebben onze gemeente te verrijken met eene inrichting waarmede onze vurigste verlangens in vervulling gebracht zijn.

Maar, daarnaast is er nog een heele reeks van personen, wier medewerking aan de totstandkoming van deze Concertzaal dankbaar vermeld moet worden.

Wel was 't bouwen gelukkig zooveel goedkooper geworden, dat er van de reuzenbedragen van 1921 geen sprake meer was, maar toch moest het aandeelkapitaal der vennootschap met ruim f 60.000 vergroot worden. Het was de vraag of het gelukken zoude die aandelen te plaatsen. In het werk van Mr. J.P. Fockema Andrea, thans Burgemeester van Utrecht: "De hedendaagsche Syedenbouw" staat eene zinsnede, die mij door hare waarheid steeds uitermate getroffen heeft. "Geen gemeente kan op den duur hare plaats te midden van hare vele - dikwijls naijverige - zusters handhaven, als zij niet kan beschikken over een phalanx van burgers, die warm voelend voor haar met chauvinsitisch enthousiasme haar verheerlijken en voor haar belangen steeds met vurige kracht opkomen."

Het was de vraag of in Zeist die phalanx, dat chauvinistisch enthousiasme nog te vinden zou zijn. De uitslag heeft deze vraag bevestigend beantwoord. In eenige maanden was het kapitaal geplaatst en was de totstandkoming verzekerd. Niet alleen bewoners van het oude dorp Zeist, maar ook van huis ter Heide en Bosch en Duin hebben daarin deelgenomen en blijk gegeven hunner saamhorigheid waar het een algemeen gemeentebelang gold. Zelfs in de aangrenzende gemeenten Driebergen en Soest werd geldelijke steun voor deze zaal verkregen. Naast de hulde aan Commissarissen breng ik ook aan deze nieuwe aandeelhouders een eeresaluut voor hunne onmisbare medewerking en moreelen steun.

Maar daarnaast zal de Vennootschap die zoo'n groot gemeentebelang bevordert heeft ook den steun der geheele gemeente noodig hebben wil het succes verzekerd zijn. Het is de bedoeling, dat deze zaal ten gebruike van alle richtingen zal zijn; er wordt verwacht, dat alle vereenigingen, die steeds bij monde en in geschrift geklaagd hebben over het gemis, nu ook hunne blijdschap in daden zullen omzetten.

De ijverige Directie der Vennootschap bijgestaan door de geheele familie Ruys, die al haar krachten onvermoeid gegeven heeft en nog geven zal om de exploitatie van deze zaal te bevorderen geeft ons groot vertrouwen in de populariteit dezer onderneming.

Niet ieder Zeistenaar zal hier ten allen tijde iets van zijn gading vinden. Smaken verschillen: wat voor den eenen aantrekkelijk is, zal den ander koud laten. Maar, dit hoop ik, dat de kunst hier een eereplaats moge bekleeden en dat ook deze zaal moge bijdragen tot ontwikkeling en beschaving. Dan alleen zal men kunnen spreken van een groote aanwinst voor de gemeente Zeist.

Ik wil zelfs verder gaan en deze zaal ook een aanwinst noemen voor de omliggende gemeenten, die met zulke uitstekende verkeersmiddelen met Zeist verbonden zijn. Er is op gerekend, dat trammen en bussen menigeen uit Driebergen hierheen zullen voeren, wanneer men de wetenschap heeft, dat hier inderdaad goed verzorgde uitvoeringen gegeven worden.

Het verheugt mij hier vertegenwoordigers van de Gemeentebesuren dier gemeenten aanwezig te zien en ik hoop, dat de indruk, die zij van dezen avond zullen medenemen bevorderlijk zal zijn aan het bezoek hunner gemeentenaren.

De bouw van de zaal en van het podium is zoodanig, dat de exploitatie alle mogelijke perspectieven open stelt. De naam "Concertzaal" toont aan, dat in de eerste plaats aan muziek gedacht is en de vele muziek- en zangvereenigingen van Zeist zullen zeker niet nalaten zich hier van harte uit te leven.

Daarnaast kunnen tooneelvoorstellingen gegeven worden.

We weten allen, dat het Rotterdamsch Hofstadtooneel, het Schouwtooneel en

het Vereenigd Tooneel in dezen winter zes voorstellingen zullen geven, en ik kan er bij mededeelen, dat er reeds zooveel abonnementen op deze voorstellingen genomen zijn, dat de verwachtingen der Directie verre zijn overtroffen. Reeds voor de opening is derhalve al gebleken hoezeer deze zaal in eene behoefte voorziet.

Ook bioscoopvertooningen kunnen hier gehouden worden. Ik denk voorts aan gymnastiekuitvoeringen, muziek- en zangconcoursen, lezingen, voordrachtavonden, politieke en niet-politieke vergaderingen, tentoonstellingen, bazaars, enz. Er is dus een ruim veld van exploitatie, maar op een zeer bijzondere mogelijkheid wil ik nog extra de aandacht vestigen.

Wie slechts geregeld de couranten leest, kan zich overtuigen van het groote aantal congressen en jaarvergaderingen, die alom in den lande gehouden worden. Herhaaldelijk is daarvoor de aandacht op Zeist gevallen en zeker zou onze gemeente met haar schitterend natuurschoon, gelegen in het centrum van het land, reeds menigmaal als plaats van samenkomst zijn uitgekozen, ware het niet, dat gebrek aan ruimte voor eenige honderden congresleden zulks onmogelijk maakte. Ziedaar een nieuw perspectief van groote beteekenis. Zeist jaarlijks bezocht door honderden congresleden uit alle oorden des lands, de beste reclame, die er voor vestiging, alhier kan gemaakt worden. Gij, middenstanders en winkeliers in Zeist, begrijpt ge van hoeveel belang dit alles voor U kan zijn? Welnu, dan ligt het ook op Uw weg mede te werken aan den bloei van deze onderneming.

Ik geloof me niet aan overdrijving schuldig te maken, indien ik zeg, dat de gemeente Zeist door deze zaal op een hooger plan gekomen is. Eene bijeenkomst als hier dezen avond gehouden wordt, is daarvan het beste bewijs. Dat de burgerij dezen avond op prijs stelt is door de medewerking van de Koninklijke Harmonie en het Zeister Mannenkoor ten duidelijkste bewezen. De Koninklijke Harmonie, de keur der muziekverenigingen van Zeist was onmiddellijk bereid voor dezen avond hare krachten ten beste te geven. Wel werd er door het Bestuur bezwaar gemaakt, dat misschien de tonen der koperen blaasinstrumenten te zwaar in deze zaal zouden klinken, maar dezerzijds werd er zooveel waarde gehecht aan de aanwezigheid van dit orkest, dat ik verklaarde de verantwoordelijkheid op mij te nemen, indien de trommelvliesen der aanwezigen te sterk aangedaan zouden worden.

Het Zeister Mannenkoor zal hedenavond optreden namens de Federatie van Zeister Zangverenigingen, die het als de oudste zangvereniging ter plaatse daarvoor aangewezen heeft. Ook hadden de plaatselijke gymnastiekverenigingen gaarne medegewerkt. Het was echter niet mogelijk daaraan gevolg te geven, zonder het programma van dezen avond te overladen. U kunt U dus overtuigen of de acoustiek voldoet voor muziek, zang en het gesproken woord. Wij kunnen, dunkt mij, in alle geval wel constateeren, dat hier door de architecten Stuivinga een bouwwerk gesticht is, waarop ze met groote voldoening kunnen neerzien, en dat een blijvens sieraad uitmaakt voor de gemeente Zeist.

We luiden dus thans een nieuw tijdperk in.

Moge het zijn een tijdperk van welvaart en mogen degenen, die deze inrichting besturen in lengte van jaren met voldoening terugzien op dezen dag, die de bekroning is van veel arbeid, volharding en ondernemingszin.

Hiermede verklaar ik de Concertzaal "Figi" voor geopend.'

▲ De zilverfabriek van Gerritsen en Van Kempen aan de Karpervijver.

Toespraak van burgemeester Van Tuyll bij de opening op vrijdagmiddag 19 februari 1932 van de nieuwbouw van het kantoorgebouw van de zilverfabriek Gerritsen & Van Kempen aan de Karpervijver

'Spr. Wenschte directie, commissarissen en al degenen, die verbonden waren aan deze fabriek hartelijk geluk. Spr. had gelezen dat deze fabriek staat aan de spits van de bloeiendste bedrijven in ons land. Dat wil hij gaarne onderstrepen. Men wordt in dezen tijd jaloersch van het dividend. Dat is een bewijs dat

de fabriek goed geadministreerd wordt en de directie op de hoogte is van haar taak waardoor het mogelijk is in samenwerking met de geëmployeerden tot een dergelijk succes te komen.

De arbeidsvoorwaarden zijn hier goed. Ook dat is een voorwaarde voor een goed renderend bedrijf.

Waar men niet algemeen kan zeggen dat alle fabrieken voor een gemeente een voordeel beteekenen, kan van deze fabriek zeker gezegd worden dat zij nijdgedragen heeft tot den bloei dezer gemeente.

Spr. heeft daarom de uitnoodiging aan het gemeentebestuur, om hier tegenwoordig te zijn, gaarne aanvaard en feliciteert directie en commissarissen van harte met dat 66-jarig bestaan en den Heer J.A. Gerritsen met zijn 40-jarig verbonden zijn aan dit bedrijf.

De Heer Gerritsen heeft zooeven tot spr. gezegd dat hij blij was over diens tegenwoordigheid. Dat verheugde spr., omdat 12 jaar geleden de goede verstandhouding verstoord werd. Thans vertrouwt hij deze zaak te kunnen beschouwen als begraven en kan de vredespijp worden gerookt.'

Hierna spelde de burgemeester J.A. Gerritsen de versierselen op behorende bij de benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

▲ Opening van het Zeister Dierenpark, 1932.

Openingsrede van de burgemeester bij de opening van het Zeister Dierenpark op zaterdag 18 juni 1932

'De burgemeester ving aan met te verklaren gaarne gevolg te geven aan het verzoek om het Zeister Dierenpark officieel te openen, omdat dit park van beteekenis is te achten voor de aantrekkelijkheid onzer gemeente.

Is Zeist reeds genoegzaam bekend om zijn liefde voor de flora, thans gaat zich ook belangstelling voor de fauna openbaren, welke interesse, dankzij de Gebr. V. Kolfschoten levendig zal worden bij de ingezetenen, terwijl stellig ook tal van vreemdelingen de hier bijeengebrachte dierencollectie zullen komen zien.

Bood voorheen het Jagershuis een doodsch aanzien, onder de huidige pachters is dit anders geworden en openbaart zich herhaaldelijk een prijzenswaardige ondernemingsgeest. De Gebr. V. Kolfschoten durven de vleugels uit te slaan, wat te meer te waardeeren is, omdat door hun aanpakken ook het gemeentebelang wordt gediend. Het verheugde spr. dan ook, dat de Raad bereid bleek het voor dit dierenpark benodigde terrein beschikbaar te stellen, waarmee dit college den ondernemingsgeest der exploitanten op prijs te stellen.

Bij spr. persoonlijk had het plan tot inrichting van een dierenpark dadelijk volle sympathie, waarbij werd geadviseerd geen half werk te doen, maar alles prima in orde te brengen, zij het voorloopig dan op bescheiden schaal. Dit advies is opgevolgd en gaarne geeft spr. den heer Van Kolfschoten zelf de eer zoo dadelijk het resultaat van zijn bedoelingen te laten zien. Spr. zag een en ander reeds eerder en kon reeds vooraf verzekeren, dat het alles buitengewoon mooi was aangelegd en ingericht, waardoor voor Zeist een nieuwe attractie van zeker groote beteekenis werd verkregen, waar spr. namens het gemeentebestuur dank voor wilde uitspreken.

Spr. zag nog schoone perspectieven voor dit dierenpark, dat in de toekomst met instemming van den Raad nog is uit te breiden. Dan kunnen misschien roofdieren, als leeuwen, tijgers enz. hier worden gehuisvest, terwijl het wel iets heel bijzonders zou zijn, zoo ook de veelbesproken orang pendong naar Zeist zou overkomen.

Intusschen achtte spr. dat wat bereikt werd een gelukwensch zeer zeker waard.

Gezien den waarlijk royalen opzet, wilde spr. besluiten met den wensch, dat na het ideeële ook het materieele succes voor de voortvarende exploitanten niet zou uitblijven.'

Landhonger gemeente Utrecht

Onder leiding van de burgemeester werd er niet alleen gewerkt aan de verdere ontwikkeling van Zeist, maar het gemeentebestuur moest een paar keer een 'aanval' op het grondgebied van de gemeente pareren. In de Tweede Kamer van de Staten-Generaal werd in 1923 het idee geopperd om Zeist te splitsen, waarbij de buurtschappen zelfstandig zouden worden. In 1925 wilden Bosch en Duin, Den Dolder en Huis ter Heide samen met Bilthoven een nieuwe gemeente vormen.

De gemeente Utrecht presenteerde in 1933 een annexatieplan waarbij Bosch en Duin en Den Dolder bij Utrecht zouden worden gevoegd. Van Tuyll daarover in de raadsvergadering op 3 januari 1934: *'De exorbitante annexatie-eischen der gemeente Utrecht werden zoowel door den Raad als door de Commissie van ingezetenen met verontwaardiging afgewezen.'*

Met succes protesteerde het gemeentebestuur tegen het plan van Rijkswaterstaat uit 1927 voor een nieuwe doorgaande rijksweg buiten de bebouwde kom van Zeist om. In plaats van de oorspronkelijke verbinding via beide Dorpsstraten wilde de dienst een 32 meter brede weg langs het Slot aanleggen. Van Tuyll stuurde op 30 juni 1928 een amicebrief aan het Eerste Kamerlid mr. De Gijelaar: *'Op geen enkele wijze heeft men in dien tijd getracht nader voeling met het Gemeentebestuur van Zeist te houden. [...] Alles gaat buiten ons om. De ingenieur Bakker, die de grootste voorstander van het te kwader ure uitgedachte plan is, heeft nadat hem gebleken was, dat er voor zijn project alhier geen sympathie bestond, ook nooit meer van zich laten horen. [...] Ik vraag me af, wat een gemeentebestuur in Nederland toch moet doen om door een minister omtrent zijn vitale belangen gehoord te worden. Ik ben ervan overtuigd, dat aan een verzoek van Papoea's tot den Gouverneur Generaal meer aandacht zou gewijd worden dan aan het onze.'* Het aanspreken van zijn Haags netwerk had succes. In augustus dat jaar vond daadwerkelijk een gesprek plaats tussen het gemeentebestuur, de verantwoordelijke ingenieurs van Rijkswaterstaat en de minister van Waterstaat, mr. Van der Vegte.

Collegiaal bestuur

Men kan niet alles wat in de jaren 1919-1934 door het gemeentebestuur werd gerealiseerd of met succes bestreden op het conto van Van Tuyll schrijven. Er bestaat collegiaal bestuur en in die periode heeft hij met acht wethouders samengewerkt. De burgemeester nam in zijn bestuursperiode voor zijn rekening de portefeuilles algemene zaken, gasbedrijf en elektriciteitsbedrijf (6 september 1927 januari 9-1931) en later financiën en personeel (1 september 1931-3 september 1935):

- A.E. Stoové, 1917-1919 (CHU)
- ds. L. Adriaanse, 1917-1929 (ARP)
- G.H. Aalfs, 1919-1923 ('Vrijzinnig-Democratische Kiesvereniging *Algemeen Belang*')
- mr. dr. H.T. s'Jacob, 1923-1924 (CHU)
- mr. F.A. Beunke, 1924-1927, 1929-1945 (Vrijheidsbond)
- ds. mr. F.M.G. van Walsem, 1927-1929 (CHU)
- B. Balhuizen, 1929-1939 (ARP)
- D. Meeuwenberg, 1931-1935 (CHU)

Portefeuilleverdeling - Zittingsperiode gemeenteraad 2 september 1919-4 september 1923

- Aalfs: wethouder volksgezondheid, volkshuisvesting en gemeentebedrijven; vanaf 18 februari 1921: gemeentebedrijven, publieke werken, keuringsdienst en woningbouw
- Adriaanse: wethouder onderwijs; vanaf 18 februari 1921: onderwijs, financiën, volksgezondheid, arbeidsbeurs en werkloosheidsverzekering

Zittingsperiode gemeenteraad 4 september 1923-6 september 1927

- Adriaanse: wethouder onderwijszaken, financiën, volksgezondheid, arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering
- s'Jacob (tot 13 maart/17 april 1924): wethouder gemeentebedrijven, publieke werken, keuringsdienst en woningbouw
- Beunke (vanaf 24 april 1924): wethouder gemeentebedrijven, publieke werken, keuringsdienst en woningbouw

Zittingsperiode gemeenteraad 6 september 1927-1 september 1931

- Burgemeester: algemene zaken, gasbedrijf en elektriciteitsbedrijf
- Adriaanse (tot 25 april 1929): wethouder onderwijs, financiën, volksgezondheid, arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering
- Balhuizen (vanaf 25 april 1929): wethouder onderwijs, financiën, volksgezondheid, arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering
- Van Walsem (tot 24 oktober/7 november 1929): wethouder gemeentebedrijven, publieke werken, keuringsdienst en woningbouw
- Beunke (vanaf 7 november 1929): wethouder gemeentebedrijven, publieke werken, keuringsdienst en woningbouw

Zittingsperiode gemeenteraad 1 september 1931-3 september 1935

- Burgemeester: financiën en personeel
- Balhuizen: wethouder onderwijs, armwezen en burgerlijke stand
- Beunke: wethouder gasfabriek, gemeentewerken, slachthuis en grondbedrijf
- Meeuwenberg: wethouder volkshuisvesting, gezondheid en sociale wetgeving

Zelf zei Van Tuyll in het interview op 20 juni met het Utrechtsch Dagblad over de ontwikkeling van Zeist: *'Toen ik hier kwam viel er aan Zeist veel te verbeteren, vooral op het gebied van het stadsschoon - als ik dit van een dorp mag zeggen - en op sociaal terrein. Er was b.v. geen openbare leeszaal, alleen een prullig kamertje met een paar bestoven kranten; een slachthuis ontbrak. Ook de wegeaanleg tussen de verschillende gedeelten van de gemeenten onderling liet alles te wensen over. Thans is dat enorm verbeterd.'*

Een typerende opmerking maakte van burgemeester Van Tuyll in zijn nieuwsrede in 1926 toen hij over het Patijnpark sprak: *'Bij die uitbreiding wordt echter steeds vastgehouden aan een ruime bebouwing. In dit opzicht willen we het dorpskarakter van Zeist handhaven.'*

Afscheid van het ambtenarenkorps

Nadat de raadsvergadering was gesloten ging de burgemeester in gezelschap van zijn familie naar de Trouwzaal een verdieping lagergelegen om afscheid van 'zijn' ambtenaren te nemen. Van Tuyll zei kort voor zijn vertrek: *'zonder de toewijding van een ambtenarenstaf kan geen enkele burgemeester iets beginnen. (...) We hebben hier een uitstekend ambtenarenkorps met een uitnemenden secretaris aan het hoofd.'*

Hij had vaker uiting gegeven aan zijn waardering voor het personeel. Daardoor was dit respect wederzijds. In het geïllustreerde blad 'Utrecht in woord en beeld' van 22 juli 1927 staat onder een groepsfoto van het politiekorps bij gelegenheid van een ambtsjubileum als bijschrift: *'Baron Van Tuyll staat om zijn humaniteit dan ook hoog aangeschreven bij het personeel der politie en wordt als zoodanig zeer gewaardeerd.'*

In 1928 werd het elektriciteitsbedrijf overgedragen aan de N.V. P.U.E.M.

Het aantal wethouders was in september 1931 uitgebreid tot drie.

In zijn nieuwjaarstoespraken voor de gemeenteraad gaf burgemeester Van Tuyll de ontwikkeling van de gemeente in het afgelopen jaar weer: 1921 - raadsvergadering 19 januari 1922; 1922 - idem 15 januari 1923; 1923 - idem 17 januari 1924; 1925 - idem 28 januari 1926; 1926 - idem 12 januari 1927; 1927 - idem 13 januari 1928; 1928 - idem 24 januari 1929; 1929 - idem 6 februari 1930; 1930 - idem 22 januari 1931; 1931 - idem 14 januari 1932, 1932 - idem 20 januari 1933 en 1933 - idem 3 januari 1934.

▲ Naar aanleiding van een plaats gehad hebbend jubileum in het Zeister Politiecorps, werd bovenstaande opname vervaardigd en ook deze gebeurtenis, evenals bij zoovele andere - echter meestal meer officiële - gebeurtenissen, meende het Hoofd van het politiepersoneel, Baron C. J. van Tuyl van Serooskerken, Burgemeester van Zeist, niet te mogen ontbreken, waaruit geconcludeerd mag worden, dat Z.Ed. met zijn ondergeschikten medeleeft. Baron van Tuyl staat om zijn humaniteit dan ook hoog aangeschreven bij het personeel der politie en wordt als zoodanig zeer gewaardeerd. Gezien bovenstaande groepsfoto van het geheele personeel zooals het in actieve dienst is, is 'men' geneigd de gedachte uit te spreken, dat Zeist een poosje geheel zonder toezicht is geweest, wij mogen echter de Zeistenaren genoeg zelfrespect toekennen dat ze eenige oogeblikken 'op zichzelf' hebben kunnen passen. Blijkt hieruit de sterke uitbreiding der gemeente Zeist; voor ongeveer vijftig jaar waren er te Zeist zegge twee agenten en één veldwachter!

De gemeente Zeist had in 1934 281 ambtenaren in dienst, waarvan 19 vrouwen, en de gemeentelijke organisatie bestond uit:

- Secretarie – 25 ambtenaren
- Ontvangerskantoor – 4 ambtenaren
- Politie – 33 ambtenaren
- Brandweer – 4 ambtenaren
- Arbeidsbeurs en Werkloosheidsverzekering – 9 ambtenaren
- Burgerlijk Ambtbestuur – 3 ambtenaren
- Gasbedrijf – 56 ambtenaren (4 vrouwen)
- Gemeentewerken – 100 ambtenaren (3 vrouwen)
- Openbaar Slachthuis – 8 ambtenaren
- Geneeskundige Dienst – 6 ambtenaren
- Onderwijs – 33 ambtenaren (12 vrouwen)

Namens allen die in dienst van de gemeente Zeist waren, voerde commissaris van politie C.J. de Lange het woord. De goede verstandhouding typeerde hij met de opmerking: 'Gedurende de vijftien jaren, dat U aan het hoofd dezer gemeente hebt gestaan, hebt Gij door vaste leiding en prettige omgang Uw ambtenaren aan U persoon weten te binden.'

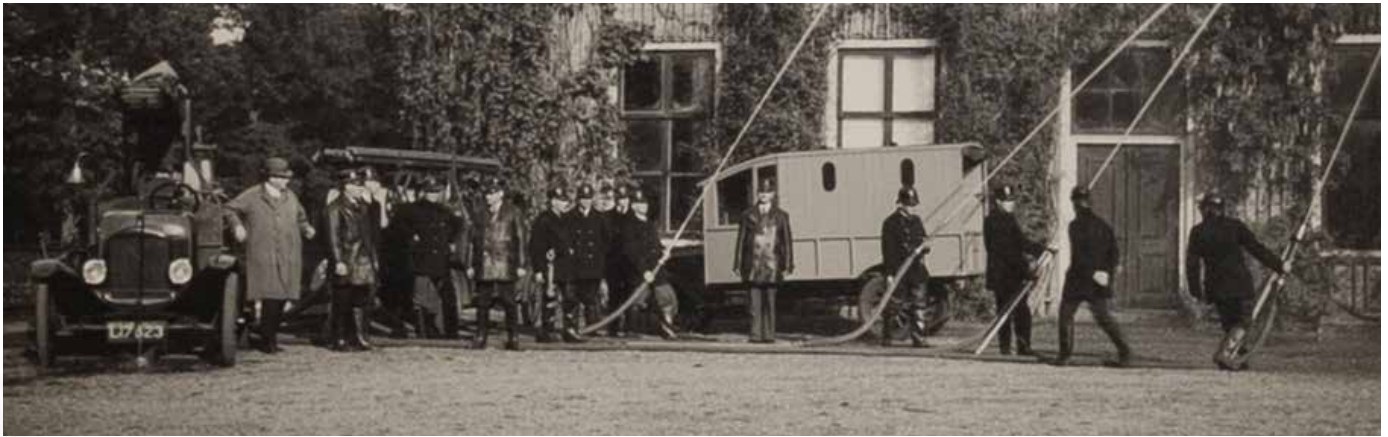

▲ Het fotoalbum aangeboden door het gemeentepersoneel, 1934. Collectie ZHG.

De scheidende burgemeester kreeg een tweede fotoalbum als cadeau aangeboden. Op de voorkant van de omslag staat 'Zeist 1919-1934'.

De foto's in die album zijn genomen door de Zeister fotograaf H. Gilberg. In ruim zestig foto's heeft hij het gemeentepersoneel en de gemeentegebouwen - zowel ex- als interieur - vastgelegd. Het album - 430 x 445 x 125 mm (hoogte x breedte x dikte) - is gebonden in groenbruin gevamd varkensleer. Goud op snee.

Naamlijst der schenkers, in alphabetische volgorde, naar de takken van dienst, waarbij zij werkzaam zijn.

<u>Secretarie</u>	<u>Politie</u>	<u>Gastbedrijf</u>	<u>Gemeentewerken</u>	<u>Gemeentewerken</u>	<u>Openbaar Rachthuis</u>
Alber A. van den	(vervolg)	(vervolg)	Andrié A.	(vervolg)	Kloos J. de
Baeker J. P.	Maas P. G.	Eck G. van	Andrié J.	Kuus B.	Maren A. J. van
Dijk L. van	Poele F. P. van	Go H. van	Baauw P. J.	Kuus E.	Tellen D. J. L.
Glaar J. H. M.	Pomstra J.	Eendhoven F.	Barneveld G. van	Laagmaal D. van de	Trent C.
Grapendaal W.	Ram A. J.	Eekelaar W. E.	Barneveld J. W. van	Lam H. A.	Ravenswaai J. de
Gruthuysen O. J. van	Rendaal A.	Gelder M.	Bequaart A. C.	Lunteren J. van	Ryngberge C. J.
Grom A. W. van der	Scheringa P.	Geldof D.	Blaauw A.	Maan P. P. de	Saues J.
Lam A. van der	Schimmel C. W.	Geykenbeek R.	Brunk C.	Maarwijk G.	Vff M.
Larkema C.	Sehe J.	Groen M. J.	Bruik I. van den	Nabeek J.	
Leffland D. J.	Storck A.	Heijwagen A.	Bruinwerf G.	Neman B. W.	<u>Geneesdijnsche Dienst</u>
Luurman P. A.	Stonhoven C. van den	Hendricks A. J. D. van J.	Bruig A. van de	Nieuw H. J. van	Dijkwerf de Kuis C. M.
Nempen H. G. van	Tijdelman J.	Kuipers A. M.	Bruig J. van de	Nimwegen D. van	Hoemans A. E.
Nijperduys A. M.	Tolens D.	Kijdelaar P.	Dabinkamp A.	Nimwegen J. M. van	Loghem W. van
Loon A. van	Uffen B.	Rama J. van der	Drapers L. A.	Northolt M. M.	Polma A.
Lunteren J. de van	Veen A. A. van der	Rastelje C.	Dunbarren J.	Pul R.	Harren M. J. N. J.
Meesterman J. A. A.	Nieve W.	Nieuwe M. J. G.	Dijkhorst J.	Reenen G. van	Frank Wilhelms D. L. W. A.
Reynders J.	Nieuw J.	Klomp A.	Eck G. van	Remmerden A. van	
Rijntjen J. B.	Nierma W.	Koning W. de	Eck W. van	Roggenen D.	<u>Onderwijs</u>
Scher J.		Koudijs G. C.	Edo E. van	Santen W. van	Lothberg E. A. J.
Tellingen A. A. van L.	<u>Brandweer</u>	Kraan A.	Edo J. van	Schaap A.	Dijkhof C.
Tellingen A. A. van J.	Graf A. C. J. de	Lanards J. A. A.	Go H. van	Schoonhoven G. van	Burkenhager M. J. G. M.
Nieuw J. de	Laagweij A.	Leenen A. L. van J.	Gondhorst P. J.	Schoonhoven J. van	Blieus A. C. A. de
Nies P. de	Prutman A.	Maanen W. A.	Emo G.	Hot R.	Blemondal P.
Ward J. van der	Velders A. van der	Moor D. van der J.	Fox J. debrild	Huis J. D. van der	Bol P.
Wierff J. A. van der		Nica A. L. J.	Meij A.	Imal J.	Bos E.
	<u>Arbeidsbeurs en</u>	Nuunhuizen W. J.	Gerbel P. A.	Imst F.	Bronk M. J. A. C. C. van
	<u>Werkloosheids.</u>	Folter W.	Hendon W.	Inskamp C.	Broere J.
<u>Ontvangs.</u>	<u>Verzekering</u>	Polman E. G. J.	Hijtenbeek E. J.	Speijers A. C.	Dorresteyn J.
<u>Leentoor.</u>	Eman A. A.	Ribbe A.	Hijtenbeek J. J.	Stoffels A. J. C.	Drapers P.
Luurman G.	Gallertsen W. van	Ribbe J.	Kous J. A.	Swart A.	Dijk M. J. C. A. van
Mokke D. E.	Hendricks A. G. van J.	Rooz A. C. C.	Graf D. J. de	Tellingen A. van	Hiden A. van der
Morsch W. A. A. v. d.	Kronenburg E.	Ryngberge J.	Harven J. van	Tellingen P. van	Hidstra F. A.
Rattenburg W. C.	Moerkat J. C.	Smeets J. G.	Heiliger A.	Tentink A. A.	Koch F. C.
M. B. van	Poltrink A. A.	Imst G.	Hilthgeheken J. E.	Velden A. van der	Kochma F.
<u>Politie</u>	Gaal J. C. F.	Tellingen G. van den	Koor A. ter	Veldhuizen A. van	Kok A.
Berg D. van der	Kanissen G.	Tellingen A. van	Kooren A. van der	Veldhuizen C.	Koopman M. J. C. C.
Blotland J.	Fruijens J. J. M.	Tellingen A. van	Kooren D. van der	Verbaak J.	Lange M. J. M. de
Bydvelt A. A. van		Top J. A. van den	Korrmann A. Th.	Verkaat J. J.	Lindbark W. A.
Dam J.	<u>Burgerlijk</u>	Troost D.	Jacobs P.	Waardt C. van der	Mulder J.
Dill J.	<u>Armbestuur</u>	Troost M. J. W.	Janzen J. M. C. M.	Ward J. A. van der	Muller M. J. P. A. J.
Dolden J. van	Coulter J. A. A.	Uitenboezend A. M. C.	Jong A. de	Wils A.	Nempen van Balen M. J. A.
Domelaar G. van	Kroes E. J.	Veenhoven A. A.	Kamp A. van de	Nieuw W.	Raak A. W. A. C.
Drost E. C.	Lau P. la	Veldhuizen R.	Kleef A. van	Wind D.	Raalen M. J. A. van
Eysenga A.		Verschuut W. A. C.	Klinkers A.	Wit Born de	Schaap J.
Goorhuis G.	<u>Gastbedrijf</u>	Verschuut J. M.	Klomp M. J. E.	Wit Bar. de	Schoemaker M. J. P.
Griep J.	Lechberg C.	Terwerf W.	Klomp W. A.	Woudelom M. J. A. van	Schoemaker P. J.
Gronje J. de	Bakker G.	Ward A. van der	Kraak W. van der	Wolff P. J.	Harren A. van
Klein J.	Beek M. J. C.	Zuurbeek R.	Kruif J. de	Woudenburg W.	Sybenge J.
Lange C. J. de	Boersma G.	Zuurbeek F.	Kruisloot E.	Kijk van C.	Voort M. J. J. van der
Latke J.	Bos A.	Zuurbeek F.	Kruisloot E. J.	Kima A.	Talstar M. J. P. G. C.
Leuninkamp C.	Donder W. G. J.	Zwart A. de	Kruisloot A. M.	Kynands A.	Nies M. J. P. de

Een 'gebruiksschotel' als cadeau van de Zeister verenigingen

Na De Lange voerde G.H. Figi, als voorzitter van de 'Vereeniging Vreemdelingenverkeer Zeist' het woord. Het bestuur van die vereniging had het voortouw genomen voor de huldiging van de burgemeester bij gelegenheid van zijn afscheid. 130 verenigingen waren uitgenodigd voor een bespreking in hotel Figi en 59 verenigingen hadden een vertegenwoordiging gestuurd. Uit die gezamenlijke vergadering was een comité gekozen, dat bestond uit de heren Figi, Van Driest, Van Nieuwenhuizen, Van Zanten en ir. Wentink, die laatste uit Den Dolder. Jhr. mr. dr. F. van de Poll was erevoorzitter van dit comité.

Na de burgemeester voor zijn jarenlange inzet te hebben bedankt, zei hij: *'Mij is de vereerende taak opgelegd U namens de 85 Vereenigingen waarvan de namen in dit album staan vermeld, U als herinnering aan de goede verstandhouding tusschen U en deze Vereenigingen gedurende de 15 jaren van Uw Burgemeesterschap dit blijvend aandenken een gebruiksschotel in zilver te overhandigen (...).'*

De verslaggever van het Utrechts Dagblad schreef: *'Zichtbaar onder den indruk dankte de burgemeester, waarbij hij o.m. het volgende zeide: "Het geschenk, dat gij mij geoffreerd hebt, is zóó mooi en gracieus, dat ik verbluft sta. Ik zou haast willen zeggen: waaraan heb ik dat verdiend?"'*

▲ De zilveren schaal, het gezamenlijke geschenk van 85 Zeister verenigingen. Collectie familie Van Tuyll van Serooskerken.

Het was een kostbaar geschenk dat Van Tuyll uit handen van Figi mocht ontvangen. De schaal met een diameter van 486 mm weegt 1800 gram. De schaal heeft een 60 mm brede omhooglopende geschulpte rand. De rand van de schaal en van de kom zijn gehamerd. Aan de rand is de hoogte 56 mm. De komdiepte is 20 mm. Aan de onderzijde van de schaal staan vier keurtekens.

- 1 Het meesterteken. De schaal is voorzien van het meesterteken van Gerritsen & Van Kempen in Zeist. Voor Zeist en voor Stichting De Zilver-Kamer is het interessant dat de schaal vervaardigd werd door Gerritsen & Van Kempen op de Karpervijver.
- 2 Het gehalteteken. De schaal is gekeurd met een lopende leeuw naar rechts en die keur staat voor tweede gehalte zilver (835/000). Onder de leeuw staat het cijfer 2 (gebruikelijk van 1814-1953).
- 3 Het waarborgteken. Het derde merk is de Minervakop met een letter B in haar helm. Deze geeft de keurkamer aan. Voor Zeist was dat Utrecht.
- 4 De jaarletter. De letter Z geeft aan dat de schaal in 1934 is gekeurd.

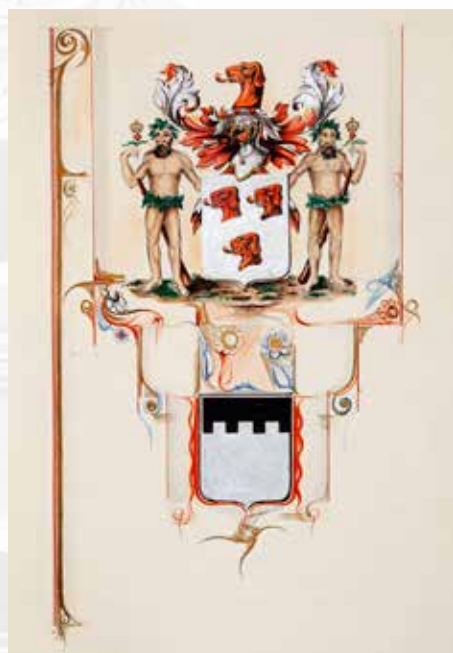
In het midden van de schaal is het familiewapen van Van Tuyll van Serooskerken gegraveerd.

In de schaal is het volgend randschrift gegraveerd: *'Aan Mr. C.J. Baron van Tuyll van Serooskerken, van 11 Juli 1919 tot 1 Juli 1934 burgemeester van Zeist. Aanboden door de Zeister Vereenigingen'*. Tussen het begin en het einde van het randschrift is het gemeentewapen van Zeist aangebracht.

De zilveren schaal is nog steeds in bezit van de familie Van Tuyll van Serooskerken.

Bij de schaal hoort een album in folioformaat - 370 x 230 x 20 mm (hoogte x breedte x dikte) -, gebonden in groen Marokkaans leer. Deze bestaat uit geschept papier; ook wel oudhollands papier genoemd. In het album is een oorkonde opgenomen, een procesverbaal van de oprichting van het comité en alle namen van de verenigingen die eraan hebben bijgedragen.

Het gekalligrafeerde album is het werk van de Zeister (kunst)schilder A.J. (Jan) Mens.

▲ Blad uit het album behorende bij de zilveren schaal aangeboden door 85 verenigingen te Zeist, 1934. Collectie Zeister Historisch Genootschap.

De lijst van de 85 Zeister verenigingen die burgemeester Van Tuyl een zilveren schaal aanboden:

- 1 Bakkers Patroons-Vereeniging 'Onderling Belang'
- 2 Buurtvereniging voor de beide Dorpsstraten en het Rond'
- 3 Buurtvereniging 'Patijnpark en Omgeving'
- 4 Buurtvereniging 'Steinlaan'
- 5 Christelijke Gemengde Zangvereniging 'Excelsior' Huis-ter-Heide
- 6 Christelijke Mondaccordeonclub 'Excelsior'
- 7 Christelijke Oranje Vereniging
- 8 Fanfarecorps 'Erica' Austerlitz
- 9 Floralia-Vereeniging
- 10 Gerritsen en van Kempen Mannenkoor
- 11 Groene Kruis Afdeeling Zeist en Omstreken
- 12 Gymnastiek-Vereeniging 'Bato'
- 13 Harmonie Muziekgezelschap 'Oefening Baart Kunst'
- 14 Koninklijke Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde Afdeeling Zeist
- 15 Koninklijke Zeister Harmonie Muziekgezelschap
- 16 Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst Afdeeling Zeist en omstreken
- 17 Maatschappij tot Nut van 't Algemeen Departement Zeist
- 18 Meisjesvereniging Priscilla
- 19 Nationale Bond Het Mobilisatiekruis Afdeeling Zeist en Omstreken
- 20 Nederlandsche Bond van Koffiehuis- en Restauranthouders Afdeeling Zeist en Omstreken
- 21 Nederlandsch Onderwijzersgenootschap Afdeeling Zeist en Omstreken
- 22 Nederlandsch Padvindsters Gilde Afdeeling Zeist
- 23 Nederlandsche Vereniging van Huisvrouwen Afdeeling Zeist
- 24 Nutsspaarbank
- 25 Oranje-Vereeniging Zeist
- 26 Plaatselijke Raad Zeist vertegenwoordigende
- 27 Arbeiders Zangvereniging 'Kunst na Arbeid'
- 28 V.A.R.A. Afdeeling Zeist
- 29 Instituut voor Arbeidersontwikkeling
- 30 Arbeiders Muziekveren 'Voorwaarts' Zeist
- 31 Arbeiders Esperantovereeniging Per Esperanto al Paco
- 32 Arbeiders Sportbond Afd. Zeist
- 33 Arbeiders Toneelveren. 'Tot steun in den Strijd'
- 34 Arbeiders Jeugd Centrale Afd. Zeist
- 35 Sociaal Democratische Arbeiders Partij Afd. Zeist
- 36 Sociaal Democratische Arbeiders Partij Afd. Den Dolder
- 37 Sociaal Democratische Vrouwenclub
- 38 Zeister Bestuurdersbond
- 39 Algemeene Nederl. Bouwarbeidersbond Afd. Zeist
- 40 Algemeene Nederl. Typografenbond Afd. Zeist
- 41 Algemeene Nederl. Schildersgezellenbond Afd. Zeist
- 42 Algemeene Nederl. Metaalbewerkersbond Afd. Zeist
- 43 Algemeene Ned. Bond van Meubelmakers-Behangers enz. Afd. Zeist
- 44 Algemeene Ned. Bond van handels en Kantoorbedienden Afd. Zeist
- 45 Centrale Bond van Transportarbeiders Afd. Zeist
- 46 Nederlandsche Vereniging van Spoor en Tramwegpersoneel Afd. Zeist
- 47 Ned. Bond van Arbeiders [sters] in de Slagers en aanverwante Bedrijven Afd. Zeist
- 48 Centrale Nederlandsche Ambtenarenbond Afd. Zeist
- 49 Bond van Technisch en Opzichthoudend Personeel Afd. Zeist
- 50 Algemeene Ned. Bond van Arbeiders-[sters] in het Bakkersbedrijf Afd. Zeist
- 51 Nederlandsche Bond van Mannelijke en Vrouwelijke Arbeiders in de Kleedingindustrie
- 52 Petrus Canisiuskring Vereniging voor Geloof en Wetenschap voor Zeist en Omstreken
- 53 Pluimvee Vereniging Zeist en Omstreken
- 54 Roomsche Katholieke Middenstandsvereen. 'St. Ansfritus'
- 55 Roomsche Katholieke Verkennergroep St. Robertus
- 56 Roomsche Amusementsclub 'Ernst en Luim' Zeist
- 57 Roomsche Katholieke Vrouwenbond Afd. Zeist
- 58 Roomsche Katholieke Gemengde Zangvereen. Zeist
- 59 Rijwielvereniging 'Utrecht met Omstreken'
- 60 Utrechtsche Waterleiding Maatschappij Afdeeling Zeist en Driebergen
- 61 Vereniging 'Bethanie'
- 62 Vereniging Bosch en Duin en Omstreken
- 63 Vereniging 'Den Dolder Vooruit'
- 64 Vereniging 'De Princevlag' Afdeeling Zeist en Omstreken
- 65 Vereniging 'Openbare Leeszaal en Bibliotheek'
- 66 Vereniging 'Vreemdelingenverkeer Zeist'
- 67 Vereniging 'Volksonderwijs' Afdeeling Zeist
- 68 Vereniging 'Zeister Schoolwerktuin'
- 69 Voetbal- en Athletiek-Vereeniging 'Zeist'
- 70 Vereniging voor Volkenbond en Vrede, Afdeeling Zeist-Driebergen
- 71 Vereniging van den Christelijken Handelbedrijven en Industrieelen Middenstand Afd. Zeist
- 72 IJsvereeniging 'Zeist'
- 73 Zeister Christelijke Besturenbond
- 74 Zeister Dames Gymnastiekvereniging 'Hygiea'
- 75 Zeister Gymnastiekvereniging 'Olympia'
- 76 Zeister Handelsvereniging
- 77 Zeister Vereniging tot Veredeling van het Volksvermaak
- 78 Zeister Zwemvereniging 'Blikkenburg'
- 79 Zeister Burgerwacht Zeist
- 80 Het Zeister Toneel
- 81 Bijzonder Vrijwillige Landstorm Afdeeling Zeist
- 82 Zeister Mannenkoor
- 83 Zondagschool Vereniging 'Jachin'
- 84 Christelijke Padvindsters Vereniging Groep II
- 85 Nederlandsche Padvindsters Vereniging Groep I

AER GELEGENHEID
VAN HET APTREDEN ALS
BURGEMEESTER VAN ZEIST VAN
MICHAEL BARON VAN
TUYLL VAN SEROOSKERKEN

IN DER OORKONDE
VAN DEN HARTELIJKEN BAND EN DE
AANGENAME SAMENWERKING
WELKE TUSSEN
BURGEMEESTER EN **B**URGERIJ VAN ZEIST
GEDURENDE DE VUFTIEN JAREN VAN
ZIJN **B**URGEMEESTERSCHAP
HEEFT BESTAAN,
WORDT **H**EM OP DEN
ACHT EN TWINTIGSTEN VAN **Z**OMER-
MAAND VAN HET **J**AAR ONZES
HEEREN NEGENTIENHONDERD VIER
EN DERTIG, **A**LS **B**ETUIGING VAN
OPRECHTE **H**OLDE EEN BLUVENDO
AANGENKEN AANGEBODEN NAMENS
DE IN DIT **A**LBUM ALFABETISCH
VERMIELDE **V**EREENIGINGEN.

▲ Blad uit het album behorende bij de zilveren schaal aangeboden door 85 verenigingen te Zeist, 1934. Collectie Zeister Historisch Genootschap.

Dit overzicht heeft niet de pretentie volledig te zijn. De begin- en eindjaren kunnen eerder of later liggen.

▲ Blad van het procesverbaal uit het album behorende bij de zilveren schaal aangeboden door 85 verenigingen te Zeist, 1934. Collectie Zeister Historisch Genootschap.

Bij zijn afscheid zal hij beslist nog meer cadeaus hebben ontvangen. Mogelijk bij een intiem afscheid aangeboden. Tijdens zijn burgemeesterschap bekleedde hij meerdere bestuurs-/erefuncties bij instellingen en verenigingen.

- Zeister Christelijk gemengd zangkoor 'Soli Deo Gloria', beschermheer 1919-1924
- Ambtenaar van de Burgerlijke Stand, 1919-1934
- Commissie van administratie van den Odijkerweg, voorzitter 1919-1923
- Algemeene armencommissie, lid 1919-1928
- Oranjevereniging, erevoorzitter 1920-1934
- Baljuwschap (Kring) Utrecht-Oost (gemeenten Maartensdijk, De Bilt, Zeist, Driebergen-Rijsenburg, Doorn en Maarn) van de burgerwacht, baljuw (kringvoorzitter) 1920-1929
- Zeister burgerwacht, voorzitter 1920-1922, erevoorzitter 1922-1934, erelid 1934
- Vereeniging 'Padvindere'; vanaf 1923 Vereeniging 'De Nederlandsche padvindere', afdeling Zeist, erevoorzitter 1921-1933
- Vereeniging 'Ambachtsavondschoole' te Zeist; vanaf 1929 Vereeniging 'Nijverheidsavondschoole' te Zeist (voorheen 'Ambachtsavondschoole'), beschermheer 1921-1933
- Vereeniging tot verfraaiing der gemeente Zeist en tot bevordering van het vreemdelingenverkeer; vanaf 1925 Vereeniging vreemdelingenverkeer Zeist, beschermheer 1921-1933
- Gymnastiek vereeniging 'Bato', beschermheer 1922-1933
- Harmoniemuziekgezelschap 'Oefening Baart Kunst', beschermheer 1922-1932
- Floraliavereeniging, beschermheer 1923-1932
- Vereeniging tot bestrijding der tuberculose, beschermheer 1923-1932
- Maatschappij tot nut van 't algemeen. Departement Zeist. Spaarbank van het departement; vanaf 1928 Nutsspaarbank-Zeist, voorzitter 1923-1934
- Rijksopvoedingsgesticht voor meisjes te Zeist. Commissie van toezicht, voorzitter 1924-1926
- Afdeling Zeist van het Nederlandsch Roode Kruis; vanaf 1931 Afdeling Zeist en omstreken van het Nederlandsch Roode Kruis, beschermheer 1925-1933
- Internationale hondententoonstelling te Zeist, erecomité, lid, 1926
- Radiotentoonstelling R.E.T.Z. te Zeist, erecomité, lid, 1926
- Zeister Christelijke oratorium vereeniging, beschermheer 1926, 1927
- Nationale bond 'Het mobilisatiekruis', afdeling Zeist en omstreken, erevoorzitter 1926-1934
- Zeister mannenkoor, beschermheer 1926-1934
- Arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering. Commissie van advies, lid 1927
- Groot nationaal concours voor muziek- en zanggezelschappen te Austerlitz, erecomité, voorzitter 1927
- A.M.I.T.O.-tentoonstelling, erecomité, voorzitter 1927
- Zangwedstrijd van den ring Utrecht van den bond van christelijke zangvereeningen in Nederland, erecomité, voorzitter 1928
- Christelijk gemengde zangvereniging 'Excelsior', Huis ter Heide, erelid 1928-1933
- Nederlandsch Roode kruis, afdeling Zeist, nationale wedstrijd transportcolonnes, erecomité, lid 1930
- Zangconcours van den ring Utrecht van den bond van christelijke zangvereeningen in Nederland, erecomité, voorzitter 1931
- Jubileum-athletiekwedstrijden U.P.A.B., erecomité, voorzitter 1931
- Vereeniging ziekenhuisverpleging. Commissie van bijstand, lid 1931-1933
- Herinneringsavond voor oud-gemobiliseerden en overige bezitters van het Mobilisatie-Kruis, zoomede voor belangstellenden in de historie der mobilisatiejaren, erecomité, voorzitter 1932

► Burgemeester Van Tuyll te midden het harmoniegezelschap 'Oefening Baart Kunst' (1906), waarvan hij beschermheer was, voor de villa Pasadena aan de Verlengde Slotlaan; waarschijnlijk 1931 bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan. Collectie E. van Tellingen, Zeist.

Het doel van de vereniging was op Koninginnedag en andere nationale gedenkdagen kinder- en volksfeesten te organiseren.

▲ Sfeerbeelden van het afscheid. Collectie jhr. K. Schorer.

- Bijzondere vrijwillige landstorm, afdeling Zeist, erevoorzitter 1933
- Voetbal- en atletiek-vereeniging 'Zeist', erecomité t.g.v. de viering 20-jarig bestaan, erevoorzitter 1934
- Comité luchtvaartdag 'Zeist-Soest', erecomité, erevoorzitter 1934

Openbare afscheidshulde van de burgerij

Op initiatief van de 'Zeister Vereeniging tot Veredeling van het Volksvermaak' formeerde zich een 'Huldigings Comité'.

Het comité bestond uit de heren J. Bruinooge, voorzitter - hij was ook voorzitter van de 'Vereeniging voor Volksvermaak' -, W.J.D. van Dijck, vicevoorzitter, H.W.R.C. Raak, secretaris, A. Captijn, luit.-kol. b.d., F. van Drie, pastoor G. Hartmann, ds. F.G. Hospers, J.J. Janse, W.J. van der Kolff, E.J. Kroes, W. Moesbergen, L.J. Roggeveen, J.L. Sleyster, ds. W. Verhoef en J. Wildschut.

Dit comité verzorgde een afscheidsfeest op zaterdag 30 juni. Het feest bestond uit drie delen: om 15.00 uur een defilé langs het raadhuis met aansluitend een tuinfeest achter Het Slot en om 20.30 uur een avonddefilé langs Pasadena, de burgemeesterswoning.

Nadat de burgemeester en zijn echtgenote 's middags onder grote publieke belangstelling het defilé aan Het Rond hadden afgenomen, werden zij per auto naar Het Slot gereden. Daar hadden zich een paar duizend mensen verzameld.

Voorzitter Bruinooge hield een toespraak waarin hij onder meer zei: *'Een samenkomst als deze, op zulk een breeden grondslag, is er nog nimmer in Zeist geweest. Hier staan alle Burgers van Zeist op nationalen grondslag met terzijdestelling van alle partijpolitiek. Dat is op zichzelf - naast Uw afscheid - ook al reeds een feit van groote plaatselijke, historische beteekenis.'* Zijn boodschap hield in dat Zeist voor één dag de verzuiling (protestants-christelijk en katholiek; liberalisme en sociaal-democratie) moest vergeten.

In zijn dankwoord op alle loftuitingen antwoordde de burgemeester dat het niet passend zou zijn als hij zou tegenspreken of beamen: *'liever had ik ook critiek gehoord, want in replek voel ik mij pas in mijn element.'* En hij eindigde met: *'Dank voor Uw moeite om deze uiting van sympathie voor mij, mijn vrouw en mijn gezin tot stand te brengen.'*

Hierna vermaakten zestien zang-, muziek- en gymnastiekverenigingen het burgemeestersechtpaar en het zo massaal opgekomen publiek met hun uitvoeringen. Ds. Hospers sloot het tuinfeest met een toespraak af.

In het vooroorlogse Zeist inspireerde de komst en het vertrek van een magistraat blijkbaar componisten. componeerde Vranken in 1919 een welkomstlied, vijftien jaar later componeerde Hendrik Altink (1888-1966), directeur van het Koninklijk Zeister Harmonie Muziekgezelschap, de Huldigingsmars en D.G. Becker (1900-?) een afscheidscouplet bij het door het Zeister Kinderkoor gezongen lied 'Zomer rondom Zeist'.

's Avonds stond Van Tuyll voor de laatste keer als burgemeester samen met zijn familie op het bordes van Pasadena om het defilé van meer dan dertig verenigingen gade te slaan. Ook nu was de publieke belangstelling weer groot.

▲ Overhandiging door burgemeester Van Tuyll, erevoorzitter, van een oude zilveren familie beker als wisselbeker aan overste A. Captijn, voorzitter van de Zeister Burgerwacht, 1934. Foto Polygoon.

▲ Achter de tafel erevoorzitter mr. J.C. baron van Tuyll van Serooskerken (3e van links), voorzitter A. Captijn, luitenant-kolonel b.d. (in het midden), secretaris-penningmeester J.M. van Haersma de With, lid W. Gadellaa (uiterst rechts), lid H. Strietman en commandant ir. J. Knol. Gast generaal-majoor b.d. H.K. Köster.

Staande de leden van de Zeister Burgerwacht in de koffiekamer van de Nieuwe Sociëteit aan de Slotlaanhoek 2e Hogeweg, 1934. Foto Polygoon. Collectie familie Van Tuyll van Serooskerken.

In Zeist werd in 1919 in verband met de angst voor een revolutie ('gezien de gevaren, die op het oogenblik Land en Volk bedreigen') een burgerwacht opgericht.

Afscheid in kleine kring

Op zijn verzoek verleende koningin Wilhelmina Van Tuyll per 1 juli 1934 ontslag als burgemeester van de gemeente Zeist. Dat hield tevens in dat hij de functies die hij qualitate qua vervulde, neerlegde. Een van die functies was het erevoorzitterschap van de Zeister Burgerwacht. Deze erefunctie had hij in 1922 aanvaard. In een speciaal belegde vergadering van de Burgerwacht - die gehouden werd in de koffiekamer van de Nieuwe Sociëteit aan de Slotlaan, hoek 2e Hogeweg - op 25 april werd van hem afscheid genomen.

Uit de afscheidstoespraak van de voorzitter van de Burgerwacht A. Captijn: *'De belangstelling van den burgemeester was een natuurlijk gevolg van zijn verlangen om de B.W. in handen van het hoofd der gemeente te doen zijn een instituut, dat als gezagsorgaan kon waarborgen, dat een gewelddadige poging om naar de macht te grijpen, van welke zijde deze ook mocht worden gedaan, bij voorbaat mislukken zou, waarom zoo'n poging allicht zou worden nagelaten, waardoor het wettig gezag, de orde en de rust zonder bloedvergieten zouden worden gehandhaafd. Het optreden van de B.W. mocht daarom ook in geen enkel opzicht prikkelend, provokeerend zijn, alleen reeds haar bestaan moest het ergste voorkomen. Dit was de lijn, welke de B.W. gaarne aanvaardde te willen volgen, instemmend met het oordeel van den burgemeester, dat alle andersdenkenden ook recht op bescherming hebben, zoolang zij blijven binnen de grenzen van de voorschriften, binnen de grenzen van de wet, omdat andersdenkenden óók burgers van Zeist zijn.'*

Hier raakte Captijn twee politieke standpunten van de scheidende burgemeester. Als burgemeester was Van Tuyll hoofd van de politie en verantwoordelijk voor de openbare orde. In die functie stond hij boven de partijen. Uit het standpunt van de liberaal Van Tuyll moest de staat op de eerste plaats zorgen voor rust en orde ('nachtwakersstaat') en stonden burgerlijke vrijheden, zoals het recht van vereniging en vergadering, hoog in het vaandel.

In die dagen leefde nog heel sterk hetgeen nu genoemd wordt de 'Vergissing van Troelstra'. Zijn vergeefse oproep in november 1918 tot een socialistische revolutie.

Om die reden stond Van Tuyll pal voor de belangen van de Zeister Burgerwacht. Illustratief in dit verband is zijn aanvaring met het sociaaldemocratisch raadslid mw. Bakhuis-Wolters in de raadsvergadering van 4 december 1919 over een krediet van f 475 voor de Burgerwacht.

De Zeister Courant over dit debat in de raad: *'De S.D. fractie wil dit crediet niet*

toestaan en mevr. Bakhuis-Wolters geeft een uitvoerige uiteenzetting, hoe de S.D. staan ten opzichte van de z.g. Novemberdagen achter ons en hoe zij denken ten opzichte van een revolutie, waarin zij zouden trachten de staatsmacht aan zich te trekken. De S.D. denken er niet aan, dit te doen door geweld, even als zij tegen oorlogsgeweld zijn. Een andere vraag is, of zij niet eenmaal eens gedwongen worden om ook het geweld aan te wenden. Als altijd maar weer wordt afgestemd, wat zij ter sociale verbetering voorstellen, dan komt er vanzelf een geest van verzet. Spr. Herhaalt, dat de S.D. het geweld niet willen, maar wanneer men de S.D.A.P. er toe dreef, dan zou ook de S.D.A.P. zelf uitmaken wat haar te doen stond.'

De burgemeester antwoordde haar: 'De voorzitter zegt, dat naast de z.g. kapitalisten groote groepen der burgerij eveneens wenschen slechts verbeteringen te verkrijgen langs den weg der evolutie. Voor de burgerwacht nu geldt evenals voor mevr. Bakhuis het "gij zult niet dooden", en de burgerwacht wil dan ook niet aanvallen, maar enkel verdedigen als anderen, die wel dooden en rooven, gaan optreden. Als hoofd der gemeente heeft spr. nu de plicht het onderhoud der wapenen van de burgerwacht te bevorderen en vandaar het voorstel van B. en W. Spr. eindigt met te wijzen op het groote nut der burgerwacht, waar deze reeds preventief zal werken en een aanval op het leven en goed der burgerij voorkomen.'

Het voorstel werd aangenomen met 9 tegen 4 stemmen, die van de sociaaldemocraten.

▲ Polychroom wandbord geschenken door de Zeister Burgerwacht, 1934.

Na de toespraak van Captijn kreeg generaal-majoor b.d. H.K. Köster (1871-1938) het woord. Met enkele lovende woorden reikte hij erevoorzitter Van Tuyll het Kruis van Verdienste van de 'Nederlandsche Bond van vrijwillige Burgerwachten' uit.

In 1922 was hem al het Kruis voor schietvaardigheid van de Vrijwillige Burgerwacht verleend. Op zijn afscheidsavond had hij die onderscheiding opgespeld om het 'gevoel van saamhorigheid te demonstreeren'.

Als blijvend aandenken ontving hij van de Zeister Burgerwacht op die bijeenkomst een vrij groot polychroom wandbord van Gouds aardewerk uit de fabriek van 'Goedewaagen's Koninklijke Hollandsche pijpen- en aardewerfabrieken' te Gouda.

Het bord heeft een diameter van 377 mm en op de achterzijde staat: KONINKLIJK GOEDEWAAGEN GOUDA.

Van Tuyll op zijn beurt schonk - op de op 11 december 1933 gehouden jaarvergadering al toegezegd - aan de Zeister Burgerwacht uit het familiebezit een prachtige ongeveer honderdjaar oude zilveren beker, die hij had laten restaureren in de zilverfabriek van C. Begeer in Utrecht en waarop hij had laten graveren '1933 BURGEMEESTER VAN ZEIST'. Hij schonk de beker als wisselbeker voor de winnaar van de schietwedstrijden van de Zeister Burgerwacht. Op voorstel van Captijn werd besloten de inscriptie uit te breiden met 'MR. C.J. BARON VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN, EERE-VOORZITTER ZEISTER BURGERWACHT'. Tevens werd besloten de namen van de winnaars op de historische beker te graveren en met instemming van de nieuwe burgemeester jhr. dr. M.L. van Holthe tot Echten kreeg de 'Burgemeester van Tuyll-wisselbeker' een plek in de burgemeesterskamer.

De Burgemeester van Tuyll-wisselbeker werd in de daarop volgende jaren gewonnen door: J. van de Bundt (1934), A.G.J. Elskamp (1935), E. Knol (1936), A. van Reenen (1937), J. ten Haaf (1938) en J.A.H. Leunenburgh (1939).

In 1940 werd de Vrijwillige Zeister Burgerwacht, sinds de naamswijziging in 1938, opgeheven en is de door C.J. baron van Tuyll van Serooskerken geschenken beker verloren gegaan.

▲ Amanda Augusta van Hoogstraten-Schoch (1869-1951).

▲ Het bizonpaar Jupiter en Juno werd in de volksmond Jan en Amanda genoemd.

Laster of waarheid?

De tweede vrouw in de gemeenteraad van Zeist was Amanda Augusta van Hoogstraten-Schoch (1869-1951), weduwe van ds. G. van Hoogstraten (1870-1920). Van 1923 tot 1929 zat zij voor de CHU in de gemeenteraad. Zij was lid van de Provinciale Staten van Utrecht van 1924 tot 1927.

Naast haar politieke loopbaan was mw. Van Hoogstraten schrijfster van christelijke literatuur. In 1927 verscheen haar roman 'Gouden Teugels'. In dit boek is sprake van een zakelijke, maar nauwe relatie tussen een getrouwde man en zijn compagnon, een vrouwelijke juriste. Hoewel er niets tussen hen is, is er toch iets dat haar, Rudi, te sterk wordt, dat aan haar leven knaagt en haar doet besluiten om voorgoed uit zijn leven te verdwijnen. *'Ze kon niet meer, ze gaf het op. Ze zou wel zorgen, dat ze Mark niet in opspraak bracht. (...) Als ze nog langer bleef, zou ze zijn leven bederven, zijn eer ondergraven, den goeden naam, dien hij onder de menschen had, hem ontrooven.'*

In Zeist ging het gerucht over een liaison tussen mw. Van Hoogstraten - sinds 1920 weduwe - en burgemeester Van Tuyll. Het bizonpaar Jupiter en Juno werd daarom in de volksmond Jan en Amanda genoemd.

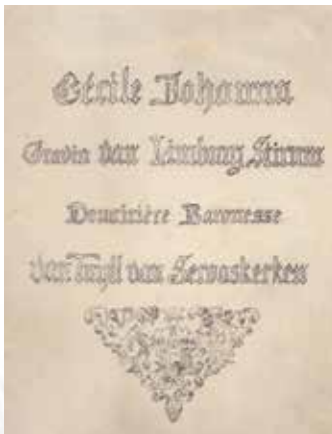
Meerdere malen gaf burgemeester Van Tuyll in de gemeenteraad openlijk te kennen waarde te hechten aan het oordeel van mw. Van Hoogstraten; zelfs in 1930 toen zij geen raadslid meer was. Hierop wijst L. Visser in zijn biografie over mw. Van Hoogstraten in Markante Zeistenaren (Zeist 1991), blz. 104-105.

Zij bedankte in 1929 als lid van de gemeenteraad. In de raadsvergadering van 29 juli werd haar ontslagaanvraag behandeld en naar aanleiding waarvan de burgemeester als volgt reageerde: *'De voorzitter zegt, dat hij, wanneer Mevrouw Van Hoogstraten-Schoch hier aanwezig zou zijn geweest, haar zeker zou gezegd hebben, dat het den Raad spijt, dat het eenige vrouwelijke raadslid heeft gemeend te moeten bedanken. De Raad zal aan Mevr. Van Hoogstraten-Schoch steeds een zeer aangename herinnering bewaren. Zij was zeer fijngevoelig en heeft verdienstlijk werk verricht en naar haar beste krachten zeer veel voor de gemeente Zeist gedaan. Spr. wenscht haar in haar nieuwe woonplaats nog vele gelukkige jaren.'*

Hier moet worden opgemerkt dat burgemeester Van Tuyll in 1923 in de vergadering van de gemeenteraad waarin afscheid werd genomen van de vertrekkende raadsleden, waaronder mw. Bakhuis-Wolters - die in die vergadering niet aanwezig was, net als mw. Van Hoogstraten in 1929 -, geen aandacht aan haar persoon heeft geschonken.

Aangezien de boeken van mw. Van Hoogstraten doorspekt zijn met autobiografische gegevens, is in de roman 'Gouden Teugels' misschien een verklaring voor deze liaison - of eerder van een nauwe, intensieve, vriendschappelijke samenwerking - te lezen en voedde dit het gerucht nog meer. Mogelijk vatte mw. Van Hoogstraten liefde op voor de burgemeester, maar van een verhouding zal zeker geen sprake zijn geweest. Dan had ze niet zo fel geageerd tegen de *'geest der eeuw'*, een geest van losbandigheid die door 'gouden teugels' van gezag en geloof moest worden ingetoomd.

Mw. Van Hoogstraten-Schoch verhuisde eind 1929 naar Katwijk - zoals de hoofdpersoon in haar roman 'Gouden Teugels' naar elders verhuisde - om in 1935 zich weer in Zeist te vestigen.

▲ Cecilia Johanna gravin van Limburg Stirum (1839-1930), douairière Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1838-1916), ontving van haar familie bij gelegenheid van haar negentigste verjaardag een fotoalbum.

▲ Cecilia Johanna (Ciety) barones van Tuyll van Serooskerken (1897-1987), 1929. Collectie familie Van Tuyll van Serooskerken.

Hofdame van koningin Emma (tot haar overlijden in 1934) en hofdame honoraire van de koninginnen Wilhelmina, Juliana en Beatrix.

▲ Emilie Henriette Adèle (Emmy) barones van Tuyll van Serooskerken (1899-1970), 1929. Fotograaf H. Birkenmeier, Amsterdam.

▲ Hendrik Willem Jacob (Henk) baron van Tuyll van Serooskerken (1900-1979), 1929. Fotograaf H. Birkenmeier, Amsterdam.

▲ Albertine Marie (Tiny) barones van Tuyll van Serooskerken (1902-1989), 1929. Fotograaf H. Birkenmeier, Amsterdam.

▲ Wilhelmina Jacoba (Minnie) barones van Tuyll van Serooskerken (1903-1982), 1929.

▲ Samuel John (John) baron van Tuyll van Serooskerken (1905-1994), 1929. Fotograaf H. Birkenmeier, Amsterdam. Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw (1956), Grootofficier in de Orde van Oranje-Nassau (1980).

▲ Cornelia Jeanne (Corrie) barones van Tuyll van Serooskerken (1907-1981), 1929. Fotograaf H. Birkenmeier, Amsterdam.

▲ Wendela Catharina Maria (Wendela) barones van Tuyll van Serooskerken (1911-1998), 1929.

▲ Nona Cecilia Hendrika (Nona) barones van Tuyll van Serooskerken (1914-2008), 1929.

▲ Rijnhardina Wendela (Reina) barones van Tuyll van Serooskerken (1917-2009), 1929.

▲ Geertruida Maria (Mia) barones van Tuyll van Serooskerken (1919-2014), 1929.

Pater familias

Na de dood van zijn vader Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken in 1916 was Cornelis Jan van Tuyll van Serooskerken de pater familias, familievader van een groot gezin en een groeiend aantal kleinkinderen:

- 1 Cecilia Johanna (roepnaam *Ciety*), geboren 26 december 1897, ongehuwd
- 2 Emilie Henriette Adèle (roepnaam *Emmy*), geboren 15 maart 1899, trouwde te Paroenkoeda (N.O.I.) op 3 juni 1930 jhr. Hugo Boreel, geboren te Wijk aan Zee en Duin op 5 december 1884
- 3 Hendrik Willem Jacob (roepnaam *Henk*), geboren 6 september 1900, trouwde te Greenwood, Virginia, V.S.A.) op 31 mei 1941 Margaret Louise Kelsey, geboren te East-Oronge (New Jersey, V.S.A.) op 13 maart 1918
- 4 Albertine Marie (roepnaam *Tiny*), geboren 7 juli 1902, trouwde te Zeist op 2 februari 1938 jhr. dr. Jacob Nicolaas (roepnaam *Jaap*) van der Does, geboren te Zutphen op 21 mei 1901
- 5 Wilhelmina Jacoba (roepnaam *Minny*), geboren 28 november 1903, trouwde te Zeist op 11 juni 1929 jhr. ir. Christiaan (roepnaam *Chris*) van Holthe, geboren te Den Haag op 19 december 1903
- 6 Samuel John (roepnaam *John*), geboren 16 november 1905, trouwde te Breda op 5 september 1933 Lily Margaretha barones Creutz, geboren te Ede op 20 mei 1910
- 7 Cornelia Jeanne (roepnaam *Corrie*), geboren 22 mei 1907, trouwde te Zeist op 6 juni 1930 mr. Willem Ferdinand Jacob (roepnaam *Will*) van Notten, geboren te Vogelenzang op 7 mei 1904
- 8 Wendela Catharina Maria (roepnaam *Wendela*), geboren 9 juni 1911, ongehuwd
- 9 Nona Cecilia Hendrika (roepnaam *Nona*), geboren 2 augustus 1914, trouwde te Zeist op 30 augustus 1938 jhr. mr. Pieter Jan Willem (roepnaam *Pieter*) de Brauw, geboren te Den Haag op 30 november 1912
- 10 Rijnhardina Wendela (roepnaam *Reina*), geboren 5 januari 1917, trouwde te Zeist op 10 oktober 1939 jhr. mr. Johan Cornelis (roepnaam *Jan Cees; Jankees*) Schorer, geboren te Utrecht op 11 november 1911
- 11 Geertruida Maria (roepnaam *Mia*), geboren 19 december 1919, trouwde te Amsterdam op 26 augustus 1947 Gijsbert Karel Constant van Tienhoven, geboren te Amsterdam op 27 mei 1917

▲ Op vakantie in Nederlands Oost-Indië (tegenwoordig Indonesië). Van Tuyll zittend op een reuzeschildpad in Oedjoeng-Genteng aan de zuidkust van Java, 1937. Collectie gemeente Zeist.

Na het neerleggen van het burgemeestersambt vertrok hij op 31 juli 1934 samen met zijn echtgenote en dochters Wendela en Nona naar Florence (Italië), hun eerste bestemming op hun reis door Europa. De twee jongste dochters, Reina en Mia), verhuisden op diezelfde dag naar Lausanne (Zwitserland). Mogelijk om daar hun opleiding op een internaat voort te zetten.

Op 3 mei 1935 vierde het echtpaar Van Tuyll van Serooskerken-van Lynden hun zilveren huwelijksfeest. Het feest werd tijdens hun verblijf in het buitenland gevierd.

Op 5 december 1936 keerden het echtpaar Van Tuyll via Lausanne (Zwitserland) weer terug in Zeist. Daarna maakten ze nog een reis van een half jaar naar Nederlands Oost-Indië. Hun dochter Emilie Henriette Adèle barones van Tuyll van Serooskerken (1899-1970) woonde in dit overzeese deel van Nederland. Zij was eind oktober 1929 naar Batavia vertrokken en op 3 juni 1930 in huwelijk getreden met jhr. Hugo Boreel (1884-1962). Het paar kreeg drie kinderen. Waarschijnlijk hadden Van Tuyll en zijn vrouw deze kleinkinderen nog niet eerder gezien.

Op 9 mei 1939 bereikte Van Tuyll de leeftijd van 70 jaar. Van de familie kreeg hij een zilveren sigarenkist - 225 x 125 x 53 mm (b x d x h); gestempeld als onge- waarborgd (= import) zilver; 835 (= 2e gehalte) - als verjaardagscadeau. Op het deksel staan de dertig namen van zijn naaste familieleden gegraveerd. Aandoen- lijk zijn de namen van de kleinkinderen die nog in een kinderlijk handschrift zijn geschreven.

(2) Dochter Emilie Henriette Adèle (roepnaam Emmy) barones van Tuijll van Serooskerken (1899-1970) getrouwd met Jhr. Hugo Boreel (1884-1962)

Jhr. Lucas Gerard Boreel (1931)

Jhr. Cornelis Jan Boreel (1932-2016)

Jhr. Geert Frans Boreel (1934)

Onbekend wie met 'Engelse juffrouw' wordt bedoeld.

Onbekend wie Lidy is.

(4) Dochter Albertine Marie (roepnaam Tiny) barones van Tuyll van Serooskerken (1902-1989) getrouwd met Jhr. dr. Jacob Nicolaas (roepnaam Jaap) van der Does (1901-1985).

(7) Dochter Cornelia Jeanne (roepnaam Corrie) barones van Tuyll van Serooskerken (1907-1981) getrouwd met Mr. Willem Ferdinand Jacob (roepnaam Will) van Notten (1904-1981)

(5) Wilhelmina Jacoba (roepnaam Minny) barones van Tuyll van Serooskerken (1903-1982) getrouwd met Jhr. ir. Christiaan (roepnaam Chris) van Holthe (1903-1945)

(9) Jhr. Mr. Pieter Jan Willem (roepnaam Pieter) de Brauw (1912-2001) getrouwd met Nona Cecilia Hendrika (roepnaam Nona) barones van Tuyll van Serooskerken (1914-2008)

(10) Jhr. Mr. Johan Cornelis (roepnaam Jan Cees; Jankees) Schorer (1911-1992) getrouwd met Rijn- hardina Wendela (roepnaam Reina) barones van Tuyll van Serooskerken (1917-2009).

Samen met een aantal van hen en andere familieleden vierde hij op donderdag 9 mei 1940 in Zeist op Pasadena zijn 71e verjaardag. Misschien was dit wel de laatste mooie dag in zijn leven.

Ex-keizer Wilhelm stuurde de jarige een schriftelijke gelukwens voor zijn ver- jaardag, waarop deze trots was.

Van Tuyll was een familieman. In zijn dagboek noteerde hij over 9 mei 1940: *'Mijn verjaardag! Een gelukkige dag in onze familiekring.'*

Verder schreef hij over welke gasten aanwezig waren en hoe op het feest werd getoost: *'s Middags kwamen Hugo en Emmy Boreel met hun drie jongens en de Engelse juffrouw en Lidy bij ons logeren. Zij zouden gedurende de Pinksterdagen hier blijven. Ook kwamen de v.d. Doesen en Corry, Minny, Pieter, Jan Cees en Rei- na. Sam kwam uit Heeze en 's avonds aan tafel zaten ook mijn schoonzus Wende- la en Maarten van Scheltinga aan. Ook mijn dochter Wendela uit Haarlem, zodat wij met 22 aan tafel waren. Het was een opgewekt diner. Hugo dronk op mijn gezondheid en ik beantwoordde deze dronk met een hartelijke dankbetuiging voor alle vriendelijkheden op deze dag ondervonden en wilde in het bijzonder gedenken, dat Chris van Holthe hierbij niet aanwezig was, omdat hij aan het front in Brabant stond en dat Maarten van Scheltinga hier aan tafel het militaire ele- ment vertegenwoordigde. Ik sprak de verwachting uit, dat beiden als het nodig zou zijn tegenover de vijand de eer van Holland hoog zouden houden.'*

Van Tuyll was nogal lang van stof. Net als bij openingsredes - als voorbeeld de opening van de concertzaal van Figi - of bij andere toespraken konden zijn tafel- redes lang duren. Zijn schoondochter Lily heeft weleens aan haar zoon vertelt dat het bedienend personeel dat bij een diner langs de wand opgesteld stond, dreigde onwel te worden.

Zijn Bijbellezingen duurden eveneens lang.

De volgende dag 's morgens om 4.30 uur werd hij wakker van het lawaai van over- vliegende Duitse vliegtuigen. Het was oorlog!

Oorlogsleed werd hem niet bespaard. Zijn schoonzoon Chris van Holthe over- leed in het concentratiekamp Ravensbrück (Brandenburg, Duitsland). Zijn zoon

(10) *Dochter Rijnhardina Wendela (roepnaam Reina) barones van Tuyll van Serooskerken (1917-2009) getrouwd met jhr. mr. Johan Cornelis (roepnaam Jan Cees; Jankees) Schorer (1911-1992)*

Samuel John (roepnaam Sam) baron van Tuyll van Serooskerken, heer van Heeze, (1874-1955), ongehuwd.

Wendela Suzanna barones van Lynden (1881-1945)

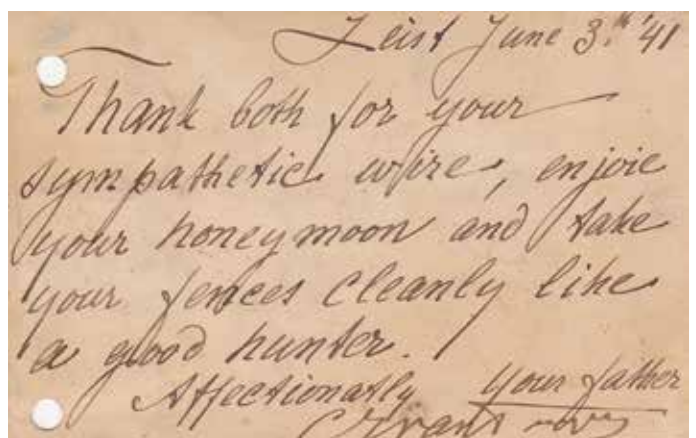
Jhr. Maarten de Blocq van Scheltinga (1900-1961) getrouwd met Cecilia Johanna gravin van Limburg Stirum (1902-1953)

(8) *Wendela Catharina Maria (roepnaam Wendela) barones van Tuyll van Serooskerken (1911-1998), ongehuwd.*

(5) *Dochter Wilhelmina Jacoba (roepnaam Minny) barones van Tuyll van Serooskerken (1903-1982) was getrouwd met jhr. ir. Christiaan (roepnaam Chris) van Holthe (1903-1945)*

Na de capitulatie van Frankrijk op 17 juni stuurde ex-keizer Wilhelm die dag Hitler het beruchte gelukwenstelegram om hem te feliciteren met de overwinning.

► Nederland in mobilisatietijd, Prins Bernhard op inspectiebezoek in Zeist, 1940 en een Nederlandse militair op wacht voor het schoolgebouw op de professor Lorentzlaan.

▲ Briefkaart van 3 juni 1941 van C.J. baron van Tuyll van Serooskerken aan zijn zoon Hendrik Willem Jacob baron van Tuyll van Serooskerken (1900-1979) in New York City (V.S.A.) die op 31 mei 1941 te Greenwood (Virginia, V.S.A.) getrouwd was met Margaret Louise Kelsey (1918-1977).

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de luchtpost naar de Verenigde Staten via het neutrale Portugal verzonden. Door de oorlog waren tussen Duitsland en de bezette gebieden geen rechtstreekse postverbindingen met de Verenigde Staten. Daarom was een regeling in het leven geroepen om postzendingen naar dat land via Portugal te laten lopen.

Linksboven op de briefkaart onder de sticker 'Per luchtpost. Par avion' heeft Van Tuyll geschreven: 'Per transatlantischen Luchtpost'. De briefkaart is rechtsboven in Zeist afgestempeld 3 juni 1941. Naast die stempel in rood de stempel met de tekst: Ortskommandant der Wehrmacht. De kaart was dus door de Censuurdienst gelezen. Vanuit Zeist werd de briefkaart naar Köln-Deutz vervoerd en van een stempelafdruk voorzien met de datum 4 juni 1941. Van een nabijgelegen vliegveld werd de post naar Lissabon gevlogen en vandaaruit naar New York.

Behalve in Zeist is deze briefkaart ook nog in Köln-Deutz (Dl.) afgestempeld.

▲ Hendrik Willem Jacob baron van Tuyl van Serooskerken (1900-1979) met zijn echtgenote de Amerikaanse Margaret Louise Kelsey (1918-1977). Collectie familie Van Tuyl van Serooskerken.

Kapitein-Adjutant van prins Bernhard.

Onderscheiden met de Orde van het Britse Rijk Honorary Member of the Military Division of the Most Excellent Order of the British Empire (MBE).

Britse Koninklijke Goedkeuring van 14 oktober 1945. Verlof verleend tot aannemen en dragen bij koninklijk besluit van 20 maart 1946. Captain, staff C.N.F.

Bron: www.onderscheidingen.nl

▲ Uitnodiging voor Hendrik Willem Jacob baron van Tuyl van Serooskerken (1900-1979) en zijn echtgenote Margaret Louise Kelsey (1918-1977) voor de doop van prinses Margriet op 29 juni 1943 te Ottawa (Canada).

Dichter van oorlogspoëzie

In de laatste vijf jaar van zijn leven was het oorlog. Net als voor veel Nederlanders was dit voor hem een bittere periode. Wat hij waarnam over het verloop van de oorlog schreef hij op in zijn oorlogsdagboek. Zeventien notitieboeken met een harde kft heeft hij vol geschreven. Zijn gevoelens verwoordde hij in dichtvorm. Een zekere vorm van pathos kan hem hierin niet worden ontzegd.

Een viertal gedichten heeft hij afgeschreven op een gevouwen dubbel folioformaat blad papier. Dat de gedichten zijn afgeschreven blijkt uit de niet-chronologische volgorde ervan:

- 1 september 1942
- 10 september 1942
- 16 maart 1941
- 16 juli 1942

De gedichten gaan over de wreedheid van de Duitse bezetter (1 september 1942), persoonlijk verdriet (10 september 1942), vertrouwen op de terugkeer uit ballingschap van de koningin (16 maart 1941) en dat Duitsland de oorlog zal verliezen en de ondergang van het Nazidom (16 juli 1942).

Als men let op de datering van de gedichten dan moet men concluderen dat ze met een visionaire blik geschreven zijn.

Zijn gedicht 'Neerlands Koningin' van 16 maart 1941 werd afgedrukt in de Zeister Post van 30 augustus 1945 bij de viering van Koninginnedag.

Dat dit gedicht werd afgedrukt was tevens een eerbewijs aan de oud-burgemeester, omdat dit bij zijn overlijden in januari 1945 niet mogelijk was en 'zijn verknochtheid aan het Oranjestad kon niet tot haar rechten worden gebracht'.

Neerlands Koningin

*Toen Nederland in den oorlog kwam
Tien Mei bij 't dagbegin
Toen zette 't heele land zich stram
Met Neerlands Koningin.*

*Zij is als onze potentat
De dappere Vorstin
Holland bestrijdt den autocraat
Met Neerlands Koningin.*

*Wij waren toen in grooten nood
En 't bracht ons geen gewin
Er stierven veel den heldendood
Voor Neerlands Koningin.*

*Geen Hollander ontzinkt de moed
En Eng'land evenmin,
Wij lijden allen tegenspoed
Met Neerlands Koningin.*

*Maar daar de vijand niets ontziet
En 't slecht ging in 't begin
Verliet Regeering ons gebied
Met Neerlands Koningin.*

*Maar onze hulp komt van omhoog
Ons hart vertrouwt daarin
En dan verrijst een eereboog
Voor Neerlands Koningin.*

*Zij liet zich niet gevangen neëm,
De vloot deed 't evenmin
Zij handhaaft dapper het embleem
Van Neerlands Koningin.*

*'Oranje Boven' zullen wij
Dan zingen eens van zin
In een vrije maatschappij
Voor Neerlands Koningin.*

16 Maart 1941

▲ Otto Ernst Gelder graaf van Limburg Stirum (1893-1942) werd op 15 augustus 1942 gefusilleerd te Goirle.

Holland zal weer Holland wezen

*'Holland zal weer Holland wezen'
Zong eens Willem Bilderdijk
Wiens gedichten onvolprezen
Blijven in ons Koninkrijk.
Hij voorzag het fier herrijzen
Van het Nederlandsch gezag
Toen op kerken en paleizen
Wapperde de Fransche vlag.*

*Thans nu Duitschlands hakenkruizen
Overal nog zichtbaar zijn,
En die moffen onze huizen
Vorderen voor hun festijn,
Nu zij daaglijks ons bedreigen
Met gevangenis en moord
En wij steeds nog moeten zwijgen
Als men Musserts onzin hoort,
Thans ook weten wij het zeker,*

Otto, Graaf van Limburg Stirum

*Otto, Graaf van Limburg Stirum
Werd als gijzelaar vermoord.
Duitschland heeft al veel misdreven
Maar dit feit is ongehoord.*

*Als rechtschapen Nederlander
Was hem 't Recht een heilig goed,
Dat hij nimmer zou onteeren
Maar daar heeft hij voor geboet.*

*Toen hem eens werd opgedragen,
Dat hij 't Recht verkrachten zou
Heeft hij 't pertinent geweigerd
En hij bleef zijn eed getrouw.*

*Toen dan ook een duizend gijz'laars
Het gevangenkamp betrad,
Was hij ook daarbij begrepen,
Hij, die niets misdreven had.*

*Dat ons land weer wordt bevrijd,
Want het Recht als wereldwrekers
Maakt een einde aan den strijd.
Duitschland zal dien strijd verliezen,
Heel de wereld slaat het neer.
't Zal tenslotte moeten kiezen
Tusschen hopeloos verweer,
Of een vrede accepteren,
Die het Rijk in stukken scheurt,
En die wreede Nazi-heeren
Voor een wereldrechtbank sleurt.*

*Dan zal Holland weer herrijzen
Met zijn Koningin aan 't hoofd
En de wereld zal het prijzen
Dat zijn moed nooit is gedooft.*

16 Juli 1942

*Maar er werd een bom gevonden
Ergens binnen Rotterdam
En men greep een vijftal gijz'laars
Wien men wreed het leven nam.*

*Otto, Graaf van Limburg Stirum
Stierf toen voor zijn Vaderland
Als een held is hij gevallen,
Maar voor Duitschland is 't een schand!*

*Deze dood wordt eens gewroken
Als de oorlog is ten eind,
En het rotte Nazi-stelsel
Dan voorgoed van d'aard verdwijnt.*

*Otto, Graaf van Limburg Stirum
Gij zult eeuwig zijn herdacht
In den strijd voor Neerlands glorie
En 't herrijzen van zijn macht.*

1 September 1942

Pasadena

*Pasadena is gevorderd
Door de Deutsche overheid,
En ik ben er uit verdreven
In den allerkortsten tijd.*

*Na een vijf of zestal dagen
Moest het huis verlaten zijn
En dan zou de Deutsche Wehrmacht
Meester zijn op mijn terrein.*

*In een huisje tegenover
Kroop ik toen met vrouw en kind,
Overal kwam hulpe dagen
Ieder was mij welgezind.*

*Alle kind'ren hielpen sjouwen
't Was een heele karrewij,
Pasadena werd geplunderd
't Werd een groote woestenij.*

*Op den negenden September
Des namiddags om 6 uur
Werd de overdracht voltrokken
't Was een triestig avontuur.*

*Dan ga 'r weer naar Pasadena
Met de vlag hoog in de mast
En daarbij d' Oranje-wimpel
Dat zal zijn een groot contrast*

*Uit mijn Paradijs verdreven
Waar ik heerlijk had gewoond
Ging ik naar mijn kleine stulpje
'k Voelde me totaal onttroond.*

*Alle hakenkruizen gaan dan
Naar de mestvaalt van Mooi-Zeist
En dan juichen we te zamen
Dat de mof is afgereisd.*

*Maar ik leef in de verwachting
Dat de mof hier eens vertrekt,
En op weg weer naar zijn Heimath
Van ellendigheid verrekt.*

10 September 1942

Van zijn vaderslandsliefde en trouw aan het koningshuis liet hij - waar dit kon - blijken. De gelukwensen die Van Tuyll bij gelegenheid van zijn gouden doctoraat op 7 mei 1944 ontving van de Rijksuniversiteit Leiden, greep hij aan om in voorzichtige bewoordingen zijn antipathie voor de Duitse bezetter te laten blijken. Hij moest zijn woorden goed kiezen, want president-curator De Ruyter van Steveninck was een NSB-er.

Van Tuyll beantwoordde deze gelukwensen. Zijn ontwerpbriefjes aan prof. Keesom en aan mr. R.N. de Ruyter van Steveninck, president-curator van de Rijksuniversiteit Leiden en burgemeester van Leiden van april 1941 tot 5 mei 1945, zijn bewaard gebleven.

Aan Keesom schreef hij: *'Het zij mij vergund den Senaat der Leidsche Universiteit mijnen hartelijken dank over te brengen voor de gelukwensen op den dag, waarop ik 50 jaren geleden bevorderd werd tot Doctor in de Rechtswetenschap. Ik moge hieraan de wensch toevoege, dat de Leidsche Universiteit, die zoo nauw verbonden is met het Huis van Oranje na terugkeer van de bevrijding van ons Vaderland en de terugkeer van H.M. de Koningin weer haar vroegeren tot haar vroegere bloei weer, evenals vroeger, een tijdperk van grooten bloei mag zal beleven.'*

En aan De Ruyter van Steveninck: *'Het zij mij vergund U mijnen hartelijken dank te zeggen voor uwe gewaardeerde gelukwensen met op den dag van 7 mei j.l. waarop ik vijftig jaar geleden aan de Leidsche Universiteit tot doctor in de rechtswetenschap promoveerde. Zeer terecht word zegt U hoopt U, dat de herinnering aan mijn studietijd ook onder de huidige omstandigheden. Voor mij van bijzondere waarde zal zijn. Moge de Leidsche Universiteit, wanneer de huidige toestand waarin ons Vaderland verkeert weer plaats gemaakt zal hebben voor een betere, en wij weer onze volle onafhankelijkheid zullen verkregen hebben, tot haar vroegeren bloei terugkeeren, dat is de wensch van'.*

Pasadena 'En ik ben er uit verdreven'

De laatste jaren van zijn leven heeft hij niet op Pasadena mogen doorbrengen. De villa werd in 1942 door de Duitse Wehrmacht gevorderd. Op 9 september moest de overgave plaatsvinden. In zijn gedicht 'Uit mijn Paradijs verdreven' voelt men zijn verdriet en woede over deze eis van de bezetter.

In zijn oorlogsdagboek heeft hij genoteerd:

3 september — *'Heden is mij gelast mijn huis over 5 dagen te verlaten.'*

4 september — *'Ik werk met mijne vrouw en de kinderen, die allen opgekomen*

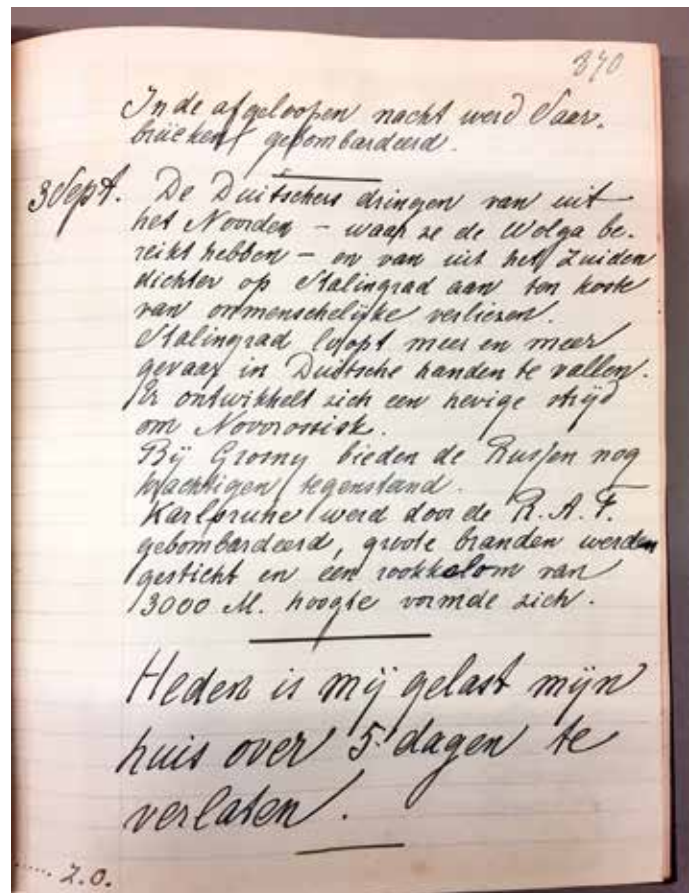
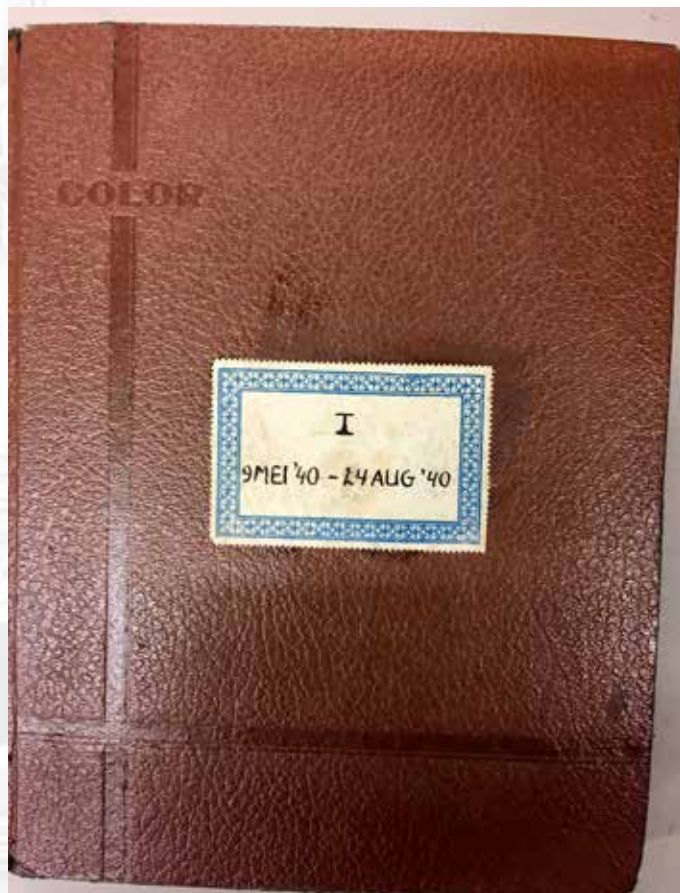

▲ Jhr. ir. Christiaan (Chris) van Holthe (1903-1945), gehuwd met Wilhelmina Jacoba (Minny) barones van Tuyll van Serooskerken (1903-1982, 1929. Overleden in het concentratiekamp Ravensbrück, Brandenburg, Duitsland. Fotograaf G.A. Rheingans, Heerlen.

zijn, zoo hard als we kunnen om over eenige dagen "Pasadena" te ontruimen. We trekken in een heel klein huis n° 125 Verlengde Slotlaan. We mogen meenemen wat we willen, maar de rest van ons ameublement moeten we achterlaten. We gaan nu in een huis, waar aan beide zijden N.S.B.-ers wonen. Derhalve wordt het gevaarlijk de radio te gebruiken, daar in de andere helft van mijn huis alles gehoord kan worden. Mijn journaal zal dus niet meer zoo interessant zijn, want nu hoor ik alleen de berichten van de courant, die alleen het Duitsche standpunt weergeeft.'

Het opgegeven huisnummer 125 is volgens de oude nummering. De nummering van de Verlengde Slotlaan sloot aan op de nummering van de Slotlaan. In 1956 werd de Verlengde Slotlaan afzonderlijk genummerd. Het huidige nummer is 31. De woning lag schuin tegenover Pasadena, in het gedeelte tussen Lindelaan en Valkeboschlaan.

6 september — 'Ik leef in een ontzettende verwarring. Over 3 dagen moet ik met mijn inboedel (behalve bedden en meubels, die de Duitschers hier willen houden) mijn huis verlaten hebben. Will en Corry helpen heerlijk, maar het is bijna niet voor elkaar te krijgen. Van Arkel als emballeur helpt ons uitstekend. We gaan in een piepklein huisje hier tegenover op n°. 125 Verl. Sl. laan. We kunnen maar weinig meubels meenemen, Er wordt nu heel veel opgeborgen in een paar kamers van de broedergemeente. 't Is voor ons een verschrikkelijke tijd. We werken allen als paarden!'

10 september — 'Gisteren om 6 uur [18.00 uur, Rh] hebben we "Pasadena" aan de Duitsche overheid overgegeven. Het zijn vreeselijke dagen geweest. Er is door ons allen hard gewerkt, maar ieder heeft geholpen, voornamelijk Mia, die een bijzondere steun was, en Will en Corry, die van 's morgens tot 's avonds gesjouwd hebben om het huis leeg te krijgen en allerlei bijzondere opdrachten te vervullen. Voorts zijn ook Minny en Reina hier meermalen geweest om ons ter zijde te staan. We zijn verhuisd naar een woning vlakbij Pasadena, Verlengde Slotlaan 125. Het is een klein huis, maar 't kan net. Gelukkig was 't al de verhuisdagen prachtig weer. We zijn niettegenstaande de groote vermoeienissen goed gezond geble-

ven. Mijne vrouw heeft zich dapper geweerd, want heel veel van alle regelingen heeft zij met groote tact en verstand getroffen. Vooral de besprekingen met den Orts-Commandant heeft zij met politieke flair gevoerd, zoodat we alles onder de gunstigste omstandigheden hebben kunnen uitvoeren. Een heel groot gedeelte van onzen inboedel is opgeborgen in een paar ruime lokalen van de Broedergemeente, die ons door den Vorsteher, Fortgens, welwillend beschikbaar gesteld zijn. Nu zijn we bezig ons kleine huisje in orde te brengen. Van hetgeen er in de wereld gebeurd is heb ik geen nota kunnen nemen en nu heb ik geen radio meer, want vlak naast me onder hetzelfde dak woont een N.S.B.'er, die onmiddellijk zou bemerken, dat ik de Engelsche radio zou aanzetten.'

Het wordt niet door Van Tuyll benoemd, maar bij vrienden werden ook spullen ondergebracht. In ieder geval werden vijf prachtig gekalligrafeerde albums die hij in 1919 en 1934 ontving, in bewaring gegeven aan mr. F.A. Beunke (1887-1962). Zo zou dus uit veiligheid meer uit het familiearchief aan hem of andere vertrouwde personen zijn overhandigd.

Op 4 september schreef hij dat zijn nieuwe burens aan weerszijden op de Verlengde Slotlaan NSB'ers waren. Dit corrigeert hij in zijn aantekening van 10 september waar hij alleen nog de buurman op 127 een NSB'er noemt. In Zeist circuleerde een lijst van 'Leden of geestverwanten van de N.S.B.' gedateerd 1 juli 1942. De buurman van nummer 127, jhr. Daniël de Blocq van Scheltinga (1903-1962), staat op deze lijst. Hij en zijn vrouw Elisabeth D.A.H. Gräfin von der Goltz (1904-1991) waren sinds 1932 lid van de NSB. Hij was een jongere broer van de man van zijn nichtje Cecilia Johanna (*Cécile*) gravin van Limburg Stirum. Zij was een dochter van Karl L.E. Graf von der Goltz (1864-1944), vleugeldijadant van keizer Wilhelm II. Van Tuyll zal Von der Goltz gekend hebben door zijn contact met de keizer. In augustus 1942 werd De Blocq van Scheltinga burgemeester van Wassenaar. Lang zullen ze geen burens geweest zijn.

Op nummer 123 woonde Gerardus J.M. van Gink. Deze komt niet voor op de Zeister lijst van NSB'ers en sympathisanten. Hij woonde sinds augustus 1941 in Zeist en was afkomstig uit Barneveld.

Dat de woning op nummer 125 leegstond, had een trieste reden. De voor de Jodenvervolgung uit Duitsland gevluchte weduwe Margareta Steiner-Henschel woonde van 8 februari 1941 tot 1 september 1942 met haar zoon Karl Anton (1905) en dochter Anna Laura (1913) op dit adres. De kinderen konden onderduiken maar zij werd op 31 augustus 1944 in Auschwitz (Polen) vermoord.

Van Tuyll is niet op dit adres op de Verlengde Slotlaan blijven wonen. Hij verhuisde naar Platolaan 16. Die woning stond in de zomer van 1942 al leeg, maar of hij nog in dat jaar is verhuisd is niet bekend, want in het bevolkingsregister zijn die twee verhuizingen binnen de gemeente niet vastgelegd.

Na de oorlog keerde de familie niet meer terug op Pasadena. Voor particulieren waren buitenplaatsen en villa's van deze omvang niet meer te bewonen. De huizen waren tijdens de oorlog door de Duitse bezetter gevorderd en na de bevrijding werden ze betrokken door de Canadese militairen. Als ze weer werden vrij gegeven, waren de kosten voor het herstel van de beschadigingen en achterstallig onderhoud te hoog voor de eigenaren. Daarbij kwamen de lasten van een nieuwe vermogensbelasting.

In de Zeister Post van 5 oktober 1946 wordt in het artikel 'De vermogensheffingen' - zo belangrijk dat het op de voorpagina staat - hierop ingegaan: 'Het

Koninkrijk der Nederlanden heeft een staatsschuld van bijkans 30 miljard gulden. De rente en aflossing van deze schuld beslaat 1/3 gedeelte der uitgaven en bedraagt meer dan het eindcijfer van de Staatsbegroting vóór den oorlog. (...) De belastingheffing van belangrijke vermogensbestanddeelen brengt de noodzaak mede van liquidatie, d.w.z. van verkoop van deze bestanddeelen. Men kan nu eenmaal niet huizen of landerijen of effecten aan de Staat in betaling geven.'

Onder dit artikel staan de initialen 'v.H.'. Mogelijk zijn deze van jhr. dr. M.L. van Holthe tot Echten, oud-burgemeester van Zeist (1934-1939), lid van de redactie-commissie van de Zeister Post.

De huizen verloren hun woonfunctie en kwamen voornamelijk in gebruik van kerkelijke en sociale instellingen. Zo ook Pasadena. De villa werd in 1946 verhuurd aan Stichting 'De Opbouw', die haar als verpleeghuis voor chronisch zieken en invaliden ging exploiteren. In Zeist ook wel als rusthuis aangeduid. De naam Pasadena bleef gehandhaafd.

Die stichting was in 1939 opgericht als reclasseringsinstelling en gevestigd te Oldenbroek. Tijdens de oorlog zette zij het werk van het Leger des Heils voort, omdat die instelling door de Duitse bezetter verboden was. Na de oorlog werden de activiteiten uitgebreid op het gebied van medische verzorging en kinderbescherming. In 1948 beheerde de stichting acht tehuizen - in 1952 elf - waaronder Pasadena.

In Pasadena was plaats voor zestig patiënten. De leiding was in handen van de dames Hoolboom, directrice, en De Boer, waarnemend-directrice.

De douairière Van Tuyll ging op 31 mei 1945 in een kleiner huis dichtbij het voor haar vertrouwde Pasadena, in het huis op de Verlengde Slotlaan 116 (in 1956 vernummerd in 10) wonen.

In 1971 verliet zij deze woning en betrok een zitslaapkamer in de villa Valkenbosch, Van Telstlaan 2, het in 1956 geopende rusthuis voor 60-plussers - zij werden als bejaarden gezien! - van de antroposofische Christengemeenschap. Daar overleed zij op 29 april 1982 op de hoge leeftijd van 97 jaar.

Op haar begrafenis sprak haar stiefzoon John. Hij sprak met zoveel liefde over haar - *een stiefmoeder die haar stiefkinderen net zo lief had als haar eigen kinderen* - dat iedereen diep ontroerd was en velen stonden te huilen.

▲ Geertruida Maria barones van Lynden (1884-1982), douairière barones Van Tuyll van Serooskerken. Fotograaf Hanneke Kortlandt, Zeist.

In 1953 kraaide de rode haan voor de tweede keer op Pasadena. 's Middags 24 april brak de brand uit. De brandmelding kwam bij de brandweer om 14.09 uur binnen. Het vuur vond een gretige voedingsbodan in het rieten dak. De brandweer kon het gebouw, ondanks dat de brand met vijftien stralen werd bestreden, niet meer redden. Gelukkig vielen er geen gewonden.

De oorzaak van de brand die begon op een van de hoeken van het dak, kon niet worden vastgesteld. In het dorp werd verteld dat een verpleegster stiekem op een kamer had staan roken en toen zij de sigarettenpeuk naar buiten gooide, dat die op het dak in terecht was gekomen.

De Zeister Nieuwsbode beschreef de ruïne: *'Thans is van het eens zo mooie gebouw niet veel meer over dan de muren van de benedenverdieping met daartussen de zwartgeblakerde resten van de eens zo machtige balken en spanten.'*

De erfgenamen van Van Tuyll verkochten de villa in 1952 aan Stichting 'De Opbouw'. De Stichting had het plan om op dezelfde plek nieuwbouw te plegen. Dit plan moest zij echter laten varen, want op de grond en het huis rustte een servituut dat de bestemming die de stichting eraan wilde geven verbood.

In artikel 5 van de koopakte uit 1920 wordt bepaald welke gebouwen en instellingen of inrichtingen niet op het perceel mogen worden gebouwd c.q. gevestigd: *'1e Arbeiderswoningen of huizen van minder dan duizend gulden werkelijke huurwaarde per jaar. 2e Geneeskundige inrichtingen, kloosters, winkels, fabrieken, trafieken of inrichtingen waartoe bij de wet bijzondere vergunningen van overheidswege moet verkregen worden. 3e Danshuizen, herbergen, kroegen, koffiehuisen, bierhuizen, pensions en lunchroom, logementen (waaronder niet worden bedoeld hotels van den eersten rang).'*

▼ Het appartementengebouw Pasadena aan de Verlengde Slotlaan, hoek Lindelaan waarvoorheen de gelijknamige villa stond. Collectie E. van Tellingen, Zeist.

De geblakerde resten van de villa werden in 1958 gesloopt. Op het terrein werd in 1960 begonnen met de bouw van een hotelflat - 41 woningen, hotel en 25 autoboxen - die in november 1961 gereed kwam.

► Het echtpaar Van Tuyll van Serooskerken-van Lynden op oudere leeftijd.

Ziekte en overlijden

In zijn oorlogsdagboek noteerde Van Tuyll op 13 december 1944: *'Daar ik is sinds een week bedlegerig ben (met een opgezette lever) heb ik mijn journaal niet geregeld kunnen bijhouden.'* Kende hij toen al de ernst van zijn ziekte?

Zijn dochter Wendela (1911-1998), verpleegster van beroep, beschrijft in haar memoires uitvoerig de ziekteperiode, het overlijden en de begrafenis van haar vader. Haar tekst is integraal overgenomen.

'Helaas heeft papa het einde van den oorlog, waar hij zoo vurig naar verlengde, niet meer mogen beleven.

(Onleesbaar gemaakt) wandelde ik nog met papa naar het ziekenhuis, waar een R[öntgen]-foto van zijn maag werd genomen.

Hij klaagde nl. al eenige weken over druk op de lever, die eenigszins opgezet was. Dr. Lidth de Jeude (senior en junior) hadden hem onderzocht, maar konden geen bijzondere afwijkingen vinden. Ook 's nachts had papa nogal eens pijn en had dan een pijnstillend middel nodig om weer in te slapen.

De maagfoto vertoonde ook geen afwijkingen en de kwaal, waaraan papa leed, bleek dus wel in de lever te zetelen. Het onderzoek greep papa wel erg aan en met moeite kwam hij weer thuis.

Op 9 December is papa in bed gebleven, hij voelde zich te miserabel om op te staan.

Eigenlijk was het een rust om hem lekker warm in bed te houden, want de laatste week beneden was een kwelling voor papa.

Steeds had hij het koud. Zelfs bij de warme kachel en de aan- en uitkleedpartijen boven bij een electrisch kacheltje waren ook een beproeving.

Dr. Kamerling, internist in Zeist, was begin December in consult geweest, maar kon ook verder geen diagnose vaststellen.

Op Zondag 10 December was er nog een consult met Dr. Hulst, internist uit Utrecht, die ons omzichtig, maar duidelijk zeide, dat papa's ziekte ernstig en een hopeloos geval was. De lever was ernstig opgezet en gestuwd.

Het kon langer of korter duren, maar beterschap was niet te verwachten.

Dit was een heele slag. Arme moeder!

Ik ben gelukkig vrij om papa te verplegen en zullen moeder en ik ons best doen zijn ziekbed zoo prettig mogelijk te maken.

Papa's toestand gaat vrij snel achteruit.

Zijn eetlust, aanvankelijk nog goed, begint sterk te verminderen; papa vermagert erg en ziet er slecht uit.

Moeder schrijft brieven aan Ciety, Emmy en Minny om hen te waarschuwen - door de slechte verbindingen moet men wel 14 dagen rekenen voor een brief aankomt.

Jaap van der Does komt 22 Dec. even aan en zit hij nog even bij papa.

Tiny komt plotseling de dag voor Kerstmis met een R.K. auto mee uit Otterlo en blijft van 1 tot 4 uur.

Zij zit ook nog even bij papa, maar hij is erg moe en suf, en praat niet veel meer.

Ciety komt 's avonds per fiets uit Overveen; een heele prestatie voor onze Ciet.

Zij blijft een week logeeren en maakt een dagelijksch bezoekje bij papa.

Minny komt 2e Kerstdag uit Buurmalsen aanfietsen om papa te zien en ook om inlichtingen omtrent Chris in te winnen, die in Leusden gevangen zit.

Zij blijft 2 nachten logeeren en fietst dan weer terug.

Papa krijgt morphine drank en dilaudid tabletten tegen den pijn, die hem gelukkig dadelijk verlichting geven. Ook de nachtrust is vrij goed, dankzij deze middelen.

Moeder en ik slapen beurtelings bij hem.

De drank stilt de pijn wel, maakt helaas ook dat papa in den war raakt en niet geheel toerekenbaar meer is.

Hij voelt zelf ook wel dat hij ernstig ziek is en praat veel over zijn dood, vooral als hij alleen met moeder is.

Na Kerstmis veert papa weer wat op; hij kan zijn gedachten weer beheerschen en zijn geest is weer helder. Papa eet ook weer beter en spreekt ook weer over een kans om beter te worden.

Zelfs komt hij nog een keertje op en zit een kwartiertje in een luie stoel bij de kachel.

Maar dat is ook de laatste keer dat papa op is.

Elken dag wordt hij magerder, de pijnen worden weer erger, zoodat ik meer morphine drank moet geven, waardoor zijn geest ook weer meer verward raakt. Hij slaapt ook veel en de nachten blijven ook vrij rustig.

10 Januari was papa heel slecht en raakt ook in een soort half bewustlooze toestand.

De nacht van 10 op 11 Januari was hij ook erg onrustig en sliep niet veel. Wel herkende hij moeder en mij 's morgens nog. Na de waschpartij was hij [?] zoo pijnlijk en uitgeput, dat ik hem nog een lepel morphinedrank gegeven heb, waarop hij insliep. Daarna is hij eigenlijk niet meer wakker geweest.

Om 6 uur 's avonds kwam er plotseling verandering in de toestand. Papa begon diep en zwaar te ademen en toen moeder mij riep zag ik wel, dat het einde nabij was.

Mia haalde Corrie en Will, de eenigen van de familie die wij nog konden bereiken.

Zoo zaten wij met moeder om papa's sterfbed heen.

Hij herkende ons niet meer; reageerde nog wel iets als je wat tegen hem zeide, maar in hoeverre het nog tot hem doordrong, weet ik niet. De ademhaling werd flauwer, de pols was nauwelijks voelbaar - de levenslamp werd langzaam gebluscht en 11 Jan. Om kwart over 8 is papa rustig ingeslapen.

Papa, het hoofd van ons groote, gelukkige gezin, is gestorven, midden in den oorlog, midden in de Duitse bezetting.

De Koningin, die hij zoo eerde en liefhad, zal hij niet meer zien en Henk en John, zullen papa niet meer vinden als zij weer terug komen.

Papa, die een paar maanden geleden nog zoo jeugdig rondliep, vol optimisme en levensenergie, is van ons heengegaan.

Doordat alle verkeer verbroken is, kost het veel moeite de familie bericht te zenden.

▲ Graf B 589, in het graf zijn ook zijn tweede echtgenote Geertruida Maria barones van Lynden (1884-1982) en zijn ongehuwde dochter Wendela Catharina Maria barones van Tuyll van Serooskerken (1911-1998) bijgezet. Geen monumentaal grafmonument, maar een sobere roodkleurige granieten plaat dekt sinds de laatste bijzetting het graf.

Ciety en Emmy bereikt een telefoonboodschap en Ciety trotseert voor de 2e maal sneeuw en koude en komt op den dag van de begrafenis op haar fiets aan. Tiny krijgt een brief per koerier naar Otterlo.

Minny en Nona in Buurmalsen zijn alleen per brief te bereiken en dat kan 1 à 2 weken duren.

Op de begrafenis waren van de familie aanwezig: Moeder, Ciety, Corrie en Will, Reina en Jankees, tante Wendela, Mia en ik.

Het was een stille begrafenis, want de advertentie van papa's overlijden komt pas na de begrafenis in de Zeister Courant.

Mijnheer Beunke sprak namens het gemeentebestuur en de (ondergedoken) burgemeester Visser en wist papa's hartelijke, joviale persoonlijkheid goed uit te beelden, ook zijn distinctie en waardigheid als magistraat.

Mijnheer Blanckenhagen sprak een enkel woord namens de Nutsspaarbank en Ds. Hospers sprak een persoonlijk woord. Will bedankte de aanwezigen en sprak over papa als hoofd van het gezin.

Het spreken had plaats in de aula; daarna liepen wij achter de baar naar het graf, waar Ds. Hospers nog een woord las uit Job en uit de Corinthenbrief en eindigde met het Onze Vader.

Daarna gingen wij naar huis.

Wij zullen papa nooit vergeten; zijn opgewektheid en blijmoedigheid zal ons altijd ten voorbeeld zijn. Eerlijkheid en trouw hebben wij van hem geleerd; vooral trouw aan ons Vorstenhuis was een van meest kenmerkende eigenschappen. Papa was een levenskunstenaar, die de harten won van allen die met hem in aanraking kwamen.'

Voor een man die zo van decorum hield was het een zeer sobere begrafenis.

Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken stierf op de leeftijd van 75 jaar te Zeist op donderdag 11 januari 1945 om 20.15 uur. De overlijdensverklaring werd afgegeven door de arts A.H. van Lidth de Jeude.

Op maandag daarop werd hij begraven. Zijn begrafenis werd verzorgd door De Zeister Begrafenis-Onderneming van J.Th. Voorneveld op de Laan van Beek en Royen in Zeist.

Hij ligt begraven op de gemeentelijke begraafplaats aan de Woudenbergseweg in Zeist. Als het al zijn wens zou zijn geweest om in Arnhem op de begraafplaats Moscowa te worden begraven, zou het in 1945 niet mogelijk zijn geweest. Arnhem was van 23 september 1944 tot medio april 1945 op bevel van de Duitse Wehrmacht geëvacueerd.

Alleen in De Zeister Courant van 17 januari plaatste de familie een rouwadvertentie. De krant besteedde op verzoek van de familie geen aandacht aan zijn overlijden en begrafenis.

De mogelijke reden van deze wens van de familie kan ingegeven zijn door het feit dat Van Tuyll zeer vaderlandslievend en koningsgezind was en de Zeister Courant juist Duitsgezind was. Deze krant kreeg na de oorlog een verschijningsverbod opgelegd en verscheen pas weer in 1949.

Beunke die op Van Tuylls begrafenis namens het gemeentebestuur van Zeist had gesproken, schetste in de Provinciale almanak voor Utrecht van 1934 Van Tuyll als voorzitter van de gemeenteraad en van het college van burgemeester en wethouders. Woorden van diezelfde strekking zou hij in zijn grafrede herhaald kunnen hebben: *'Gedurende een periode van vijftien jaren heeft Zeist de profijten mogen trekken van de uitstekende qualiteiten, die Mr. Van Tuyll stempelden tot een be-*

windhebber van groot formaat. Door zijn trouw medeleven in wat onze burgerij en velen onzer aanbelangde, heeft hij zich een blijvende plaats in het hart van velen verzekerd. Door zijn rechtvaardigheid en zijn ongeunstelde oprechtheid had zijn woord erkend gezag in de vergaderingen van den Raad; onverschrokken als het moest en fel in zijn bestrijding van wat naar zijn meening niet met de belangen der gemeente strookte, was hij in de raadsdebatten een geducht tegenstander, die nimmer kamp gaf, maar die evenmin wondde, omdat zijn motieven uitsluitend het gemeentebelang op het oog had. Door diezelfde eigenschappen, in kleinen kring van het College van Burgemeester en Wethouders getemperd door zijn gulle collegialiteit, won hij zich het vertrouwen en het hart van zijn medewerkers in het dagelijksche bestuur, wier ambtelijk leven - het zij hier dankbaar erkend - daardoor en door zijn vriendschap werd verrijkt. Hebben wij hem niet dan noode van ons zien heengaan, wij misgunnen hem zijn welverdiende rust zeker niet en wij bidden hem van heeler harte toe, dat zijn levensavond moge worden overstraald door hetzelfde gelukkige gesternte, dat zijn ambtelijke loopbaan heeft gekenmerkt.'

De herinnering blijft

De gemeenteraad vernoemde in 1954 een straat in de wijk Valckenbosch gelegen tussen Lindenlaan en Burg. van Holthelaan naar mr. Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken en stelde de straatnaam Burg. Van Tuyll-laan vast.

► Op de beide straatnaamborden staat de straatnaam verkeerd geschreven. Op een straatnaambord is het woord burgemeester voluit geschreven en op beide borden staat tussen de geslachtsnaam Tuyll en het achtervoegsel laan geen koppelteken.

De aanduiding waar de Burg. Van Tuyll-laan ligt - ook op de luchtfoto - maakt het voor de lezer duidelijker.

Frappant dat op alle twee de straatnaamborden de straatnaam verkeerd geschreven staat.

Met dank aan

- Elisabeth Stades, Zeist
- Jos van den Borne, Hoge Raad van Adel, Den Haag
- Guus Braun en Carel Smit, archivariissen kasteel Heeze
- Mw. Annelies Krekel-Aalberse, Amersfoort
- Erik Muller, www.onderscheidingen.nl
- Willem Otterspeer, Universiteit Leiden
- Debby Reijmers, begraafplaats en crematorium Moscowa, Arnhem
- Evert van Tellingen, Zeist
- Rob Wagenaar, Zeist
- Michel Zantvoort, begraafplaats Zorgvlied, Amsterdam

Bronnen

- *Archief Familie van Tuyll van Serooskerken* (AFvTvS).
- *Het Utrechts Archief*, Utrecht, toegang 1294, inv.nr. 7058, Dienst van het kadaster en de openbare registers in de provincie Utrecht.
- *Huisarchief kasteel Heeze*, inv.nr. F32: Testament van U.U.A. barones van Tuyll van Serooskerken van 4 november 1898.
- *Hoge Raad van Adel*, Den Haag, Archief van de Hoge Raad van Adel, inv.nr. 507, Register van wapens van adellijke geslachten 1814-heden, band S-T, letter T, fol. 28.
- <https://conam.info> Geraadpleegd 1 maart 2019.
- www.conam.info/historie/knac-ledenlijst-1927 Geraadpleegd 17 april 2019.
- www.delpher.nl Geraadpleegd 18 januari-19 maart 2019.
- www.erfgoedleiden.nl Geraadpleegd 24 februari 2019.
- www.geldersarchief.nl Nieuw Arnhemsch adresboek (met Velp, Rosendaal, Oosterbeek en Westervoort), 1895-1920 Geraadpleegd 5-19 februari en 14 maart 2019.
- www.geldersarchief.nl Gelders Archief, Arnhem, toegangsnummer 0489, Familie Van Tuyll van Bulckestein, 1344-1664. Geraadpleegd 24 april 2019.
- www.hetutrechtsarchief.nl Utrechts Nieuwsblad, 1919 en 1934. Geraadpleegd 24-27 januari en 3 april 2019.
- www.hetutrechtsarchief.nl Het Utrechts Archief, Utrecht, toegangsnummer 76, Archief van het huis Zuilen, 1385-1951, inv.nrs. 824, 890-892. Geraadpleegd 24 april 2019.
- www.noviomagus.nl Geraadpleegd 24 februari 2019.
- www.onderscheidingen.nl Geraadpleegd 21-26 januari 2019.
- www.ridderschapvangelderland.nl Geraadpleegd 15 maart 2019.
- www.galeriekats.nl/uploads/files/Heren%20van%20Cats.pdf geraadpleegd 8 april 2019
- <https://howlingpixel.com/i-en/Tuyll> Geraadpleegd 24 april 2019
- <https://rkd.nl> Geraadpleegd 24 februari 2019.
- *Zeister Historisch genootschap* (ZHG), archievencollectie, dozen 201, 208 en 222.
- V.A.M. van der Burg en R.P.M. Rhoen, *De gemeenteraad van Zeist 1851-1976*, Zeist 1994.
- *Gedenkboek van het Leidsche Studentencorps. Eeuwfeest 1939*, Leiden 1939.
- Klaasje Douma, *De adel in Noord-Brabant, 1814-1918. Groepsvorming, adellijke levensstijl en regionale identiteit*, Hilversum 2015. https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/23090217/Douma_Adel_16_12_2015_emb_tot_16_12_2017.pdf Geraadpleegd 23 maart 2019.
- C.E.G. ten Houte de Lange m.m.v. V.A.M. van der Burg, *Heerlijkheden in Nederland. Welke namen van heerlijkheden worden nog gevoerd sinds 1848?*, Hilversum 2008.
- A. Jeurissen, *Kemperberg, een verdwenen landgoed, Arnhem de genoeglijkste*, jrg. 17 (1997), nr. 2, p. 79-82.
- Rob van der Laarse, *Virtus en distinctie: de ridders van de Republiek*, in: *Victus, Jaarboek voor Adelsgeschiedenis*, 14 (2007) p. 7-36. file:///C:/Users/Pierre/Downloads/31654-Article%20Text-38390-1-10-20180730.pdf Geraadpleegd 24 april 2019.
- *Persoonlijkheden in het koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld. Nederlanders en hun werk*, Amsterdam 1938 (blz. 1486).
- R.P.M. Rhoen, *Overzicht van de zetelverdeling in de gemeenteraad sinds 1919* [tot 2018].
- A. Romeijn, *De stadsregering van Tholen (1577-1795). Bestuur en bestuurders van de stad Tholen vanaf de Satisfactieovereenkomst met prins Willem van Oranje in 1577 tot de val van de Republiek in 1795*, z.pl. z.j. <https://kzgw.nl/wp-content/uploads/2015/06/Xstuks-11178-Tienstuks-Tholen-Deel-1-WEB1.pdf> Geraadpleegd 27 april 2019.
- C.S. Smit en J.J.F. de Waal, *Het oorlogsdagboek in het kasteel van Heeze, Heemkronijk. Nr. 4* (2004), p. 63-71, nr. 1 (2005), p. 5-11, en nr. 2 (2005), p. 19-25. <https://www.heemkundekring-hlz.nl/test-index-per-jaar/artikel-overzicht-2004/het-oorlogsdagboek-in-het-kasteel-van-heeze-i> Geraadpleegd 10 april 2019.
- A.D.M. Veldhorst, *Uit de geschiedenis van het Nationale Park 'de Hoge Veluwe'*, 1965.
- Maandblad van het Genealogisch-heraldisch Genootschap: *De Nederlandsche Leeuw*. p. 79-80. www.knggw.nl/wp-content/leeuw/1918-46-204.pdf Geraadpleegd 24 april 2019.
- *Nederland's Adelsboek* 95 (2010), p. 407 e.v.
- *Het adresboek van Zeist, De Bilt en Bilthoven, 1918, 1920 en 1934*.
- *De Koerier voor Zeist*, uitgever N.V. Verdonk's drukkerij en uitgeversbureau, Zeist, 1934.
- *De Zeister Courant*, uitgever J.H. van Lonkhuyzen, Zeist, 1919 en 1934.
- *Nieuwe Zeister Courant*, uitgever L. Steenberg, Zeist, 1919.
- *Nieuwe Zeister Courant*, uitgever J.H. van Lonkhuyzen, 1960 en 1961.
- *Utrechtsche Dagblad*, uitgever L.E. Bosch, Utrecht, 1934.
- *Weekbode*, uitgever C. Avis Jzn., Zeist, 1919 en 1920.

Bijlage 1 — Overzicht van de zetelverdeling in de gemeenteraad, 1919-1934

Afkortingen politieke groeperingen (P.G.)

AB = Vrijzinnig-Democratische Kiesvereniging 'Algemeen Belang'

ARP = Anti-Revolutionaire Partij

CHU = Christelijk-Historische Unie

GB = Vrijzinnige Kiesvereniging 'Het Gemeentebelang'

RKSP = Rooms-Katholieke Staatspartij

SDAP = Sociaal-Democratische Arbeiderspartij

SGP = Staatkundig-Gereformeerde Partij

VB = Vrijheidsbond

1919		1923		1927		1931	
SDAP	4	ARP	4	ARP	4	SDAP	5
ARP	3	SDAP	4	SDAP	4	ARP	4
VB	3	VB	3	CHU	2	CHU	3
RKSP	2	CHU	2	RKSP	2	VB	3
AB	1	RKSP	2	SGP	1	RKSP	2
CHU	1	AB	1	VB	1	Onpolitiek	1
Groep	1	SGP	1	Lijst	1	SGP	1
middenstanders				Bendien			
Totaal	15		17		17		19

Bijlage 2 — Overzicht van de raadsleden, 1919-1934

Naam	P.G.	Van	Tot	Van	Tot	Van	Tot
Poll, jhr. mr. Fredrik van de	GB	1897	1931				
Brink, Jan van den	GB	1903	1907	1909	1915	1916	1919
Tets, jhr. Gerard Frederik van	GB	1903	1909	1915	1919	1931	1939
Vis, mr. Cornelis Constant							
Willem van Romondt	CHU	1905	1922				
Adriaanse, ds. Laurens	ARP	1907	1929				
Boeye, jhr. Leendert Marinus							
Schuurbeque	CHU	1907	1919				
Bendien, Salomo Gerhard Tekla	GB	1909	1923	1927	1931		
Stoové, Adrianus Everardus	CHU	1909	1922				
Fakkeldij, Johannes	GB	1911	1919				
Nieuwenhuizen, Dirk Jan van	SDAP	1913	1939				
Huydecoper, jhr. Hendrik							
Maximiliaan	GB	1915	1919				
Balhuizen, Berend	ARP	1917	1939				
Kion, Johannes Bernardus	CHU	1917	1919	1922	1923		
Nie, Huibertus Johannes van	ARP	1917	1919				
Brink, Gerardus van den	SDAP	1918	1939				
Aalfs, Germt Hindrik	AB	1919	1923				
Beunke, mr. Francois Adriaan	VB	1919	1941				
Grundmeijer, Johannes							
Hendrikus	RKSP	1919	1923				
Knipschild, Josef	SDAP	1919	1927				

In 1927 met eigen lijst.

Na 1935 Anti Revolutionaire Kiesvereniging
'Groen van Prinsterer'.

Naam	P.G.	Van	Tot	Van	Tot	Van	Tot
Linden, Josephus van der	RKSP	1919	1923				
Paap, Jacobus Marinus	ARP	1919	1927				
Pont, ir. Adrianus Franciscus							
Cornelis de	RKSP	1919	1919				
Wolters, Hendrika Berendina							
Bakhuis-	SDAP	1919	1923				
Groesbeek, Johannes	CHU	1922	1923				
Bode, Johannes	RKS	1923	1935				
Fijgi, ook gespeld Fygi en Figi,							
George Hermanus	VB	1923	1934				
Geytenbeek, Gerardus Franciscus	RKSP	1923	1941				
Hunnik, Johannes van	SGP	1923	1927				
Jacob, mr. dr. Herman Theodoor s'	CHU	1923	1924				
Jansen, Frederik Herman Christiaan	ARP	1923	1941				
Schoch, Amanda Augusta van							
Hoogstraten-	CHU	1923	1929				
Spaan, Jan Arie	SDAP	1923	1924				
Voss, ir. Ulbo Jetze Heerma van	AB	1923	1927				
Dieterich, Willem	SDAP	1924	1935				
Walsem, ds. mr. François Martin							
Gérard van	CHU	1924	1929				
Bobeldijk, Pieter	SGP	1927	1932				
Koren, Johannes Gijsbertus	SDAP	1927	1928				
Lonkhuyzen, Johan Hendrikus van	ARP	1927	1934				
Riessen, Hendrik Willem van	ARP	1927	1927				
Groenestein, Albertus J. van	SDAP	1928	1928				
Diepenhorst, mr. dr. Gerrit Arnoldus	ARP	1929	1930				
Louwerse, Johannes Cornelis	SDAP	1929	1941	1945	1945	1946	1953
Meeuwenberg, Derk	CHU	1929	1939				
Straalen, Jan Johannes van	CHU	1929	1939				
Meij, Harmen van der	ARP	1930	1935				
Bottenberg, Laurens	SDAP	1931	1936	1946	1949		
Buijs, Hedda Willem	CHU	1931	1936				
Kotting, Jacob Hendrinus Marie	Onpoli-						
	tiek	1931	1935				
Woerden, Hugo Cornelis van	SGP	1932	1941				

Sinds 1825 worden de burgemeesters door de koning benoemd voor een termijn van zes jaar.

Op 26 september 1806 verleenden de Staten van Utrecht goedkeuring aan de benoeming van Van Bern tot adjunct-schout en gadermeester van het gerecht Zeist door Johannes van Laer (1775-1816), ambachtsheer van Zeist. Deze toestemming was nodig op grond van een verordening van 9 juni 1806 met betrekking tot de heerlijke rechten. Deze benoemingsdatum werd later aangehouden als startdatum van zijn bestuurlijke loopbaan.

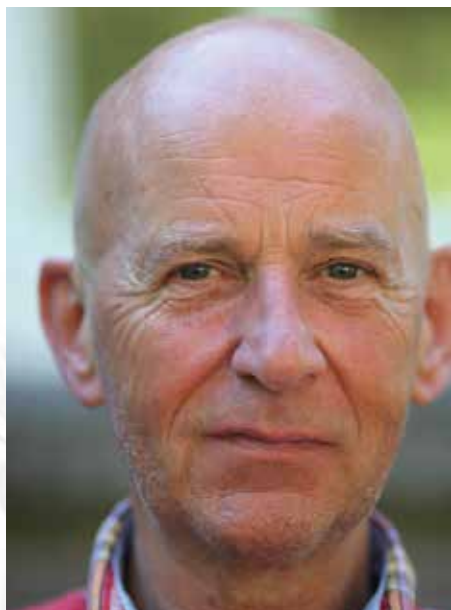

Bijlage 3 — Overzicht van de burgemeesters sinds 1811

- 1 Frans Nicolaas van Bern (Wijk bij Duurstede 1786-Zeist 1851), maire c.q. burgemeester (benaming sinds 1814) van 1811 tot 1 januari 1850. Tevens burgemeester van de gemeenten Driebergen van 1816 tot 1847 en Sterkenburg van 1818 tot 1850.
- 2 Mr. Willem Daniël Frans Schas (Den Haag 1821-Eefde 1897), burgemeester van 7 mei 1850 tot 1 juli 1863.
- 3 Jhr. Willem Karel Huydecoper (Amsterdam 1830-Zeist 1882), burgemeester van 10 augustus 1863 tot 27 juli 1882.
- 4 Dr. Gerrit Costerman (Rotterdam 1843-Zeist 1894), burgemeester van 5 oktober 1882 tot 1 januari 1894.
- 5 Mr. Johan Jacob Clotterbooke Patijn van Kloetinge (Zeist 1859-Zeist 1922), burgemeester van 1 januari 1894 tot 1 mei 1919.
- 6 **Mr. Cornelis Jan baron van Tuyll van Serooskerken (Arnhem 1869-Zeist 1945), burgemeester van 1 juli 1919 tot 1 juli 1934.**
- 7 Jhr. dr. Marie Louis van Holthe tot Echten (Assen 1896-Lenk, Zwitserland 1970), burgemeester van 15 augustus 1934 tot 1 augustus 1939.
- 8 Mr. Willem Adriaan Johan Visser (Ubbergen 1904-Leiden 1975), burgemeester van 1 oktober 1939 tot 1 juni 1947.
- 9 Mr. Aleid Pieter Korthals Altes (Amsterdam 1903-Hilversum 1984), burgemeester van 16 september 1947 tot 1 mei 1968.
- 10 Mr. dr. Andries Antonius Henricus Stolk (Den Haag 1914-Zeist 2000), burgemeester van 16 mei 1968 tot 1 mei 1979.
- 11 Drs. Hendrikus Johannes Eijsink (Groningen 1929-Groningen 2004), burgemeester van 16 mei 1979 tot 16 april 1987.
- 12 Rudolph Gerrit Boekhoven (Groningen 1940), burgemeester van 16 oktober 1987 tot 1 december 2005.
- 13 Drs. Jacobus Josephus Laurentius Maria Janssen (Monster 1955), burgemeester sinds 16 januari 2006.

Bijlage 4 — Heerlijkheden die in bezit zijn of waren van het geslacht Van Tuyll van Serooskerken

- Biezeling (Zeeland)
- Botland (Zeeland)
- Heeze (Noord-Brabant)
- Kapelle (Zeeland)
- Kats (Zeeland)
- Kattendijke (Zeeland)
- Kempkens Hofstede (Zeeland)
- Kempenshofstede
- Leende (Noord-Brabant)
- Maarssen (Utrecht)
- Naaldwijk ((Zuid-Holland)
- Maalstede (Zeeland)
- De Meern (Utrecht)
- Moermond (Zeeland)
- Nederhorst (utrecht)
- Oud-Beijerland (Zuid-Holland)
- Popkensburg (Zeeland)
- Rijnhuizen (Utrecht)
- Scherpenisse (Zeeland)
- Schore (Zeeland)
- Serooskerke (Schouwen, Zeeland)
- Serooskerke (Walcheren, Zeeland)
- Sint Annaland (Zeeland)
- Slidrecht (Zuid-Holland)
- Soelekerke (Zeeland)
- Stavenisse (Zeeland)
- Tienhoven (Utrecht)
- Vleuten (Utrecht)
- Vlakte (Zeeland)
- Vossemeer (Zeeland)
- Vreeland (Utrecht)
- Waalsdorp (Zuid-Holland)
- Welevoort (?)
- Welland (Zeeland)
- Westbroek (Utrecht)
- Westkerke (Zeeland)
- Wolphaartsdijk (Zeeland)
- Yzendoorn (Gelderland)
- Wulven (Utrecht)
- Zesgehuchten (Noord-Brabant)
- Zuilen (Utrecht)
- Zwesereng (Utrecht)

Over de auteur en Stichting De Zilver-Kamer

De auteur van de levensschets van mr. Cornelis Jan baron van Tuyll (1869-1945) is Pierre (R.P.M.) Rhoen, van 1988 tot 2016 gemeentearchivaris van Zeist. In 2011 is hij benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau en sinds 1999 drager van de J.Ph. de Monté verLoren Penning van het Zeister Historisch Genootschap. Hij staat bekend om zijn fenomenale kennis van de geschiedenis van Zeist en omgeving, waarover hij sinds 1986 graag publiceert en vertelt. Hij hecht er sterk aan dat de feiten in zijn publicaties gecheckt zijn in primaire bronnen: de archiefstukken zelf.

Sinds zijn pensionering is Pierre Rhoen nauwer betrokken bij de Zeister 'Stichting De Zilver-Kamer', waarvan hij al secretaris is vanaf de oprichting in 2005. De Zilver-Kamer houdt de herinnering aan de zilverindustrie in Zeist levend en verzorgt lezingen, publicaties en reizende exposities over zilveren voorwerpen die in Zeist gemaakt zijn.

De aanleiding om over het leven van deze populaire Zeister burgemeester te schrijven was de zilveren schaal die Van Tuyll in 1934 kreeg aangeboden namens 85 plaatselijke verenigingen. Deze schaal was niet alleen een cadeau van Zeist aan de scheidende burgemeester maar was ook in Zeist gemaakt. Zij werd namelijk vervaardigd in de zilverfabriek van Gerritsen & Van Kempen op de Karpervijver. Een kleinzoon van de oud-burgemeester in Den Haag was bereid deze unieke schaal aan de Stichting in bruikleen af te staan voor een expositie in Hotel Kasteel Kerckebosch te Zeist. Het contact met deze kleinzoon kwam tot stand via Elisabeth Stades-Vischer te Zeist.

Geraakt door de belangstelling uit Zeist voor zijn grootvader haalde hij veel archiefstukken, oude foto's en objecten uit het familiearchief tevoorschijn. Zij boden een inkijk in het leven van deze aristocraat. Zowel als mens, als bestuurder. Dankbaar heeft de auteur van deze stukken gebruik gemaakt en verder onderzoek in andere bronnen gedaan om hem in zijn tijd te kunnen plaatsen. Waarbij het accent ligt op Van Tuylls burgemeesterschap van Zeist.